

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů

Katedra botaniky a fyziologie rostlin

**VÝZNAM A UDRŽITELNOST VENKOVSKÉ
TURISTIKY VE STŘEDNÍM POLABÍ**

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Veronika Brázdílková

Obor studia: Rozvoj venkovského prostoru

Vedoucí práce: prof. Ing. Václav Hejnák, Ph.D.

© 2020 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Význam a udržitelnost venkovské turistiky ve středním Polabí" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 8. července 2020

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala prof. Ing. Václavu Hejnákovi, Ph.D. za odborné vedení, cenná doporučení, vstřícný přístup a čas, který mi v rámci konzultací věnoval. Dále poděkování patří Ing. Zdence Noskové, předsedkyni Svazu venkovské turistiky, za poskytnuté aktuální informace a respondentům za jejich přístup a ochotu při dotazníkovém šetření.

Význam a udržitelnost venkovské turistiky ve středním Polabí

Souhrn

Diplomová práce vymezuje význam venkovské turistiky, podmínky jejího rozvoje a udržitelnosti v oblasti střední Polabí. Oblast středního Polabí byla vybrána s ohledem na její potenciál, neboť leží v blízkosti velkých měst a Prahy (vyšší počet obyvatel, vyšší mzdy, disponibilní prostředky). Lokalita střední Polabí nebyla v dostupných zdrojích definována, proto byla vymezena jako lokalita střední části Polabské nížiny, tj. území od města Kolín do Mělníku.

Cílem diplomové práce bylo charakterizovat současnou venkovskou turistiku, její význam, predikovat další vývoj, specifikovat nedostatky a nastínit možnosti jejich eliminace v kontextu udržitelnosti.

Po vymezení cíle byly stanoveny hypotézy, zpracováno velké množství dostupné odborné zejména zahraniční literatury a výsledná literární rešerše byla podkladem pro praktickou část diplomové práce. Nástrojem výzkumné části bylo dotazníkové šetření, které probíhalo v měsíci lednu 2020 u sta respondentů žijících ve Středočeském kraji (48 % respondentů) a na území Hlavního města Prahy (52 % respondentů). V několika případech bylo nezbytné vytvořit nové soubory zjištěných dat, aby bylo možné učinit závěr. Z důvodu rozmanitosti odpovědí respondentů byly odpovědi často řazeny do tematických skupin a následně analyzovány. Analýzou odpovědí byly zjištěny zajímavé skutečnosti, které jsou uvedeny v příslušných kapitolách diplomové práce (výsledky dotazníkového šetření, diskuse a závěr) a výsledky jsou pro přehlednost prezentovány formou grafů – obrázků.

Z výsledků vyplývá, že farmáři středního Polabí, tj. tradiční zemědělské oblasti, aktivně reagují na měnící se poptávku, jsou orientováni na zákazníka, čímž se zvyšuje jejich konkurenceschopnost a dochází k eliminaci negativních faktorů, kterými jsou zejména nestabilní ziskovost a sezónnost. Dle zjištěných poznatků z dotazníkového šetření má o venkovskou turistiku zájem 97 % respondentů. 95,5 % respondentů hodnotilo provozovanou venkovskou turistiku pozitivně. Nejpočetnější skupina (51 % respondentů) ocenila zejména venkovské prostředí (sounáležitost s přírodou, zvyky, tradice). Venkovská turistika je hojně využívaná (25 % respondentů) i k aktivnímu trávení volného času.

Negativně byla hodnocena infrastruktura (20 % respondentů) a úroveň propagace, chování lidí a komercialita (19 % respondentů). Při ověřování hypotéz bylo zjištěno,

že střední Polabí je z hlediska venkovské turistiky zajímavou oblastí, což potvrdilo 87 % respondentů a o tuto lokalitu mají nejvíce zájem respondenti ve věku do 25 let (94 % respondentů) a nad 46 let (91 % respondentů).

S rozvojem venkovské turistiky úzce souvisí otázka udržitelnosti. Z odborné literatury vyplynulo, že venkovská turistika je udržitelná za předpokladu ekologického přístupu, tj. šetrného přístupu k přírodě, řízené poptávky, a schopností zlepšovat zážitky turistů. Toto tvrzení podpořily i výsledky dotazníkového šetření, kdy v otázce „důvody zájmu o venkovskou turistiku“, 49 % respondentů uvedlo venkovské prostředí (příroda, čistý vzduch, klid) a 35 % respondentů zmínilo nové poznání a zážitky. Zvýšený zájem o venkovskou turistiku souvisí se změnou životního stylu a způsobu trávení volného času, s návratem k tradicím, ale i s ekologickým přístupem. Jedná se o atributy přispívající k udržitelnému rozvoji venkovské turistiky.

Na základě zjištěných poznatků lze konstatovat, že zájem veřejnosti o venkovskou turistiku je vhodné podpořit prezentací produktů a služeb, a to nejen formou přímé prezentace (trhy, jarmarky, festivaly), ale zejména on-line způsobem, který jako zdroj získávání informací označilo 91 % respondentů. Bylo zjištěno, že dosavadní on-line prezentace jsou ve většině případů amatérsky zpracované, nepřehledné a nejsou obrazem reálného stavu možností k využití služeb venkovské turistiky. Zde je vytvořen prostor pro revizi a zlepšení stávajícího stavu. Rovněž nelze opomenout reference, které jsou dalším významným zdrojem informací a v případě získání pozitivního vjemu se podílí na zvýšení poptávky. V současné technologicky vyspělé době se reference pomocí sociálních sítí „šíří“ velmi rychle a velmi rychle ovlivňují i poptávku.

Při zpracování diplomové práce bylo zjištěno, že venkovská turistika není dostatečně zmapována, chybějí pravidelné výzkumy, informace o počtu subjektů zabývajících se venkovskou turistikou, informace o efektivitě činnosti a oblasti podnikání. Odstranění tohoto nedostatku by přispělo k odkrytí možností jejího dalšího rozvoje, k identifikaci nedostatků, k cílenému plánování, k vyšší ziskovosti, k rozvoji venkovského prostoru a ke zvýšení zájmu mladé generace o podnikání v oblasti venkovské turistiky.

Klíčová slova: cestovní ruch, venkov, ekologie, udržitelnost, farma, služby, produkty.

Importance and sustainability of rural tourism in the Central Elbe

Summary

The diploma thesis defines the importance of rural tourism, the conditions of its development and sustainability in the Central Elbe. The Central Elbe region was chosen with regard to its potential, as it is close to large cities and Prague (higher population, higher wages, and available funds). The location of the central Elbe was not defined in the available sources, therefore it was defined as the location of the central part of the Elbe lowland, i.e. the area from the town of Kolín to Mělník.

The aim of the diploma thesis was to characterize the current rural tourism, its importance, predict further development, specify shortcomings and outline the possibilities of their elimination in the context of sustainability.

After defining the goal, hypotheses were set, a large amount of available professional literature, especially foreign literature, was processed, and the resulting literary research was the basis for the practical part of the diploma thesis. The tool of the research part was a questionnaire survey, which took place in January 2020 with one hundred respondents living in the Central Bohemian Region (48% of respondents) and in the Capital City of Prague (52% of respondents). In several cases, it was necessary to create new data sets in order to draw a conclusion. Due to the diversity of respondents' answers, the answers were often grouped into thematic groups and subsequently analyzed. The analysis of the answers revealed interesting facts, which are listed in the relevant chapters of the thesis (results of the questionnaire survey, discussion and conclusion) and the results are presented for clarity in the form of graphs - pictures.

The results show that farmers in the Central Elbe, i.e. traditional agricultural area, actively respond to changing demand, are customer-oriented, which increases their competitiveness and eliminates negative factors, which are mainly unstable profitability and seasonality. According to the findings from the questionnaire survey, 97% of respondents are interested in rural tourism. 95.5% of respondents rated the rural tourism positively. The largest group (51% of respondents) especially appreciated the rural environment (belonging to nature, customs, and traditions). Rural tourism is widely used (25% of respondents) for active leisure.

Infrastructure (20% of respondents) and the level of promotion, people behavior and commerciality (19% of respondents) were evaluated negatively. During the verification

of hypotheses, it was found that the Central Elbe is an interesting area in terms of rural tourism, which was confirmed by 87% of respondents and respondents under 25 years of age (94% of respondents) and over 46 years (91% of respondents) who are most interested in this location.

The issue of sustainability is closely related to the development of rural tourism. The professional literature has shown that rural tourism is sustainable provided an ecological approach, i.e. a friendly approach to nature, controlled demand, and the ability to improve the tourist experience. This statement was supported by the results of a questionnaire survey, where in the question "reasons for interest in rural tourism", 49% of respondents mentioned the rural environment (nature, clean air, peace) and 35% of respondents mentioned new knowledge and experiences. Increased interest in rural tourism is related to a change in lifestyle and the way of spending free time, with a return to traditions, but also with an ecological approach. These are attributes that contribute to the sustainable development of rural tourism.

Based on the findings, it can be stated that the public's interest in rural tourism should be supported by the presentation of products and services, not only in direct presentation (markets, fairs, festivals), but especially online, which 91% respondents identified as a source of information. It was found that the current online presentations are in most cases amateurishly processed, confusing and do not reflect the real state of possibilities for the use of rural tourism services. Here, space is created for revision and improvement of the current situation. References, which are another important source of information and, in the case of gaining a positive perception, contribute to increasing demand, cannot be neglected. In today's technologically advanced age, references are "spreading" very quickly through social networks and very quickly affect demand.

During the elaboration of the diploma thesis it was found that rural tourism is not sufficiently mapped, there is a lack of regular research, information on the number of entities engaged in rural tourism, information on the effectiveness of activities and areas of business. Addressing this shortcoming would help to uncover the possibilities for its further development, to identify shortcomings, to targeted planning, to increase profitability, to the development of rural areas and to increase the interest of the young generation in entrepreneurship in rural tourism.

Keywords: tourism, countryside, ecology, sustainability, farm, services, products

Obsah

1 Úvod	1
2 Vědecká hypotéza a cíle práce	2
3 Literární rešerše.....	3
3.1 Venkovská turistika	3
3.1.1 Charakteristika venkovské turistiky	3
3.1.2 Význam venkovského cestovního ruchu	4
3.1.3 Venkovská turistika a cestovní ruch z historického pohledu.....	5
3.1.4 Formy venkovské turistiky	5
3.1.4.1 Agroturistika.....	6
3.1.4.2 Ekoturistika	7
3.1.4.3 Ekoagroturistika	8
3.1.5 Další formy venkovské turistiky.....	8
3.2 Rozvoj venkova a venkovského cestovního ruchu	9
3.2.1 Principy rozvoje venkova venkovského cestovního ruchu.....	9
3.2.2 Venkovský cestovní ruch ve specifických oblastech.....	11
3.2.3 Venkovský cestovní ruch jako součást politiky.....	12
3.2.3.1 Svaz venkovské turistiky a agroturistiky.....	12
3.2.3.2 Fórum cestovního ruchu.....	13
3.2.3.3 Program rozvoje venkova České republiky.....	13
3.3 Prvky venkovské turistiky.....	18
3.3.1 Lidé.....	19
3.3.1.1 Migrace.....	19
3.3.1.2 Příjmy	20
3.3.2 Produkty a služby	20
3.3.2.1 Sezónnost.....	21
3.4 Udržitelnost venkovské turistiky	22
3.4.1 Marketing.....	23
3.4.2 Možnosti financování	25
3.5 Shrnutí nejdůležitějších poznatků z rešerše	25
4 Metodika a materiál.....	28
4.1 Metoda výzkumu.....	29
4.2 Charakteristika zvolené lokality.....	31
4.2.1 Polabí a střední Polabí	31
4.2.2 Venkovská turistika ve středním Polabí	33
4.2.3 Nedostupnost relevantních dat.....	36

4.2.4	Aktivní podpora venkovské turistiky.....	37
4.2.5	Shrnutí charakteristiky regionu.....	40
5	Výsledky dotazníkového šetření.....	42
5.1.1	Sociodemografická charakteristika respondentů	42
5.1.2	Uskutečněné aktivity v rámci venkovské turistiky.....	43
5.1.3	Informovanost o venkovské turistice	47
5.1.4	Venkovská turistika ve středním Polabí	48
5.1.5	Ověření stanovených hypotéz	49
6	Diskuse	52
7	Závěr.....	55
8	Literatura.....	57
9	Elektronické zdroje.....	62
10	Seznam obrázků	64

1 Úvod

V průběhu let došlo v zemědělství k poklesu lidských zdrojů, a to z důvodu nízké atraktivity povolání, kterou ovlivnil nejen charakter práce ale i nízké příjmy. Rozvojem průmyslové výroby došlo k výraznému odlivu obyvatel venkova do měst a životní úroveň na venkově se snížila. Provozování venkovské turistiky představuje výzvu, která přispěje k rozvoji venkova za předpokladu její udržitelnosti.

Venkovská turistika je v současné době jednou z vyhledávaných možností způsobu trávení volného času a v posledních letech se výrazně rozšířila nejen ve státech Evropské unie, jejíž součástí je i Česká republika, ale i mimo ni.

Venkovská turistika návštěvníkům či klientům poskytuje uspokojení jejich potřeb v podobě produktů (potravin z farem), vlastních výrobků (mýdlo, svíčky, dekorace), ale i formou poskytovaných služeb, zážitků, poznání, získání vlastních zkušeností a seberealizace. Nelze opomenout ani očekávanou přidanou hodnotu, kterou je trávení volného času v souladu s přírodou.

Zvyšující se zájem lidí o venkovskou turistiku ovlivnil nynější přístup k životnímu prostředí, vztah k ekologii, snaha o zdravý životní styl, který úzce souvisí s pohybem a kvalitou konzumovaných potravin.

Publikované výsledky studií ve většině případů potvrdily, že venkovská turistika má pozitivní význam při řešení nezaměstnanosti ve venkovských regionech, čímž dochází ke zvyšování kupní síly. Přínosné je však i budování infrastruktury, zlepšování kvality života, které napomáhá zvyšovat životní úroveň tamních obyvatel.

Téma diplomové práce bylo zvoleno vzhledem k tomu, že problematika venkovské turistiky, jejího rozvoje a udržitelnosti vykazuje určité nedostatky, mezery a dává tak prostor k jejímu dalšímu rozpracování. Udržitelnost a význam venkovské turistiky v České republice je tak pro současné farmáře a širokou veřejnost významnou problematikou, které je třeba věnovat patřičnou pozornost, a to nejen z pohledu ekonomického, ale i z pohledu sociálního, ekologického a environmentálního.

2 Vědecká hypotéza a cíle práce

Cílem diplomové práce bylo na podkladě zpracování literárních pramenů charakterizovat venkovskou turistiku, a to jak z hlediska jejího významu, tak i stran její udržitelnosti a rozvoje. Byla řešena otázka vlivu venkovské turistiky na zaměstnanost ve venkovských regionech, příjmy, stav infrastruktury a zároveň byl zmíněn vliv na uživatele. Zároveň byly definovány principy jejího rozvoje, kterými jsou šetrnost k životnímu prostředí, udržitelnost a sociální přijetí. Venkovská turistika se potýká i s problémy, kterými je migrace, nízké příjmy a nedostatečná infrastruktura, přičemž se zároveň jedná o atributy, jejichž eliminací je možné zajistit rozvoj venkovské turistiky.

Cílem diplomové práce bylo zmapovat venkovskou turistiku a vymezit náměty, jak přispět k jejímu rozvoji a udržitelnosti. Předpokladem pro rozvoj venkovské turistiky je identifikace cílové skupiny, uživatelů služeb venkovské turistiky. Neméně důležité bylo definovat důvody zájmu o venkovskou turistiku, preference a načasování využívání služeb se zaměřením na oblast středního Polabí. Prostředkem k dosažení cílů byla realizace výzkumu, jeho následná analýza s vyvozením závěrů a námětů ke zlepšení stavu venkovské turistiky, jejího rozvoje a udržitelnosti.

Pro dosažení cílů práce byly stanoveny následující hypotézy:

- střední Polabí je pro veřejnost z hlediska venkovské turistiky zajímavou oblastí,
- turistiku ve středním Polabí preferují zejména lidé ve věku 26 - 45 let,
- o venkovský cestovní ruch v oblasti středního Polabí je největší zájem v letním období,
- obyvatelé středního Polabí mají o služby venkovského cestovního ruchu v domovské oblasti menší zájem než lidé z jiných lokalit.

3 Literární rešerše

3.1 Venkovská turistika

Podle Evropské společnosti venkovská turistika obsahuje všechny turistické služby poskytované ve venkovských oblastech. Venkovská turistika je důležitým odvětvím turistického průmyslu, který pokrývá 10 - 20 % všech turistických aktivit (Lane 2000).

Burlacu (2019) označil venkovskou turistiku za nově vznikající výklenek v kulturním cestovním ruchu, který je vyhledáván návštěvníky, amatéry umění, řemesel, zvyků, gastronomie a obecně tradičního životního stylu.

V dostupné literatuře existuje celá řada definic vysvětlující pojmy venkovská turistika a venkovský cestovní ruch. Odlišnost jednotlivých definic je závislá na tématu, se kterým je konkrétní definice pojena, přičemž často je součástí výzkumů či zpracování odborného textu v souvislosti s ekologií, financemi, rozvojem, zvýšením životní úrovně a kvalitou života.

Pojmy „venkovská turistika“ a „venkovský cestovní ruch“ jsou velmi úzce obsahově spojeny. Jedná se o cestování, realizované v rámci trávení volného času, spojené s poznáváním venkovské krajiny, lidí, kulturních památek, tradic a gastronomie.

3.1.1 Charakteristika venkovské turistiky

Venkovská turistika se pojí zejména s nízkou hustotou populace, otevřeným prostorem a malými sídly s často méně než deseti tisíci obyvateli. Venkovská turistika by měla být lokalizována na venkovském území, funkčně a ve svém měřítku by měla být venkovská (malé budovy, malá sídla atd.) a trvale udržitelná (Stříbrná 2005).

Rovněž tak i podle Lane (2000) je venkovská turistika charakteristická velkým otevřeným prostorem, řídkým osídlením, slabou infrastrukturou, malými podniky ve vlastnictví místních podnikatelů, místní atmosférou a zúženým marketingem.

Kritéria venkovské oblasti vymezil Perlín (2003) takto:

- urbanistická struktura - zemědělský statek, nízký podíl zastavěných ploch,
- architektonické znaky - individuální výstavba, absence nájemního bydlení, nízkopodlažní zástavby,
- ekonomické znaky - vyšší stupeň samozásobitelství, vysoká zaměstnanost v zemědělství, vyjíždka do zaměstnání.

Stříbrná (2005) poukázala na vazby související s venkovskou turistikou. Uvedla, že pro venkovskou turistiku je typické ohleduplné chování k přírodě a krajině, resp. příroda je turistikou atrakcí, o kterou se pečuje. Decentralizované ubytování s eliminovanou ubytovací kapacitou umožňuje redukovat negativní důsledky, které jsou typické pro „masovou turistiku“. Nezbytné je i pochopení a cit pro individuální volnočasové činnosti turistů a návštěvníků.

Proctor & Wiggins (2002) konstatovali, že venkovské oblasti mohou mít komparativní výhodu pouze v primárních činnostech založených na imobilních přírodních zdrojích a úzce

souvisejících činnostech. Za problémové označili vzdálené oblasti, kde je menší potenciál pro nezemědělskou diverzifikaci.

Fleischer & Tchetchik (2005) konstatovali, že vznik podniků venkovského cestovního ruchu jsou alternativou zemědělství.

3.1.2 Význam venkovského cestovního ruchu

Význam venkovského cestovního ruchu a rekreace vyzdvihl Slee (2019). Zmínil, že se jedná o různorodý sektor s variabilním charakterem, který přispívá k zaměstnanosti na venkově a je významnou součástí venkovského hospodářství. Zároveň upozornil, že regionální sociální, kulturní a ekonomické přínosy závisí na typu cestovního ruchu a struktuře ekonomiky.

Obdobně se k venkovskému cestovnímu ruchu vyjádřili i Brown & Reeder (2005), kteří uvedli, že rekreace a rozvoj cestovního ruchu přispívá k blahobytu venkova, ke zvyšování místní zaměstnanosti, úrovně mezd a příjmů, ke snižování chudoby a zlepšování vzdělávání a zdraví. Zároveň však zmínili i negativa, kterými jsou vyšší náklady na bydlení. Doplnili, že místní vlivy se výrazně liší v závislosti na typu rekreační oblasti.

Farzad (2019) zdůraznil, že kladná a klíčová role venkovského cestovního ruchu spočívá v hromadné výstavbě, pracovních příležitostech, ekonomickém a zemědělském růstu venkovských oblastí. Zdůraznil důležitost krátkodobých a dlouhodobých plánů, souvisejících s realizací vlastních cílů.

Venkovský cestovní ruch lze vnímat jako pozitivního přispěvatele evropských venkovských ekonomik, které významně přispívají k zaměstnanosti na venkově (Slee 2019).

Význam venkovské turistiky se v řadě posledních let zvyšuje a její rozvoj lze očekávat i v budoucích letech. Turistům přináší odpočinek, zklidnění, uvolnění a zapomenutí na stres z moderního života ve městě. Podporuje komunikaci a vztahy v rodinách a mezi přáteli, obvykle je spojena se sportovním vyžitím a dalších činnostech podporující zdraví a pohodu. Venkovským oblastem přináší potřebné pracovní příležitosti a finance, které turisté utratí za ubytování na farmě, jídlo, vstupné, pohonné hmoty, půjčovné, suvenýry atd. Mimo to se zvyšuje životní úroveň a dostupnost služeb i pro místní obyvatele. Rozvoj venkovské turistiky přispívá ke zdravému životnímu stylu a zlepšuje ekonomickou situaci na venkově (Lane 2000).

Jolliffe & MacDonald (2003) publikovali, že cestovní ruch se stal rozvojovým nástrojem pro mnoho venkovských a více izolovaných oblastí a doplňuje tradiční průmyslová odvětví. Značný význam v rozvoji kulturního venkovského cestovního ruchu pak představuje kultura, která je ve venkovských oblastech často zachována a partnerství založené na komunitě.

Podle Šimkové (2008) má rozvoj venkovské turistiky význam pro uchování hodnot kulturní krajiny na venkově, v čemž spočívá potenciál trvalé udržitelnosti českých venkovských regionů.

3.1.3 Venkovská turistika a cestovní ruch z historického pohledu

Využití venkovského prostředí lze zaznamenat již od 17. století. Patřil sem hlavně lov divoké zvěře, ryb a ptactva, přičemž tyto činnosti byly dostupné jen nejbohatším vrstvám. Rozvoj železnice koncem 19. století, který přinesl snadnější, lacinější a také bezpečnější přemísťování obyvatel. Větší zájmem o venkov je spojen s obdobím romantismu. Počátkem 20. století se začaly projevovat i negativní dopady na krajinu a v rámci snahy záchrany nejceněnějších území vznikaly přírodní rezervace a národní parky (Lane 2000).

Od 70. let 20. století se snížila hospodářská restrukturalizace a zemědělská krize hospodářské příležitosti venkovských komunit. Tyto změny zároveň omezily hospodářský rozvoj. Starší rozvojové strategie se staly méně životaschopné a bylo nevyhnutelné hledat netradiční způsoby, jak se udržet. Jednou z nejoblíbenějších netradičních strategií rozvoje venkova je cestovní ruch a související příležitosti k podnikání, neboť mají schopnost vydělat finanční prostředky, vytvářet pracovní místa a podporovat maloobchodní růst (Fesenmaier et al. 2001).

Shodně se k tématu vyjádřili i Achyldurdyeva et al. (2019), kteří referovali, že cestovní ruch ve venkovských oblastech, zejména dovolená na farmách, v mnoha zemích od 70. let 20. století roste, toho času nabízí různé typy hostitelů, ale jeho účinky se zároveň promítají do kvality životního prostředí.

3.1.4 Formy venkovské turistiky

Členské státy Evropské unie přikládají otázkám ekologie značný význam. Principy ekologie se tak promítají do cestovního ruchu, ekoagroturistiky, způsobu trávení volného času a rekreace. V končeném důsledku cestovní ruch a ekoagrotourismus čelí intenzivní mezinárodní konkurenci. Autor apeloval, že při provozování ekologicko-agroturistického podnikání by měl každý potenciální poskytovatel služeb pečlivě zvážit vhodnost a možnost rozvoje v nadcházejících letech s ohledem na udržitelnost cestovního ruchu. Shodný přístup by měl být zároveň praktikován každým návštěvníkem ekologicko-agroturistické farmy, neboť přístup člověka faunu a floru přímo ovlivňuje (Jalinik 2015).

V této podkapitole je uvedeno několik způsobů členění venkovské turistiky odborníky, kteří se danou problematikou zabývají.

Formy venkovské turistiky popsal Lane (2000):

agroturistika – často se pojí s činnostmi přímo v zemědělské usedlosti. Ubytování může být poskytováno jak v domě, tak ve vedlejším kempu, a spadají sem i vzdělávací exkurze a prodej tradičních produktů a potravin z lokální produkce,

zelená turistika – jedná se o šetrnější turistiku k masové turistice zahrnující aktivity, které nenarušují přírodní a sociální prostředí,

ekoturistika – tato forma turistiky do přírodně zchovalých oblastí obsahuje aktivní propagaci ochrany životního prostředí. Turisté získávají kladnou zkušenost a předešlé vzdělání není nezbytné,

aktivity pro volný čas - v oblasti volnočasových aktivit je velice významný pokles tradičních aktivit a nárůst moderních aktivit, přičemž význam krajiny a přírody se zmenšuje a z venkovské turistiky se stává spíše turistika na venkově.

Podle Butler et al. (1998) je aktivity venkovské turistiky možné rozdělit na:

tradiční: projížďky, procházky, navštěvování historických památek, pikniky, pozorování přírody, rybolov, výlety, fotografování, návštěvy statků

moderní: lyžování, jízda na horských kolech, jízda terénními auty, orientační závody, windsurfing, paragliding, trénink přežití v extrémních podmínkách.

Stříbrná (2003) publikovala dělení nabídek aktivit pro volný čas následovně:

zemědělské aktivity – akce související s pomocí turistů při seči sena, žních, pastvě hospodářského dobytka, úklidů stáje apod.

projížďky na koních – jedna z atraktivit

lov zvěře, rybaření – závisí na komplexním zázemí farmy, tzn. rozsahu vlastnictví rybníků a lesů

letní a zimní sporty – lze sem zařadit pěší turistiku, cykloturistiku, plavání, bruslení, běžkování, lyžování apod.

Pourová & Stříbrná (2003) ve své společné publikaci doplnily ještě například houbaření a sběr lesních plodů.

3.1.4.1 Agroturistika

Šimková (2008) označila agroturistiku za specifický produkt venkovské turistiky, tj. cestovní ruch bezprostředně vázaný na zemědělskou farmu.

Stříbrná (2005), ve své publikaci uvádí definici agroturistiky jako cestovního ruchu přímo vázaného na zemědělskou farmu.

Stejně tak se vyjadřují k agroturistice Pourová & Stříbrná (2003), které doplnily, že agroturistika je užitečná jak pro farmáře, tak pro ostatní obyvatelé venkova. Přispívá k rozvoji vesnice, obce.

Agroturistika je definována jako proces, který přitahuje návštěvníky a cestovatele do obdělávaných oblastí se vzdělávacími a rekreačními cíli. Jako druh ekoturistiky je agroturistika jedním z nejrychleji rostoucích odvětví a zaměřuje se na ochranu životního prostředí a rozvoj komunity. Například zahrady s kořením a bylinné zahrady jsou zemědělsko-lesnickou metodou, která se praktikuje v blízkosti domácích zahrad a jsou určeny pro komerční účely, zejména pro turisty (Thilakarathna 2018).

Dle Shukly (2019) má agroturistika obrovský potenciál v posilování sociálně-ekonomické úrovně lidí ve venkovských oblastech, přičemž průmysl agroturistiky je stále ve vývoji, ale nabízené produkty splňují očekávání turistů. Turisté mají vysoké ambice a jejich spokojenost by mohla být zvýšena přidáním hodnotou produktů, což by pomohlo agroturistiku upevnit.

K rozvoji agroturistiky založeném na cestovním ruchu a komunitě by podle Putra & Amalia (2019) přispěly strategie prioritního rozvoje, kterými jsou:

- využití potenciálu zemědělské půdy v oblasti agroturistického zónování,
- poskytování školení o základním cestovním ruchu pro agroturistiku,
- spolupráce se zúčastněnými subjekty v odvětví cestovního ruchu s cílem zavést cíle v oblasti agroturistiky,
- vytváření značek zemědělského cestovního ruchu založených na komunitách,
- zvýšení zapojení společenství do obnovy produktů agroturistiky.

Zajímavý je i pohled Mohammad (2018), který zájem o agroturistiku spojuje se zájmem lidí o své zdraví, kdy se organický produkt vyrábí metodou agroekologického zemědělství, kterou praktikovali naši předkové. Aktivita, jako jsou pobyty v soukromí, krátká návštěva farmy vedly k zachování a diverzifikaci přírodních zdrojů zemědělskou metodu a jsou pak přidanou hodnotou ke zvýšení zemědělské produkce. Konstatoval, že agroturistika by měla být upřednostňována zejména v agroekologickém prostředí, neboť předpokládá šetrný přístup k životnímu prostředí.

3.1.4.2 Ekoturistika

Ekologický cestovní ruch je často nazýván zeleným cestovním ruchem a je důležitou součástí hospodářského úspěchu všech zemí. Ekoturistika umožňuje společně navrhovat nové činnosti s cílem přilákat nové zákazníky. Zároveň vyvstala nutnost rozvoje nabídek, které by korespondovaly s novým způsobem života. Například výzkumy na území Irska odhalily, že při navrhování ekologických činností je potřeba být více inovativní (Landou 2011).

Ekoturistika je považována za produktový balíček, který podporuje udržitelný rozvoj cestovního ruchu. Ekoturistika je propojením cestovních motivů a ekologických zájmů. Realizace průzkumu u horských turistů v rakouských Alpách odhalila pozitivní vztah mezi ekologickým zájmem a poptávkou po ekoturistice, přičemž bylo potvrzeno, že skutečnou poptávku po ekoturistice ovlivňují cestovní motivy (Peters et al. 2015).

Zvýšený zájem o turistiku v přírodě a o cestování byl zaznamenán v Německu, kde rozvoj v oblasti ekoturistiky v posledním desetiletí zvýšil poptávku a pomohl rozvoji mnoha destinací. Atraktivní prázdninovou destinací se stalo Švédsko. Poukázáno však bylo na nízkou úroveň informovanosti mezinárodních turistů a nutnost zlepšení propagace (Schmudde 2011).

Podle Hoctor (2001) je ekoturistika součástí cestovního ruchu založeného na přírodě a je předpokladem jeho udržitelnosti. Autor se zabýval konkrétní formou ekoturistiky, kterou je mořská ekoturistika. Jedná se o činnosti odehrávající se v pobřežní zóně, v mořském prostředí nebo v obou z nich. Hoctor uvedl, že zatímco ekoturistika je založena na tom, aby lidé mohli prožívat přírodní prostředí způsobem, který je v souladu se zásadami udržitelného rozvoje, mořská ekoturistika se pokouší navázat a udržovat symbiotický vztah mezi cestovním ruchem a přírodním mořským prostředím. Činnosti mořské ekoturistiky mohou být formálně organizovány nebo prováděny samostatně. Mezi příklady činností, které jsou mořskou ekoturistikou, zařadil: pozorování mořských živočichů a ptáků, potápění a šnorchlování, vyhlídkové výlety po přírodních plavidlech nebo ponorkami a pobřežní procházky.

Ekoturistika je také příležitostí k zaměstnávání domorodého obyvatelstva, zejména mladých lidí, což je zvláště zdůrazněno v oblastech s obtížnými ekonomickými podmínkami, jako jsou ostrovy. Výsledky průzkumu ukázaly, že majitelé zemědělských farem mají environmentální povědomí o významu ochrany přírody, pravosti a originalitě produktů ekologického zemědělství, které v kombinaci s tradicí a kulturou ostrovů vytváří silnou interakci spojenou s ekologickým zemědělstvím (Gric et al. 2017).

3.1.4.3 Ekoagroturistika

Gric et al. (2017) definovali ekoagroturistiku jako kombinaci ekologického zemědělství a ekoturistiky, ke které dochází díky rostoucí diverzifikaci v zemědělství a cestovním ruchu. Ve světovém měřítku je současně stále více uznávaným produktem cestovním ruchu. Ekoturistika na nejvyšší úrovni spojuje udržitelnost obou aktivit. Kromě uvedeného pomáhá chránit a podporovat: rozmanitost ekosystémů, chránit přírodní krajinu, podporovat biologickou rozmanitost, chránit venkovskou architekturu, chránit kulturní obsah, podporovat propagaci a prodej ekologických produktů, jakož i synergii hospodářství s životním prostředím a růst a rozvoj místního cestovního ruchu. Zároveň uvedli, že mezi základní předpoklady pro rozvoj ekoagroturistiky patří: příznivé klimatické a geografické podmínky, atraktivní krajina, specifická flóra a fauna, tradice zemědělské výroby, dostupnost zdravějšího a kvalitnějšího jídla, bohatství kulturních statků, ale i například tradiční životní styl.

3.1.5 Další formy venkovské turistiky

Podle Bachleitner & Zins (1999) se kulturní cestovní ruch vyvíjí značnou rychlostí a rozmanitým způsobem se diverzifikuje. Představuje nejen základnu prosperujícího evropského městského cestovního ruchu, ale stále více slouží jako nástroj pro podporu cestovního ruchu ve venkovských oblastech. Hlavním cílem kulturního cestovního ruchu je udržovat nebo zlepšovat kvalitu života místních obyvatel.

3.2 Rozvoj venkova a venkovského cestovního ruchu

Cestovní ruch ve venkovských oblastech má v Evropě dlouhou historii. Vedle cestování po světě existuje tradice lidí, kteří žijí ve venkovských oblastech, aby poskytovali jídlo a přístřeší turistům. V době moderního cestovního ruchu je však rozvoj venkovského cestovního ruchu spojen s velkou vlnou urbanizace. Období industrializace a mechanizace zemědělských podniků vedlo k tomu, že se většina obyvatelstva přesunula z venkovských oblastí do evropských měst a rozšířila se. Například ve Francii klesl počet lidí podílejících se na zemědělství z 35 % v roce 1939 na 8 % (Ciolac 2011).

Shodně jako v jiných zemích byl v minulosti venkov opomíjenou oblastí, která byla charakterizována neutěšenou situací českých zemědělců, prudce rostoucí nezaměstnaností, nedostatkem financí a nedostačující legislativou. V některých oblastech tato situace přetrvává dodnes. Naproti tomu cestovní ruch představuje velmi dynamicky se rozvíjející segment ekonomiky (Šimková 2008).

V řadě zemí nahradil cestovní ruch tradiční formy obživy a stal se strategií obživy přesídlených komunit (Ming et al. 2015).

Předpokladem pro rozvoj venkovského cestovního ruchu byl celosvětový rozvoj cestovního ruchu. V počátku byl cestovní ruch formován rozvojem urbanizace, rychlým růstem dopravního systému, rostoucími příjmy rodin a zvýšenou pozorností způsobu trávení volného času, a to jak ve velkých městech, tak i ve vesnicích kolem nich (Farzad 2019).

Z historického pohledu se postupy rozvoje venkova opírají o staré paradigma, které podle Gatnera (2004) spočívá ve využívání místních atributů jako primárního základu pro rozvojové a marketingové strategie. V posledních letech je velká pozornost věnována kulturním vlastnostem místa.

Edward et al. (2000) se věnovali oblasti horských údolí Sudet, kde vznikaly nové vesnice ve středověku. Vesnice zakládali osadníci ze západu. Jednalo se o intenzivní fázi osídlování. Začátkem 20. století byly Sudety přelidněny. V letech 1945 - 1948 došlo k úplnému nahrazení etnik z německého na polské obyvatelstvo. Ekonomický systém byl těžko udržitelný. V regionu bylo mnoho znečišťujících průmyslových odvětví a masivní přeshraniční znečištění ze sousedních oblastí Československa a Německa mělo devastující účinek zejména na lesy. Dotované státní zemědělství vyvíjelo silný tlak na zranitelné horské pastviny. Od roku 1989 probíhá v Sudetech a okolních oblastech proces deindustrializace a se zánikem státních farem a snížením dotací je nyní zemědělství lépe přizpůsobeno přirozenému potenciálu a je doplněno začínající agroturistikou. Počet obyvatel v regionu roste meziročně relativně pomalu a ve venkovských oblastech klesá. Edward et al. (2000) apelovali na řízení systému rozvoje agroturistiky, a to i přes existující konsenzus obnovy životního prostředí podporovaný alternativními ekonomikami.

3.2.1 Principy rozvoje venkova venkovského cestovního ruchu

Rozvoj cestovního ruchu ve venkovských oblastech je postaven na místních zdrojích a potenciálu, přičemž třemi základními principy jsou: šetrnost k životnímu prostředí, sociální přijetí a místní přidaná hodnota (Hummelbrunner & Miglbauer 2009).

Shodně i Stříbrná (2005) publikovala, že rozvoj venkovské turistiky by měl být nápomocný k zachování venkovského charakteru dané lokality a neměl by poškozovat místní zdroje. Venkovská turistika by měla být potenciálním nástrojem ochrany přírody a krajiny.

Fesenmaier et al. (2001) na podkladě studie poukázali na to, že rozvoj venkovského cestovního ruchu nemůže fungovat bez účasti a spolupráce podnikatelů přímo či nepřímo zapojených do cestovního ruchu. Vyzdvihli tak důležitost komunitního přístupu.

Podle Fang (2019) lze podporou souladu města a venkova realizovat rozvoj zemědělské produkce a ochranu životního prostředí. Vyzdvihl důležitost dosažení oboustranně výhodné situace mezi rozvojem zemědělské produkce a ochrannou životního prostředí. Konstatoval, že vývoj více produktů, zvýšená finanční podpora k dosažení integrace městských obyvatel a přírody a zároveň podpora venkovské ekonomiky jsou možné uskutečnit cestou „charakteristický rozvoj, zelená prosperita, udržitelný rozvoj“.

K rozvoji cestovního ruchu se vyjádřili Csaholczi et al. (2017), kteří uvedli, že cestovní ruch je schopen obnovit svůj rozvoj zlepšením infrastruktury, přilákáním mladých lidí vytvářením nových pracovních míst v turistické činnosti, a podporou tradiční vesnice. Při strategii regenerace je však nutné vycházet z předpokladu, že vesnice by měla být uzavřenou komunitou, ale zároveň dodavatelem surovin, výrobcem zboží a služeb pro městské komunity s využitím lidských zdrojů.

Dle mínění Briedenhann & Wickens (2004) mají méně rozvinuté země vyšší potenciál přilákat turisty při hledání nových, autentických zkušeností v oblastech nevyužívaných přírodních a kulturních bohatství. Konstatovali, že významná účast komunity spolu s podporou veřejného sektoru představuje příležitosti pro rozvoj drobných domácích projektů cestovního ruchu.

Rozvojem cestovního ruchu v relativně málo rozvinutých regionech se zabývali Hegarty & Przezborska (2005), kteří zjistili, že mezi provozovateli existují výrazné podobnosti, přičemž jejich motivace se liší a diverzifikace podnikání závisí na regionálních zdrojích a závislosti na trzích cestovního ruchu. Dle jejich mínění úroveň diverzifikace v konečném důsledku určuje rozvoj venkovského cestovního ruchu. Za stále diskutabilní označili využití referenčního modelu určitého „rozvinutého“ státu pro řešení kritických otázek cestovního ruchu méně rozvinutého státu.

Baum (2011) popsal možnou budoucnost turistického potenciálu venkovských oblastí v Polsku. Poukázal na nedostatečnou nabídku a špatné finanční zdroje, které jsou spojeny s omezenou a klesající poptávkou. Ekonomický význam cestovního ruchu ve většině polských venkovských oblastí, mimo tradiční turistické destinace, byl dosud jen okrajový. Konstatoval, že venkovský cestovní ruch v Polsku se bude rozvíjet v malém měřítku a na specializovaných trzích, které vyžadují: řádný vnitrostátní průzkum trhu, strategie regionálního cestovního ruchu a meziodvětvová regionální partnerství. Závěrem Baum shrnul, že venkovský cestovní ruch není všelékem na strukturální problémy venkovských oblastí v Polsku. Většina regionů, zejména mimo tradiční turistické destinace a daleko od velkých měst, bude muset zahájit diverzifikaci na více pilířích než cestovním ruchem.

3.2.2 Venkovský cestovní ruch ve specifických oblastech

Hubert (2010) se ve svém příspěvku zaměřil na národní parky, které jsou často cílem venkovského cestovního ruchu. Uvedl, že národní parky jsou nejstarší a nejoblíbenější kategorií chráněných oblastí na světě a jsou zaměřeny na ochranu přírody a zachování biologické rozmanitosti. Hubert označil národní parky, které se nacházejí ve slabých strukturálních oblastech venkovských periferií, za nástroj regionálního rozvoje, neboť nabízí možnost venkovská rekreace a cestovní ruchu v řídce osídlených regionech s klesajícím počtem obyvatel. V této souvislosti poukázal na instituce územního plánování, které by se měly danou problematikou zabývat, a to i v dlouhodobém horizontu, a v zaostávajících oblastech vytvářet nové regionální identity. Konstatoval, že dvacet národních parků je pro Německo dostatečných a zaplňují prázdné mezery na reprezentativní mapě střeoevropských biotů, včetně rašeliniště, říčních lesů, bukových a smíšených listnatých lesů a mořského prostředí. Navrhl, že obzvláště velké vzájemně propojené lesy a bývalé vojenské výcvikové oblasti vybízejí k prohlášení národních parků.

Přístupu a chování turistů v chráněných oblastech se věnovali Jegdić & Gradinac (2016). Výstižně shrnuli, že turistika v chráněných oblastech by měla být organizována tak, aby návštěvníkům odhalila skryté hodnoty, a přitom neporušovala harmonii ekosystému, památky hmotné kultury a způsob života místních komunit. Pro rozvoj ekoturistiky je důležitá vyváženost všech složek produktu cestovního ruchu (atraktivní zdroje, infrastruktura, vybavení, organizace, činnosti a zkušenosti).

V evropském měřítku ke změně řízení farem a diverzifikaci činností do cestovního ruchu přispěl i obecný úpadek horského zemědělství. Pro oblast Tyrolska jsou významné „autentické“ formy cestovního ruchu, které poskytují ubytování na farmě a současně mají pozitivní dopad na horské zemědělství, neboť přispívají k zachování multifunkčních kulturních krajín, k životaschopnosti venkovských komunit a poskytují ekosystémové služby (Hermann et al. 2019).

Zemědělství a turistickému ruchu ve venkovských horských oblastech se věnoval i Sroka (2009), který zhodnotil stav a prosperitu rozvoje zemědělství a venkova ve vybraných obcích polských Karpat a německých Alp. Uvedl, že karpatská podoblast má řadu zvláštností, které mají kořeny jak v historii, tak v podmínkách transformačního procesu. Konstatoval, že relativně krátké období společné zemědělské politiky nevedlo v Karpatech k žádným významným strukturálním změnám. Dotázaní odborníci však naproti tomu hodnotili vyhlídky na rozvoj zemědělství celkem pozitivně. Zároveň upozornili, že turistický ruch bude pravděpodobně upřednostňovaným směrem rozvoje, ale současně se zachováním zemědělské produkce. Odborníci zdůraznili, že opuštění zemědělství v horských oblastech je nežádoucí a že zemědělství bude v horských oblastech po dlouhou dobu přetrvávat, i když v mírně upravené formě.

V důsledku dlouhé historie kulturní krajiny a srovnatelně husté populace střední Evropy se mnohačetné neshody ve způsobu využívání půdy v horských oblastech vyvíjejí (Hubert 2010).

3.2.3 Venkovský cestovní ruch jako součást politiky

Cestovní ruch je důležitou součástí venkovských politik evropských zemích. Zvýšená poptávka po venkovských zařízeních vytváření diverzifikovanější trh a přispívá k restrukturalizaci hospodářství, od primárních sektorů a výroby po ekonomiku více orientovanou na služby, které byla nazýváno „nové venkovské hospodářství“. V politických dokumentech je cestovní ruch nyní považován za univerzální nástroj pro rozvoj venkova (Almstedt et al. 2016).

Podle Šimkové (2008) mezi prvořadé zájmy a úkoly jednotlivých vlád států Evropské unie patří podpora kvalitního života na venkově s cílem zvýšit úroveň venkovských oblastí, zmírnit regionální disparity a zachovat životaschopnost venkova. Zdůraznila, že jednou z možností oživení venkovských regionů a zároveň řešení zaostávající zemědělské výroby, je provozování venkovské turistiky. Aktivity v rámci venkovské turistiky zvýší příjmy podnikatelů, zvýší konkurenceschopnost zemědělství, vytvoří nová pracovní místa, přispějí k revitalizaci krajiny. Na druhé straně přeměna venkova na prosperující venkov vyžaduje zjednodušení evropské politiky rozvoje venkova, jednotný systém programování, financování a kontroly podle potřeb jednotlivých regionů.

Ekoturistiku a její rozvoj podpořilo i valné shromáždění Organizace spojených národů, když vyhlásilo rok 2002 za Mezinárodní rok ekoturistiky a odpovědného cestovního ruchu (Hocor 2001).

V řadě zemí je venkovská turistika výrazně komplikovaná soukromým vlastnictvím většiny území včetně lesů a vodních ploch. Česká republika je velice zvýhodněna v tom, že obvykle umožňuje turistům volný vstup do přírodních lokalit, občas při respektování pravidel, která jsou nezbytná pro ochranu přírody a bezpečnost turistů (Lane 2000).

3.2.3.1 Svaz venkovské turistiky a agroturistiky

Příspěvatelem k ekonomickému, kulturnímu a společenskému oživení venkova, obnově tradic, údržbě krajiny i ke stabilizaci jeho osídlení na národní úrovni přispívá Svaz venkovské turistiky a agroturistiky. Jedná se o dobrovolné, nepolitické profesní sdružení s celostátní působností, které od roku 1997 hájí zájmy podnikatelů ve venkovské turistice a agroturistice a podporuje jejich činnost. Aktivně se podílí na rozvoji venkovské turistiky a agroturistiky. Svaz spolupracuje s destinačními managementy, MAS, profesními organizacemi, státní správou a dalšími partnery, přičemž usiluje o systematické a efektivní vzdělávání poskytovatelů služeb ve venkovské turistice a agroturistice. V rámci standardů ubytování v soukromí a certifikovaných služeb agroturistiky, venkovské a zážitkové turistiky (značky Dovolena na statku, Dovolena na venkově, Zážitky na venkově a Zážitky v regionech) garantuje kvalitu poskytovaných služeb. Svaz venkovské turistiky a agroturistiky poskytuje poradenství, které pomáhá začínajícím poskytovatelům služeb, ale i již fungujícím provozovatelům. Cílené poradenství přitom odpovídá na otázky:

- Jaký program návštěvníci venkova vyhledávají, co se jim líbí a co potřebují.
- Na jakou legislativu pamatovat.
- Jak připravit volnočasový program pro své hosty.

- Jak se odlišit od konkurence.
- Co je důležité při propagaci vašeho zařízení.

Poskytuje zpětnou vazbu veškeré užívané propagace. Zpracovává návrhové studie k využití objektu pro potřeby venkovské turistiky a agroturistiky, přičemž analyzuje okolní prostředí, konkurenci, definuje cílové skupiny, navrhuje způsoby využití objektu a označuje organizace vhodné pro budoucí spolupráci. Svaz venkovské turistiky je aktivním členem Fóra cestovního ruchu (Svaz venkovské turistiky a agroturistiky 2019).

3.2.3.2 Fórum cestovního ruchu

Fórum cestovního ruchu je nezávislou komunikační platformou pro koordinaci a prezentaci zájmů podnikatelů v cestovním ruchu, a to jak směrem do odvětví, tak vně. Bylo založeno nejvýznamnějšími subjekty v cestovním ruchu, např. Asociace cestovních kanceláří České republiky, Svaz léčebných lázní ČR, Asociace průvodců České republiky, Asociace lanové dopravy, Asociace turistických informačních center ČR a další. Jeho cílem je zkvalitnění spolupráce uvnitř odvětví cestovního ruchu a efektivnější prosazování nutných změn.

3.2.3.3 Program rozvoje venkova České republiky

Informace pro tuto podkapitolu byly čerpány z internetových stránek Ministerstva zemědělství ČR (2019). Velmi významný se pro rozvoj venkova jeví Program rozvoje venkova České republiky (PRV), jehož řídicím orgánem je Ministerstvo zemědělství ČR, je nástrojem pro získání podpory poskytované Evropskou unií z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD).

Základní struktura PRV 2007 - 2013 měla čtyři osy:

Osa I je zaměřena na zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství, potravinářství a lesnictví, podporuje konkurenceschopnost a posiluje dynamiku zemědělské a navazujícího potravinářského podnikání. Prioritní oblastí je modernizace zemědělských podniků, dále pozemkové úpravy a přidávání hodnoty zemědělským produktům. Přidělenými finančními prostředky je možné financovat modernizaci zemědělských podniků (výstavba a rekonstrukce stájí, skleníků, skladů, závlahových systémů), zvýšit jejich výkonnost a zlepšit konkurenceschopnost. Z osy I je možné financovat podnikání v lesnictví, a to jak z hlediska výkonnosti (restrukturalizace, rekonstrukce lesních cest), tak i z pohledu ochrany životního prostředí. Přidávání hodnot zemědělským a potravinářským produktům je zaměřeno na investice do zpracování, uvádění na trh, vývoje nových produktů a např. technologií. Z osy I se dále financují pozemkové úpravy, odborné vzdělávání a informační činnost a podporuje zahájení činnosti mladých zemědělců do 40ti let věku, který zahajuje zemědělskou činnost poprvé, poradenské služby.

Toto opatření je zaměřeno na řešení problému nepříznivé věkové struktury zemědělců. Opatření motivuje starší zemědělce po dosažení věku 55 let ukončit aktivní zemědělskou činnost a vytvořit tak prostor pro nástup mladších zemědělců, což může přispět k posílení

ekonomické a sociální dimenze trvalé udržitelnosti zemědělství a venkova. Žadatelem je zemědělský podnikatel nad 55 let věku, který nedosáhl důchodového věku.

Osa II má za cíl zvýšit biologickou rozmanitost, chránit vodní zdroje a půdu, zmírnit klimatické změny, čímž by měla přispět ke zlepšování životního prostředí a krajiny. Cílem osy II je zvýšení biologické rozmanitosti, rozvoj zemědělských a lesnických systémů, ochrana vody a půdy, snižování emisí skleníkových plynů. Patří sem podpora zemědělců hospodařících v horských oblastech, která přispívá ke stabilizaci venkovského obyvatelstva se zajištěním určité úrovně příjmů. Dále platby v rámci oblastí NATURA 2000 a Rámcové směrnice pro vodní politiku ES, agroenvironmentální opatření, zalesňování zemědělské půdy, obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesa.

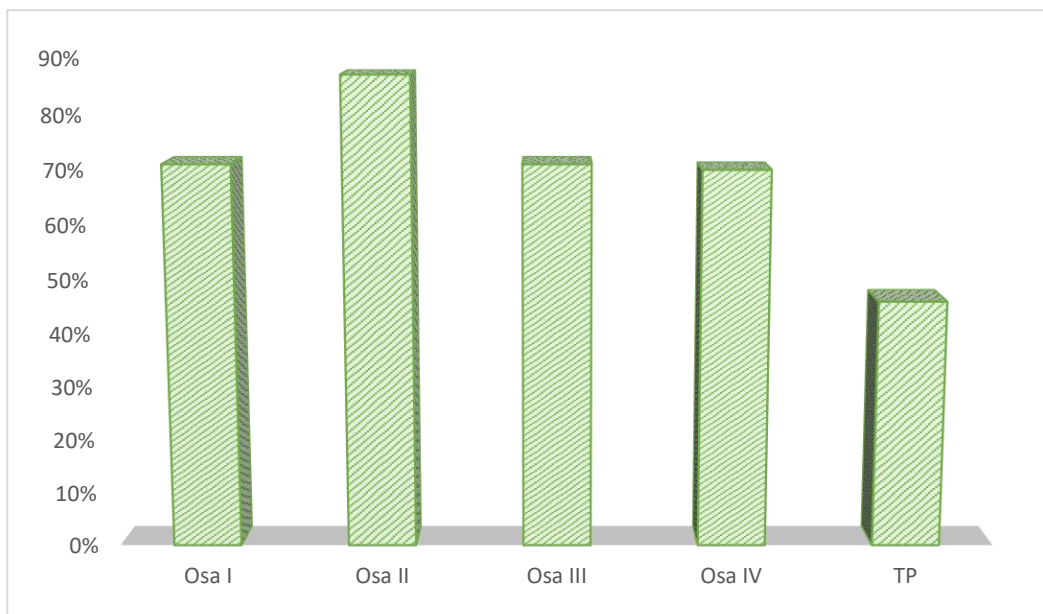
Osa III má za cíl zkvalitnit život ve venkovských oblastech a diverzifikovat hospodářství venkova. Osa III podporuje rozvoj životních podmínek ve venkovských oblastech a diverzifikaci ekonomických aktivit na venkově. Prioritami je tvorba pracovních příležitostí, podpora využívání obnovitelných zdrojů energie, ochrana kulturních památek, zlepšení kvality života na venkově, vzdělávání a informování hospodářských subjektů. Mezi opatření patří např. diverzifikace činností nezemědělské povahy, podpora vzniku podniků, podpora cestovního ruchu v obcích do 2 000 obyvatel (výstavba ubytovacích zařízení, sportovišť, půjčoven), obnova a rozvoj vesnic v obcích do 500 obyvatel, ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova (budovy, stavby, muzea, aleje, parky, zahrady).

Osa IV má na základě principu „zdola-nahoru“ napomoci obyvatelům venkovských mikroregionů vypracovat vlastní strategie a podpořit projekty rozvoje území. Je důležitá pro plnění cílů, které jsou obsahem jednotlivých opatření os I – III, která přispívají k rozvoji venkova, zabezpečuje jejich vzájemnou provázanost. Osa IV LEADER je nazývána metodickou osou, jejímž cílem je zlepšení kvality života na venkově, posílení ekonomického potenciálu, zhodnocení kulturních a přírodních hodnot. Osa přispívá k úsilí o obnovu a rozvoj vesnic při spolupráci zainteresovaných subjektů (místní akční skupiny, samospráva). Finanční prostředky jsou využívány k realizaci místní rozvojové strategie, konkrétní projekty obsahující inovační přístupy, realizace projektů spolupráce mezi územími na národní úrovni či mezinárodní spolupráce, čímž je podpořena spolupráce akčních skupin a mohou tak být využívány zkušenosti a znalosti ostatních zemí.

České subjekty, tj. podniky a fyzické osoby, měly možnost v rámci PRV 2007 - 2013 vyčerpat celkem cca 3 670 mil. EUR. Po provedené analýze bylo zjištěno, že z rozpočtu bylo vyčerpáno 2 908 mil. EUR, což představuje čerpání ve výši 79 %.

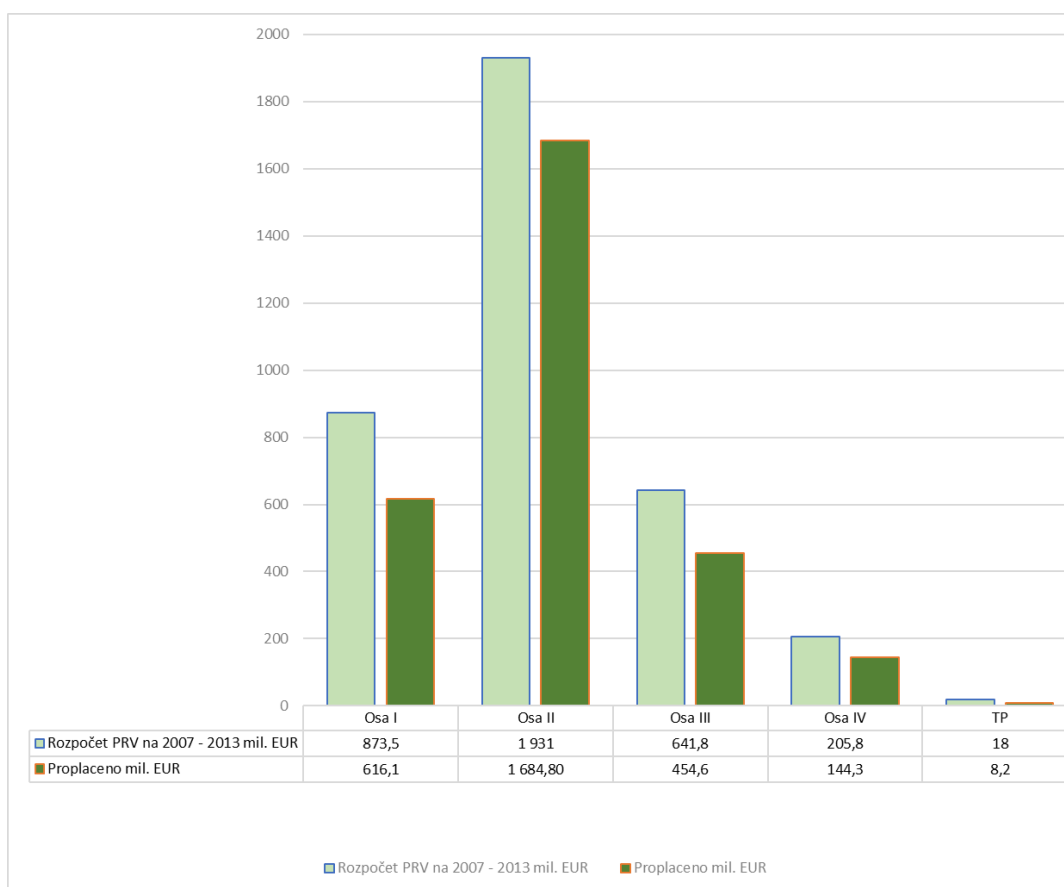
Stav implementace PRV 2007 - 2013 jednotlivých os je znázorněn na obrázku č. 1, kde je znázorněna rovněž technická pomoc (TP), označovaná jako osa V. Technická pomoc zahrnuje přípravu, řízení, monitoring, hodnocení a informovanost v rámci Programu rozvoje venkova.

Obrázek č. 1 - Stav implementace PRV 2007 - 2013 jednotlivých os vyjádřený v % (Ministerstvo zemědělství 2019).

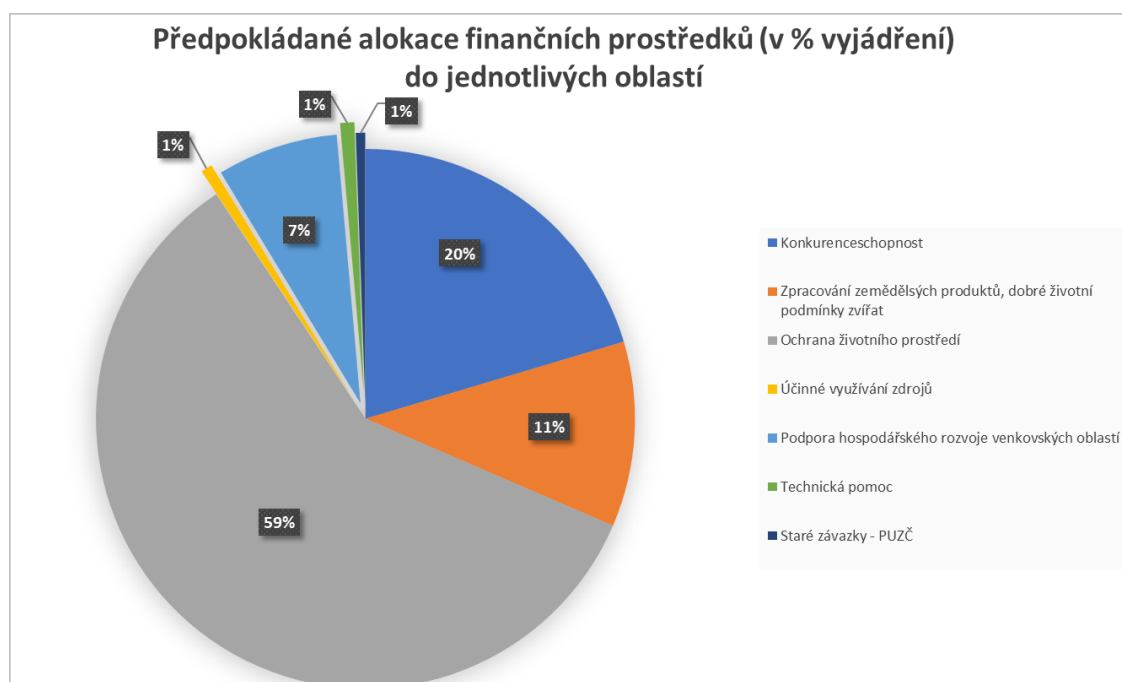
Pro úplnost informací je níže na obrázku č. 2 zobrazen rozpočet finančních prostředků pro jednotlivé osy PRV 2007 - 2013, včetně porovnání s vyčerpanými dotacemi.

Obrázek č. 2 – Rozpočet PRV 2007 - 2013 (v mil. EUR) do os v porovnání s vyčerpanými dotacemi (Ministerstvo zemědělství 2019).

Hlavním cílem Programu rozvoje venkova 2014 - 2020 je obnova, zachování a zlepšení ekosystémů závislých na zemědělství prostřednictvím zejména agroenvironmentálních opatření, dále investice pro konkurenceschopnost a inovace zemědělských podniků, podpora vstupu mladých lidí do zemědělství nebo krajinná infrastruktura. Program podporuje diverzifikaci ekonomických aktivit ve venkovském prostoru s cílem vytvářet nová pracovní místa a zvýšit hospodářský rozvoj. Podporován bude komunitně vedený místní rozvoj, resp. metoda LEADER, která přispívá k lepšímu zacílení podpory na místní potřeby daného venkovského území a rozvoji spolupráce aktérů na místní úrovni. Horizontální prioritou je předávání znalostí a inovací formou vzdělávacích aktivit a poradenstvím a spolupráce v oblasti zemědělství a lesnictví.

Díky Programu rozvoje venkova může být do českého zemědělství v letech 2014 - 2020 investováno téměř 3,5 miliardy EUR (více než 96 miliard korun). Z toho bude 2,3 miliardy EUR (62 miliard korun) z unijních zdrojů a 1,2 miliardy EUR (34 miliard korun) z českého rozpočtu. Předpokládané alokace finančních prostředků do jednotlivých oblastí jsou vyjádřeny v obrázku č. 3.

Obrázek č. 3 – Předpokládané alokace finančních prostředků do jednotlivých oblastí vyjádřené v % (Ministerstvo zemědělství 2019).

V programovém období let 2014 - 2020 je Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova, ze kterého je spolufinancován Program rozvoje venkova (PRV), součástí nařízení Evropského parlamentu a Rady o společných ustanoveních ohledně Evropských strukturálních a investičních fondů ("nařízení k ESIF").

Jako součást nařízení k ESIF by měla politika rozvoje venkova přispět ke konkurenceschopnosti zemědělství, udržitelnému řízení přírodních zdrojů, k opatřením v oblasti klimatu a k vyváženému územnímu rozvoji venkovských oblastí.

V souladu se strategií Evropa 2020 byly definovány obecné cíle podpory pro rozvoj venkova na období let 2014 - 2020 a jsou shrnuty v prioritách platných pro státy Evropské unie:

- podpora předávání znalostí a inovací v zemědělství, lesnictví a ve venkovských oblastech,
- zvýšení životaschopnosti zemědělských podniků a konkurenceschopnosti všech druhů zemědělské činnosti ve všech regionech a podpora inovativních zemědělských technologií a udržitelného obhospodařování lesů,
- podpora organizace potravinového řetězce, včetně zpracovávání zemědělských produktů a jejich uvádění na trh, dobrých životních podmínek zvířat a řízení rizik v zemědělství,
- obnova, zachování a zlepšení ekosystémů souvisejících se zemědělstvím a lesnictvím,
- podpora účinného využívání zdrojů a podpora přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku v odvětvích zemědělství, potravinářství a lesnictví, která je odolná vůči klimatu,
- podpora sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářského rozvoje ve venkovských oblastech.

PRV 2014 - 2020 obsahuje celkem 11 opatření, která jsou dále členěna na podopatření specifikující podmínky a povinnosti pro realizaci cíle při čerpání dotace. Jedná se o níže uvedená opatření:

- M01 Předávání znalostí a informační akce,
- M04 Investice do hmotného majetku,
- M08 Investice do rozvoje lesních oblastí a zlepšování životaschopnosti lesů,
- M10 Agroenvironmentálně-klimatické opatření (AEKO),
- M11 Ekologické zemědělství (EZ),
- M12 Platby v rámci sítě Natura 2000 a podle rámcové směrnice o vodě,
- M13 Platby pro oblasti s přírodními či jinými zvláštními omezeními (ANC),
- M14 Dobré životní podmínky zvířat (DŽPZ),
- M 15 Lesnicko-environmentální a klimatické služby a ochrana lesů,
- M16 Spolupráce,
- M20 Technická pomoc.

Cílem opatření M01 je zvýšit znalosti v zemědělství, potravinářství a lesnictví. Formou účasti na organizovaných aktivitách podporuje celoživotní vzdělávání.

Opatření M04 by mělo přispět ke zvýšení konkurenceschopnosti a dosažení udržitelného hospodaření s přírodními zdroji.

Opatření M06 je zaměřeno na usnadnění vstupu kvalifikovaných zemědělců do oboru, a to podporou podnikatelských plánů mladých zemědělců. Finanční prostředky jsou určeny na stavební a technologické investice. Dalším cílem je ulehčit diverzifikaci do nezemědělských činností, motivovat k vytváření a udržování pracovních míst, přispívat ke stabilizaci venkova, přičemž příznačnou možností diverzifikace je venkovská turistika, zpracování obnovitelných zdrojů energie, obnova řemeslné výroby a další.

Opatření M08 podporuje ochranu životního prostředí a účelné využívání zdrojů k dosažení udržitelného hospodaření s přírodními zdroji a zvýšení konkurenceschopnosti malých a středních podniků v oblasti zemědělství, rybářství a akvakultury.

Cílem opatření M10 je zaměřeno na ochranu a zlepšení kvality životního prostředí cestou vhodných způsobů využití zemědělské půdy. Cílem je zachovat přírodní zdroje, hodnoty,

biologickou rozmanitost krajiny. Patří sem podpora pěstování ovoce, zeleniny, vinné révy, ošetřování travních porostů, zatravňování orné půdy, které zabraňují její erozi. K podpoře biodiverzity ptáků a živočichů přispívají biopásy.

Opatření M11 podporuje hospodaření, které je šetrné k životnímu prostředí, s cílem zachovat a obnovit stanoviště významná z hlediska druhové rozmanitosti, zvýšit ekologickou stabilitu a estetickou hodnotu krajiny.

Opatření M12 má pomoci při řešení zvýhodnění vyplývajícího z implementace evropských směrnic pro soustavu Natura 2000.

Poskytnuté dotace pro opatření M13 by měly přispět k zachování venkovské krajiny a trvale udržitelného zemědělského hospodaření cestou trvalého využívání zemědělské půdy. Dotacemi jsou kryty dlouhodobé nižší ekonomické výsledky podniků hospodařících v méně příznivých oblastech, které byly do roku 2017 v ČR označovány jako oblasti LFA a poté ANC jako oblasti s přírodními omezeními. Kompenzační opatření slouží k eliminaci dopadu na ekosystémy, které jsou závislé na zemědělství.

Neméně důležité je opatření M14, jehož cílem je zlepšování podmínek hospodářských zvířat cestou zavádění inovací a technologií k zabezpečení jejich přirozených potřeb. Dotace jsou využívány ke zvětšení lehacího prostoru a zlepšení stájového prostředí v chovu dojníc.

Opatření M15 umožňuje získat dotace na lesní porosty (vybrané listnaté a nízké lesy) v oblastech Natura 2000 a zvláště chráněných území, a to částečnou kompenzací újmy, která vznikla v důsledku nižšího hospodářského využití lesa.

Cílem opatření M16 je posílit výzkum, technologický rozvoj, inovace, konkurenceschopnost malých a středních podniků v zemědělství a dosáhnout udržitelného hospodaření s přírodními zdroji.

Opatření M19 podporuje a propojuje aktivity rozvoje venkovské ekonomiky, přičemž cílem je intenzivní podpora rozvoje venkova prostřednictvím místních obyvatel. Implementace metody LEADER (komunitně vedený místní rozvoj) probíhá prostřednictvím místních akčních skupin (MAS), které jsou tvořeny zástupci soukromého a veřejného sektoru.

Opatření M20 přispívá k zajištění implementace PRV a k zabezpečení činnosti Celostátní sítě pro venkov. Dotace jsou poskytovány do oblasti přípravy, řízení, hodnocení, informování, komunikace, kontroly a např. řešení stížností.

3.3 Prvky venkovské turistiky

Csaholczi et al. (2017) definovali tři základní prvky venkovské a zemědělské turistiky. Jedná se o venkovskou oblast, lidi a produkty. Produkty jsou nabízeny k prodeji návštěvníkům a odkazuje na všechny činnosti při trávení času ve venkovských oblastech, prostředky pro bydlení, které jsou jak penzionem, tak zemědělskou nebo rolnickou domácností. Vesnice s turistickým povoláním zachovávají tradice a bohatý historický obsah.

Vzhledem k tomu, že tématu venkovské oblasti je věnována jiná oblast diplomové práce, nyní bude věnována pozornost lidem a produktům venkovské turistiky.

3.3.1 Lidé

Na pozitivní vztah lidí ke stále rostoucímu venkovskému cestovnímu ruchu poukázali Nie & Zhang (2019) a rovněž predikovali jeho budoucí rozvoj. Cílem venkovského cestovního ruchu by podle jejich mínění mělo být jeho zlepšení, poskytování služeb turistům a podpora místního hospodářského rozvoje.

Podle Majsríkové & Melicharové (2017) má cestovní ruch významné pozitivní účinky, které se projevují pozitivní migrační bilancí v obcích, kde je odvětví cestovního ruchu významně zastoupeno. Vztah mezi úrovní migrace a indexem lokalizace venkovského cestovního ruchu ve venkovských oblastech není zcela jasný kvůli vysoké rozmanitosti obcí. Ukázalo se však, že v obcích, kde se dříve negativní trend migrace změnil v pozitivní, lokalizační index venkovského cestovního ruchu dosáhl vrcholu, což může naznačovat, že právě tento sektor by mohl být hnacím motorem tohoto pozitivního vývoje.

Naproti tomu Almstedt et al. (2016) referovali, že relativně malé množství lidí vynakládá výdaje na cestovní ruch - zejména na ubytování, aktivity a marketingové úsilí. Z uvedeného vyplývá, že, ačkoli se veřejné úsilí zaměřuje na cestovní ruch, nelze očekávat, že tento významně přispěje k restrukturalizaci venkovského hospodářství.

Pozornost by měla být věnována každé oblasti cestovního ruchu (venkovský cestovní ruch, ekoturistika, sportovní turistika). Důležitá je podpora těchto oblastí formou vytváření příznivé infrastruktury a podmínek pro lidi (Allayarov 2019).

Pro mnoho lidí je preferovaná kombinace bydlet ve venkovském prostoru, ale v souvislosti se zabezpečením příjmů pracovat ve městě (Huylbroeck & Durand 2003).

Achylurdyyeva et al. (2019) se shodli na tom, že malé podniky v cestovním ruchu jsou klíčovou součástí mnoha ekonomik, vytvářejí skutečný dopad na socioekonomický rozvoj regionu a zemí a lidem poskytují příjmy a příležitosti.

3.3.1.1 Migrace

Dumitru (2017) poukázal na celoevropský fenomén, resp. na migraci mladých lidí do velkých městských center a nízkou porodnost, která se více projevuje právě ve venkovských oblastech. Uvedený trend odůvodnil tím, že ve venkovských oblastech jsou špatné životní podmínky, nedostatek pracovních míst, včetně životních perspektiv, díky nimž mladí lidé tyto regiony opouštějí. Skepticky konstatoval, že ti, kdo se podílejí na rozvoji těchto lokalit, téměř neexistují a doplnil, že rozvoj lokalit či regionů je určován nedostatkem finančních prostředků potřebných pro investice, které by následně přilákaly investory. Vytvoření podmínek pro harmonický rozvoj venkovských oblastí, v nichž by byla hnacím motorem mládež, shledal v zapojení místních orgánů k získávání evropských nevratných prostředků.

Odlivu původního venkovského obyvatelstva se věnovala i Horáková (2013). Ta k tématu uvedla, že odliv je kompenzován nově příchozími, kteří mají často o rozvoji venkova a o tom, jak má být rozvoje dosaženo odlišné představy. Dle jejího mínění čelí moderní rurální prostor novým výzvám, iniciativám a požadavkům. Jako ilustrativní příklad zmínila nové rekreační lokality, tzv. holandské vesničky, to jest míst, která jsou po většinu roku obývána kromě

původního venkovského obyvatelstva převážně holandskými turisty a holandskými vlastníky tzv. druhých domovů.

Bakkes et al. (2006) zdůraznili, že změny ve venkovských oblastech jako je vyliďňování a opouštění půdy, ale také intenzifikace a ztráta biologické rozmanitosti probíhají obvykle velmi pomalu, často jsou však nezvratné.

Odlisný názor, který by mohl být podporou v rozvoji venkovské turistiky, vyjádřil Lane (2010), když uveřejnil, že s nárůstem městské populace se pozvolna zvyšuje počet lidí, kteří mají zájem o navrácení k přírodě. Někteří lidé své vztahy s původním bydlištěm nikdy úplně nepřerušili a jejich cestování na venkov jsou současně cestami za příbuznými a rodiči.

Trend přesunu lidí z městských do venkovských prostorů zaznamenali i Kováčik & Žuffová (2018). Zároveň však upozornili, že atraktivita zemědělství klesá z důvodu nízkých příjmů. Právě příjmy zastávají v současné době důležitou funkci při hledání zaměstnání.

3.3.1.2 Příjmy

Na neatraktivitu venkovského cestovního ruchu upozornil Oppermann (1996), který uvedl, že ačkoli je cestovní ruch často navrhován zemědělcům jako všelék, farmářům poskytuje pouze malý vedlejší příjem.

Zisky z venkovského cestovního ruchu jsou v některých případech relativně malé. Tuto skutečnost ovlivňuje sezónnost poptávky po venkovském cestovním ruchu a to, že se jedná o jedno z nejméně placených zaměstnání (Achyldurdyeva et al. 2019).

Naopak Šimková (2008) poukázala na to, že nejvíce pracovních příležitostí světové ekonomiky vytváří cestovní ruch, neboť představuje jedno z nejprogresivnějších odvětví světové ekonomiky.

Gál & Rafinda (2019) k tématu příjmů z venkovské turistiky uvedli, že venkovské komunity v Indonésii, které mají nízký příjem, potřebují finanční vzdělání, aby mohli pochopit pojetí investic a mít z ní užitek.

Ze zemědělské turistiky dlouhodobě vytvářely příjmy zejména rodinné farmy. Současná zemědělská turistika však odráží mnohem větší sofistikovanost, pokud jde o rozmanitost produktů, služeb, činností a marketingu. Nové zdroje příjmů pocházejí z výroby piva, jablečného moštu, medoviny a vína, výroby parfémů a mýdla, zemědělských trhů, rybolovu, vzdělávacích kurzů, školních výletů a pohostinství včetně svateb a zemědělských restaurací. Je zdůrazňována důležitost zemědělského cestovního ruchu pro venkovská a příměstská místa. Na druhé straně vznikají obavy z rostoucího rozdělení mezi velkými a malými provozovateli, a jak se může odrazit zvětšující se mezera v budoucnosti odvětví (Halelett et al. 2016).

3.3.2 Produkty a služby

Šimková (2008) upozornila na měnící se poptávku spotřebitelů, která souvisí s nasyceností trhu klasickým spotřebním zbožím. Lidé se více orinetují na ekologii, péči o zdraví, kulturu a aktivní využití volného času.

Na straně nabídky venkovské turistiky podle Hummelbrunner & Miglbauer (2009) stále dominují typy ubytování, zatímco na druhé straně je nutné poskytovat stále více služeb, aby návštěvníci venkovského cestovního ruchu zůstali v zájmu nebo přilákali nové klienty.

Farzad (2019) konstatoval, že turisté oceňují prodej venkovských produktů a řemesel, a to v souvislosti s vyššími příjmy turistů. Toto zjištění je v úzké vazbě s rychlým růstem aktivit souvisejících s venkovským cestovním ruchem.

Nejvíce rozšířené jsou pobyty, které zahrnují aktivity zaměřené na přírodu nebo na prohlídku památek nacházejících se v určitém regionu, přičemž hlavními formami ubytování jsou kempy a venkovské chaty. Gastronomický cestovní ruch se objevil také jako aktivita, která přitahuje návštěvníky a zároveň předpokládá vyšší výdaje (François et al. 2015).

3.3.2.1 Sezónnost

Kastenholz & Lopes (2008) upozornili na důležitost uspokojování odlišných potřeb turistů v různých ročních obdobích, což dle jejich mínění vede k vývoji atraktivnějších produktů.

Vztah mezi poptávkou po počasí a cestovním ruchem byl široce zkoumán pro různá místa a různá roční období. Přestože počasí a klimatické podmínky jsou obecně považovány za důležitý faktor cestovního ruchu, o jejich dopadech v delším časovém období je známo relativně málo. Vztah mezi počasím a cestovním ruchem je obzvláště důležitý pro regiony s mírnými klimatickými podmínkami. Z dostupné literatury vyplývá, že existuje významný vztah mezi poptávkou domácího cestovního ruchu a povětrnostními podmínkami, kdy délka slunečního svitu a teploty mají významný a pozitivní dopad na cestovní ruch (Falk 2014).

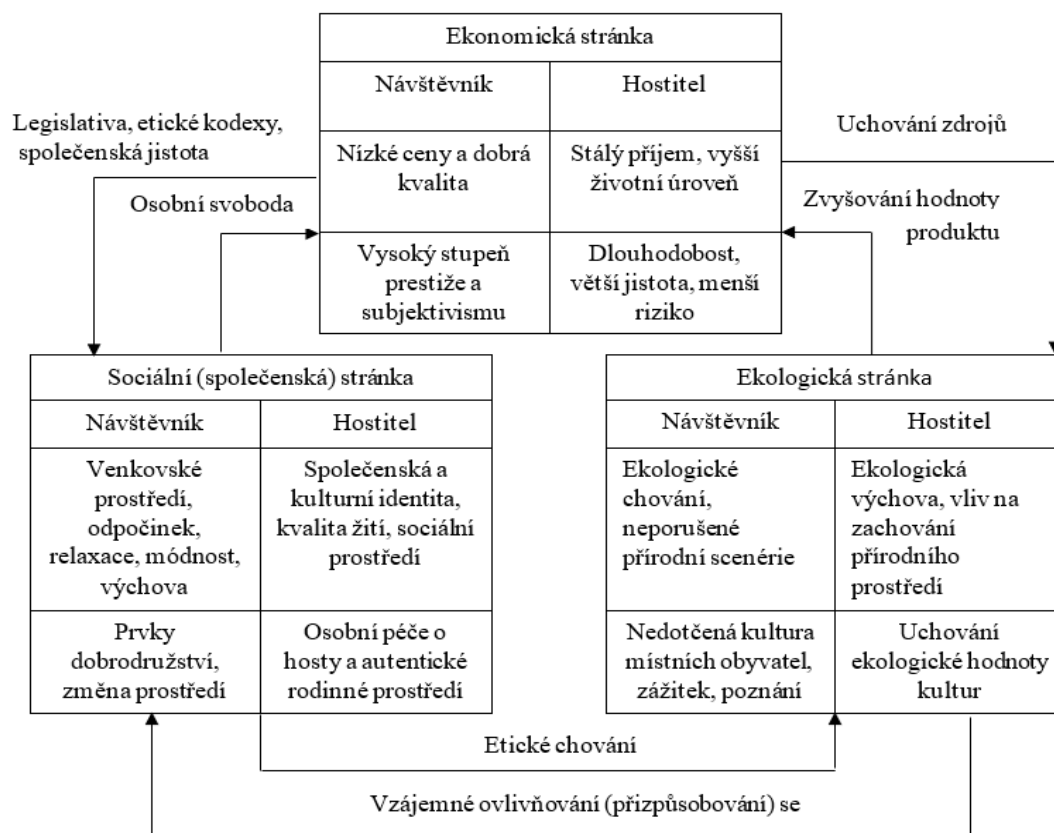
Achylurdyeva et al. (2019) konstatovali, že poptávka po venkovském cestovním ruchu je sezónní a přímo tak ovlivňuje i příjmy z jeho provozování a mzdy zaměstnanců. Doporučili, že situaci je možné řešit poskytováním širší škály služeb a aktivit. Zmírnit problém sezónnosti, snížit sociální izolaci mezi ročními obdobími a migraci mládeže mimo region by měly vyřešit mimosezónní doplňkové služby.

3.4 Udržitelnost venkovské turistiky

Udržitelný rozvoj je nejsložitější koncept a lze jej chápat jako kontinuální proces dosažení vyvážených ekonomických, environmentálních a sociálních cílů. Koncept udržitelného rozvoje cestovního ruchu je nastaven tak, aby uspokojoval současné potřeby turistů a zároveň aby byl minimalizován jejich dopad na přírodu, aby i budoucí generace mohly uspokojit své cestovní potřeby (Jegdić & Gradinac 2016).

Tématu orientace venkova na udržitelný rozvoj se věnovala Šimková (2008). Uvedla, že trvale udržitelný rozvoj představuje naplňování aktuálních společenských potřeb, aniž by tím byly ohroženy potřeby budoucích generací. Zároveň definovala základní principy udržitelného rozvoje, mezi které patří: ekonomický rozvoj, udržitelný sociální rozvoj a udržitelná ochrana životního prostředí. Zároveň zdůraznila, že v případě venkova se má především zabránit jeho vylidňování a umožnit tak zachování přírodního a kulturního rázu krajiny.

Šimková (2008) vytvořila model, který není založen na masivních dotacích, je soběstačný, nezhoršuje kvalitu životního prostředí a má budoucnost. Je založen na vzájemných vztazích návštěvník – hostitel z hlediska trvale udržitelného rozvoje, kdy se tyto subjekty navzájem obohacují o ekonomické, společenské a ekologické hodnoty, a přitom neztrácejí vlastní identitu, viz obrázek č. 4.

Obrázek č. 4 - Vztahy ve venkovské turistice z hlediska trvale udržitelného rozvoje (Šimková 2008).

Udržitelný regionální rozvoj cestovního ruchu vyžaduje, aby byl do procesu zahrnut regionální charakter krajiny, regionální kultura, historie, a především místní obyvatelé. Kromě toho je důležité, aby místní obyvatelé měli od začátku realistické představy o možnostech a budoucnosti rozvoje cestovního ruchu ve svém regionu (Margit & Rosemarie 1998).

Achylurdyeva et al. (2019) zdůraznili, že udržitelný rozvoj malých podniků v cestovním ruchu závisí na jejich schopnosti přizpůsobit se sociálním, ekonomickým, politickým, environmentálním a technologickým trendům.

Jako metodu udržitelného cestovního ruchu, která přitahuje pozornost, označili Chun & Lim (2019) ekoturistiku. Na základě studie shrnuli, že ekoturistika je oblast, která se vyvíjí rychleji než jiné oblasti cestovního ruchu. S tempem růstu tak ekoturistika čelí novým výzvám pro udržitelnost, přičemž prioritou udržitelnosti ekoturistiky by měla být institucionální udržitelnost. Příkladem může být vymezení chráněných území, zřízení subjektů pro řízení ekoturistiky, pravidelné výzkumy, řízení turistických návštěv a turistických informací, spolupráce a účast místních obyvatel. Atraktivitu ekologických zdrojů ovlivnil také přístup turistů a vliv místních obyvatel. Proto by měla být věnována zvýšená pozornost přístupu turistů a využívání půdy místními obyvateli v ekoturistice. V budoucnu bude pro návštěvníky ekoturistiky velmi přínosná činnost návštěvnického centra a odborné vzdělávání.

K obdobným zjištěním dospěli i Dolorosa et al. (2019), když uvedli, že ekoturistika je řízena udržitelnými principy. Doplnili, že je založená na přírodě, která souvisí se vzděláváním a chápáním přírodního prostředí. Návštěvníci ekoturistiky potřebují spokojenost při návštěvě ekoturistiky, manažeři ekoturistiky musí být schopni porozumět potřebám návštěvníků a snažit se je naplnit tak, aby návštěvníci byli spokojeni a pozitivně ovlivnili zvýšení návštěvnosti.

Z jiného úhlu pohledu na udržitelnost cestovního ruchu ve venkovských oblastech pohlíží Kastholz & Lopes (2008), kteří dospěli k závěru, že důležitým krokem k jeho udržitelnosti je schopnost zlepšit zážitek turistů z venkovské destinace a řídit poptávku.

Venkovská turistika může být udržitelná za předpokladu, že bude udržitelný venkov, ve svém pojetí, a jeho společenství. Nejvíce skloňovaným pojmem v oblasti venkovské turistiky je ekoturistika. Udržitelnost venkovské turistiky je spojována s pojmem ekologie, za kterým je možno nalézt člověka a jeho šetrný přístup k přírodě a k celému vnější prostředí země. Lidská bytost je významnou součástí venkovské turistiky, podílí se na její realizaci a progresi. V opačném případě svým nezájmem či neadekvátním přístupem přispívá k jejímu zániku.

3.4.1 Marketing

Na souvislost mezi chováním lidí a udržitelností rozvoje venkova poukázali Carneiro et al. (2018), když došli k závěru, že venkovský cestovní ruch může přispět k udržitelnému rozvoji destinací, ale realizace závisí na typu a chování turistů. Upozornili na potřebu znalosti trhu a řízení poptávky, která by měla být v souladu s cíli územního rozvoje.

Průzkumem venkovských provozovatelů a turistů bylo zjištěno, že hlavními segmenty trhu jsou rodiny s dětmi a starší páry, kdy jejich hlavním zájmem jsou exkurze za zajímavostmi

mimo region a jako hlavní pobídka k výběru regionu se jeví levné ubytování (Oppermann 1996).

Podle Lane (2000) je k trvale udržitelnému podnikání podmínkou znát zájmy potenciálních návštěvníků i své vlastní možnosti. Nutná je přiměřená prezentace místa a usnadnění přístupu k poskytovaným službám.

Nabídka služeb se pak může rozvíjet ve třech úrovních:

- 1) adaptovat se zálibám klientům,
- 2) lépe využívat potenciál lokality,
- 3) usnadňovat přístup služeb.

Klíčovými pro rozhodnutí o nabídce služeb jsou návštěvníci, jejich struktura, záliby a představy. Do základních otázek k získání znalostí o cílové skupině patří:

- Kolik lidí lokalitu navštěvuje?
- V jakých dobách (víkendy, prázdniny, roční období)?
- Jaké jsou základní kategorie návštěvníků (rodiny, studenti, důchodci)?
- Co by návštěvníci chtěli dělat nebo co nejčastěji dělají (turistika, koupání, návštěvy památek)?
- Proč a s jakými představy přijíždějí (informace o lokalitě, motivace, dobrá reputace)?
- Kolik peněz utrácejí?

Odpovědi lze získat vlastním pozorováním nebo využitím jednoduchých dotazníků.

Na nedostatečné marketingové strategie hostitelů poukázali Achyldurdyeva et al. (2019). Uvedli, že právě marketingové strategie by mohly přispět ke snížení nevýhod venkovského cestovního ruchu (sezónnost, nižší příjmy, nízký sortiment). Na základě studie bylo doporučeno zlepšit kvalitu služeb, vyvářet pozitivní obraz venkov a organizovat propagační akce a udržovat kontakt s potenciálními zákazníky.

Abdou et al. (2019) konstatovali, že propagace a komplexnost marketingu venkovského cestovního ruchu spočívá v tom, že se jedná o marketing služeb, spojený se zemědělskými činnostmi, přírodními podmínkami a venkovskými oblastmi, a hlavní poskytovatelé nemají žádné zkušenosti ve venkovském cestovním ruchu nebo marketingu služeb. Poukázali na výsledky studie, jejímž cílem bylo zjistit, co ovlivňuje spokojenost návštěvníků venkovské turistiky. Studie odhalila, že očekávání je důležitější než skutečný fyzický vjem, a že vnímání uživatelů služeb před návštěvou, tj. očekávání, je mnohem důležitější než to, co skutečně zažijí či vidí. Dále vyplynulo, že hlavní motivací většiny respondentů bylo sdílení fotografií prostřednictvím sociálních médií.

Průzkumy prokázaly, že nejlepší formou propagace produktů venkovské turistiky jsou regionální akce, tj. veletrhy a trhy, o nichž se obyvatelé dozvědí prostřednictvím televizních a rozhlasových reklam. Největší dopad propagace regionálních produktů na růst venkovského cestovního ruchu vidí lidé starší 56 let (Wojciechowska 2019).

Podle Fang (2019) cestovní ruch v éře internetu poskytuje zlepšení celkové ekonomické síly venkovských oblastí a umožňuje realizaci cílů ekonomického rozvoje.

Na výhody a význam internetu upozornili i Gossling & Lane (2013). Zmínili, že v zahraničním venkovském cestovním ruchu hraje významnou roli portál Booking.com., respektive internetové rezervace poptávek venkovského cestovního ruchu.

Otázkou potřeb konkrétní cílové skupiny se zabývali Peters et al. (2015). Uvedli, že pro cílený marketing je významné zjištění, že vysokoškolsky vzdělaní turisté s vysokým disponibilním příjmem jsou důležitým segmentem trhu zaměřeného na ekoturistiku v horách. Zároveň však podotkli, že zůstává nejasné, zda loajalita k cíli ekoturistiky posiluje její poptávku.

Na nízké znalosti v oblasti řízení agroturistiky a její podpory pro veřejnost upozornil Krisna (2019) a informoval, že k překonání problémů byla navržena školení, která by zemědělcům pomohla při provozování agroturistických činností s využitím tradičních médií (brožury a připojení k některým aktivitám festivalu cestovního ruchu) a sociálních médií (webové stránky agroturistiky a sociálních médií). Zvolené metody by pomáhaly a školily zemědělce při řízení agroturistiky a propagovaly je pro zákazníky. Závěrem konstatoval, že existující problémy by mohly být vyřešeny a mohly by pozitivně ovlivnit řízení agroturistiky, které bude atraktivní a udržitelné.

Janovič (2016) oproti již uvedenému poukázal na důležitost existence známé turistické značky, která by prezentovala atraktivitu přírody v kombinaci s kulturou, tradicemi, festivaly, gastronomickými specialitami a hudbou. Zdůraznil, že samotná existence přírodních, kulturních a sociálních předpokladů pro rozvoj venkovského cestovního ruchu není zárukou konkurenceschopnosti a prosperity venkovského cestovního ruchu v určité zemi.

3.4.2 Možnosti financování

Ve venkovském cestovním ruchu jsou možnosti financování mnohem vyšší ve srovnání s možnostmi pro jiné podniky v cestovním ruchu. Hostiteli venkovského cestovního ruchu jsou obvykle amatéři, kteří se věnují turistickým činnostem za vyšší příjem. Nevýhodám je možné čelit státní podporou, například sponzorování venkovských vzdělávacích aktivit pro školní děti, založení zemědělských muzeí a knihoven a investice do zařízení pro venkovní aktivity. Grantové příležitosti Evropské unie jsou univerzální navzdory jedinečným vlastnostem každé země. V důsledku toho venkovští hostitelé se zcela jinou velikostí podnikání a odlišným stylem řízení obdrželi stejný typ sponzorství. Dále bylo zmíněno, že někteří venkovští hostitelé navíc nevědí, jak se do grantového programu EU zapojit, a proto rozvíjejí své podnikání bez pomoci. Mohou tedy čelit podobným nebo odlišným problémům a mají odlišný pohled na důležité faktory ve srovnání s hostiteli, kteří grant získali. Vzhledem k uvedenému je velmi důležité, aby tvůrci politik a manažeři pochopili, jaké konkrétní oblasti vyžadují pozornost pro lepší spravování venkovských destinací. (Achyldurdyeva et al. 2019).

3.5 Shrnutí nejdůležitějších poznatků z rešerše

Venkovský cestovní ruch v Evropě má dlouhou tradici (Ciolac 2011). Ve světovém měřítku v řadě zemí nahradil cestovní ruch tradiční formy obživy a stal se strategií obživy přesídlených komunit (Ming et al. 2015).

Venkovská turistika a cestovní ruch (dále jen „venkovská turistika“) je různorodým sektorem s variabilním charakterem (Slee 2019), který přispívá ke zvyšování místní zaměstnanosti, vyšším mzdám a příjmům, zlepšování zdraví, vyšší vzdělanosti (Brown & Reeder (2005) a stabilizaci osídlení. Různorodost a variabilita se promítá do pozitivního vývoje venkovské turistiky.

V posledních letech je zdůrazňován význam venkovské turistiky a lze predikovat i její budoucí rozvoj (Lane 2000). Lze očekávat, že rozvoj venkovské turistiky ovlivní počet poskytovatelů a konkurenceschopnost se pozitivně promítne do kvality a kvantity nabízených služeb či produktů. Nastíněný a očekávaný trend rozvoje by měl pomoci rozvoji venkovských regionů a zkvalitnit život jejich obyvatel.

Vedle pozitivní ekonomické a sociální odezvy je třeba zmínit i emotivní a další těžce pojmenovatelný přínos, který prostřednictvím nabízených služeb a produktů venkovská turistika poskytuje. Podle Lane (2000) sem patří odpočinek, zklidnění, uvolnění, zapomenutí na stres, podpora komunikace a vztahů, což výrazně přispívá ke zdravému životnímu stylu. Možná právě pro současný hektický život dosahuje venkovská turistika vyšších rozměrů a lze očekávat její další rozvoj.

Autory avizovaný rozvoj venkovské turistiky by však mohl mít pro venkov, jeho obyvatele i životní prostředí, negativní dopad, a to v případě neohleduplného přístupu ke krajině, hodnotám a kultuře při jejím masovém využití. Základním aspektem tak je respektování a dodržování pravidel ekologického přístupu. Podle Peters et al. (2015) udržitelný rozvoj cestovního ruchu podporuje ekoturistika, která je propojením cestovních motivů a ekologických zájmů. Zajímavou a nedotčenou lokalitou pro provozování venkovské turistiky jsou chráněné oblasti. V těchto lokalitách je kladen větší důraz na organizovanost s cílem odhalit skryté hodnoty, a přitom neporušovat existující ekosystémy.

Venkovská turistika a její rozvoj je přímo ovlivněn hostiteli a návštěvníky, jejich zájmem (podnikání x využívání služeb) a možnostmi (lokace, finanční prostředky, nabídka služeb). Rozvoj a udržitelný rozvoj je na lidském činiteli přímo závislý a souvisí s dodržováním zásad ekologického přístupu, s organizací (plánování, načasování – individuálnost, rozmanitost, kvalita a kvantita, zdroje financování, ziskovost). Výzkumná část diplomové práce je zaměřena na návštěvníka s cílem jeho identifikace (pohlaví, věk, potřeby, zájem, spokojenost, sezónnost, informovanost). Informace o cílové skupině jsou důležité pro dosažení maximálního uspokojování potřeb návštěvníků a hostiteli odhalují možnosti dalšího směru, způsobu a forem venkovské turistiky. Podle Hegarty & Przeborska (2005) plošné využití referenčního modelu konkrétního státu, ve kterém venkovská turistika prosperuje, pro řešení problematických otázek v oblasti venkovské turistiky jiného státu je diskutabilní a příliš se neosvědčilo.

Ziskovost venkovského cestovního ruchu je sporná, byť podle Šimkové (2008) cestovní ruch nabízí nejvíce pracovních příležitostí světové ekonomiky díky své významné progresivitě. Pro mladé generace by však nejistota podnikání a nízké příjmy mohly být natolik zásadní, že by je při zvažování podnikatelských záměrů v oblasti venkovské turistiky mohla odradit. I podle Achyldurdyeva et al. (2019) jsou zisky z venkovského cestovního ruchu v některých případech díky sezónnosti poptávky relativně malé. K tématu vlivu povětrnostních podmínek

na popávku Falk (2014) uvedl, že délka slunečního svitu a teploty mají na cestovní ruch významný a pozitivní dopad.

Pozitivně lze hodnotit skutečnost, že v politických dokumentech je cestovní ruch považován za univerzální nástroj pro rozvoj venkova (Almstedt et al. 2016). Tím, že je rozvoj venkova součástí politiky, došlo ke zvýšení možností financování nejen z národních, ale i evropských zdrojů. Je zahrnut v Programu rozvoje venkova 2014 - 2020, díky kterému může být do českého zemědělství v letech 2014 - 2020 investováno téměř 3,6 miliardy EUR.

Zájem lidí (hostitelů a návštěvníků) při využití nevratné finanční podpory je motivačním impulsem k rozvoji venkovské turistiky, přičemž podmínkou jejího udržitelného rozvoje je ekologický přístup, ekoturistika. Dolorosa et al. (2019) konstatovali, že ekoturistika je řízena udržitelnými principy. Je založená na přírodě a jejím chápání.

4 Metodika a materiál

V praktické části diplomové práce byla nejprve zpracována charakteristika regionu Polabí, resp. jeho části střední Polabí, s využitím veřejně dostupných zdrojů (webové stránky a tiskoviny). Pozornost byla soustředěna na historii, kulturu, přírodu, zajímavosti a zmapování současné zemědělské produkce farmářů, poskytovatelů služeb venkovské turistiky a prodejců produktů. Na základě dostupných referencí, především prezentací na webových stránkách, byly v rámci jednotlivých částí regionu střední Polabí uvedeny příklady zemědělských farem a dalších subjektů provozujících venkovskou turistiku.

Pro naplnění cílů práce bylo nezbytné získat názory na venkovskou turistiku od respondentů z řad veřejnosti. Za tímto účelem bylo použito písemné dotazníkové šetření, které patří mezi kvantitativní metody výzkumu.

Značná pozornost byla věnována přípravě dotazníku, která po definování cíle výzkumu, zahrnovala stylizaci otázek a jejich obsahu, skladbu a vhodnost řazení. Při tvorbě dotazníku se sporným jevil zejména počet otázek. Při úvaze o počtu otázek bylo vzato v potaz, že méně otázek neodradí respondenty od vyplnění dotazníku, ale zároveň neumožní relevantně popsat vztah veřejnosti k venkovské turistice, identifikovat cílovou skupinu a nastínit možnosti rozvoje venkovské turistiky. S ohledem na výše uvedené bylo v dotazníku použito přiměřené množství otázek, tj. celkem 17 otázek, z nichž 7 bylo uzavřených, 2 polootevřených a 8 otevřených otázek. Otázky s otevřeným koncem dávají respondentovi možnost k vyjádření vlastního názoru a postoje k předmětné tématice. Dotazník byl nejprve otestován na vzorku deseti respondentů s cílem ověřit jeho „funkčnost“. Při použití pilotního dotazníku bylo zjištěno, že respondenti na téma venkovské turistiky pohlížejí s určitými rozpaky. Proto byl v „ostrém“ dotazníku respondentům zjednodušeným způsobem vysvětlen pojem „venkovská turistika“, čímž došlo k eliminaci negativních či nepřesných odpovědí. Následně bylo vytištěno celkem 130 dotazníků, které byly v rámci osobního kontaktu předány respondentům k vyplnění. Dotazníkového šetření se zúčastnili obyvatelé Prahy a Středočeského kraje a probíhalo v měsíci lednu 2020. Pro relevantnost získaných informací bylo dotazníkové šetření prováděno u různých věkových skupin. Ze 130 dotazníků bylo pro výzkumnou část diplomové práce použito celkem 100 dotazníků. Vyřazeny byly neúplně vyplněné dotazníky.

Vzhledem k tomu, že v některých otázkách respondenti označili více odpovědí - možností a u otázek s otevřeným koncem uvedli více informací, odpovědi bylo nutné zařadit do definovaných kategorií, tematických skupin. Při ověřování dvou hypotéz bylo nezbytné vytvořit nové soubory zjištěných dat, aby bylo možné učinit relevantní závěr.

Zjištěná data byla statisticky analyzována, vyhodnocena a pro přehlednost graficky znázorněna.

4.1 Metoda výzkumu

V této části diplomové práce je uveden nástroj dotazníkového šetření, tj. vzorový dotazník, jehož účelem bylo získání relevantních dat od veřejnosti.

Dotazník

Vážení,

obracím se na Vás s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku.

Dotazník je anonymní. Veškeré Vámi poskytnuté informace budou využity v mé diplomové práci na téma „Význam a udržitelnost venkovské turistiky ve středním Polabí“.

Definice venkovské turistiky

Venkovské turistiky se týkají veškeré aktivity, které provozujete na venkově. Patří sem poznávání historie a kultury venkovských lokalit s ukázkami řemesel, sportovní aktivity (lyžování, turistika, cyklistika, jízda na koni), rybolov, houbaření a řada dalších služeb českého venkova. Venkovskou turistikou je ale i trávení volného času na farmě, kde se můžete ubytovat, vyzkoušet si činnosti spojené se zemědělstvím, získat povědomí o tom, čím potravina projde, než se dostane na Váš talíř, ochutnat farmářské výrobky či tradičně připravený pokrm z farmy.

Děkuji za Vaši ochotu a čas

*studentka České zemědělské univerzity v Praze
Bc. Veronika Brázdíliková*

1. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Prosím, označte odpovídající variantu.

- Základní
- Vyučen/a
- Střední s maturitou
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské

2. Kolik Vám je let?

3. Kde žijete?

Prosím, označte odpovídající variantu.

- Město
- Vesnice

4. V jakém okrese žijete?

5. Využil/a jste služeb venkovské turistiky?

Pokud ano, uveďte prosím.

- druh aktivity:
- lokalita:
- roční období jejího absolvování:

6. Jak hodnotíte tuto venkovskou aktivitu?

- pozitivně
- nezaujala mě
- negativně

7. Co se Vám líbilo?

Konkrétně uveďte.

8. Co se Vám nelíbilo nebo co Vám chybělo?

(program, nabídka, cena, služby, lokalita, občanská vybavenost, infrastruktura, a další).

9. Máte zájem o venkovskou turistiku, jak Vám byla v úvodu představena?

Prosím, označte.

- Ano
- Ne

10. Co je pro Vás důvodem k využití nabídek venkovské turistiky?

Konkrétně uveďte.

11. Co je pro Vás důvodem k nevyužití nabídek venkovské turistiky?

Konkrétně uveďte

12. Hraje podle Vás ve využití služeb roli roční období?

Prosím, označte.

- Ano
- Ne

13. Máte zájem o venkovskou turistiku ve středním Polabí?

Prosím, označte.

- Ano
- Ne

14. Proč máte/nemáte zájem o venkovskou turistiku právě ve středním Polabí?

15. Co byste preferoval/a, preferujete, při využití venkovských služeb?

Podle důležitosti k jednotlivým možnostem přiřipšte čísla 1 - 6 (1 preferuji nejvíce, 6 nepreferuji).

- Atraktivita lokality
- Vzdálenost od bydliště
- Cena
- Možnost ubytování
- Zajímavost poskytovaných služeb
- Něco jiného, co?

16. Máte dostatek informací o venkovské turistice?

Označte, prosím odpovídající variantu.

- Ano
- Ne

17. Odkud informace o nabídkách venkovské turistiky získáváte?

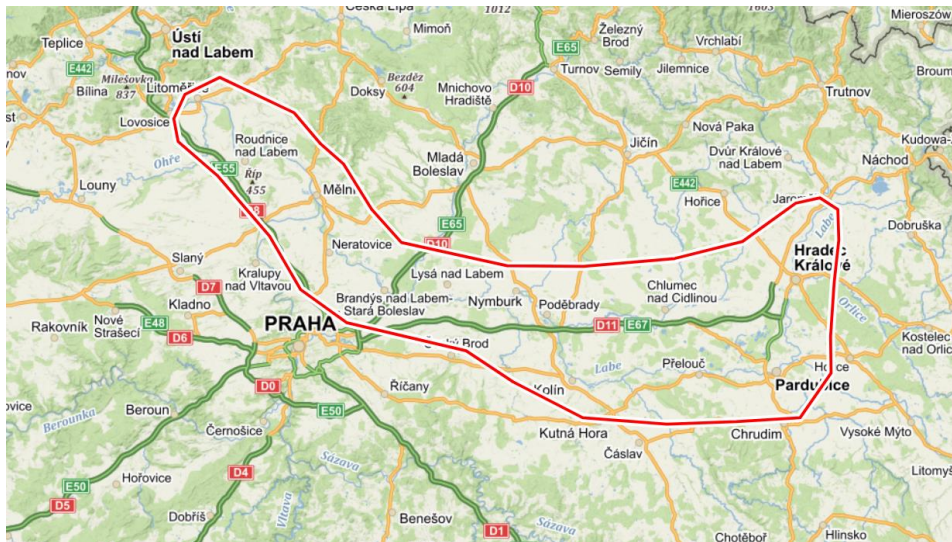
- Internet
- Reference od známých
- Tištěná média (letáky, brožury, publikace)
- Rozhlasové či televizní spoty
- Jiné zdroje, jaké?

4.2 Charakteristika zvolené lokality

4.2.1 Polabí a střední Polabí

Oblast Polabí nebyla v dostupných materiálech přesně definována. Obecně je Polabí neformální označení bez přesného územního vymezení, které se označuje jako Polabská nížina. Za oblast Polabí tak lze určit území podél toku řeky Labe mezi městy Jaroměř a Lovosice. Oblast Polabí je znázorněna na obrázku č. 5.

Obrázek č. 5 – Mapa Polabí (Mapy.cz 2020)

Diplomová práce je koncipovaná do oblasti středního Polabí, která je zeleně vyznačena na obrázku č. 6. Lze dovodit, že se jedná o střední část Polabské nížiny, resp. území od města Kolín do Mělníku.

Oblast je spíše nížinného typu, zřídka přesahující nadmořskou výšku 300 metrů a panují zde příznivé klimatické podmínky. Střední Polabí spadá do teplé a suché klimatické oblasti, která je intenzivně zemědělsky využívána díky kvalitní půdě. Převážnou část území odvodňují řeky Labe, Jizera a Vltava (Bašovský at al. 1963).

Obrázek č. 6 – Mapa středního Polabí (Mapy.cz 2020)

Pro praktickou část diplomové práce bylo území středního Polabí rozděleno do oblastí Kolínska, Mělnicka, Nymburska a regionu Praha-východ. Níže je uvedena charakteristika jednotlivých oblastí, a to z hlediska historie, kultury a přírodních podmínek.

Kolínsko je charakteristické lužními lesy a mokřady kolem koryta řeky Labe a archeologickými nalezišti. Z historického pohledu lze zmínit mohylu připomínající bitvu u Lipan roku 1434, bývalé židovské ghetto s dochovanou synagogou, židovský hřbitov, chrám svatého Bartoloměje. Kolín, bývalé královské město, je známo jako naleziště stříbrné rudy, která umožnila jeho založení. Z pohledu venkovské turistiky stojí za zmínku kouřimské Muzeum lidových staveb a roubená stodola, která je nejstarší zachovalou památkou tohoto typu v Čechách a dobřichovické žárové pohřebiště Pičhora, které se pojí se životem germánských Markomanů v raně římském období (Aspida s.r.o. 2012).

Mělnicko nabízí řadu historických památek. Jedná se o mělnický zámek, zámecký hotel Liblice postavený ve stylu vesnického baroka, hrad Kokořín, lovecký zámek Veltrusy a zámek Nelahozeves. V Nelahozevsi se nachází i rodný dům českého hudebního skladatele Antonína Dvořáka. Mělník je znám pískovcovými skalami Kokořinska, soutokem dvou největších českých řek Labe i Vltavy, ale i dlouholetou tradicí vinařství, přičemž nejznámějším mělnickým vínem je Ludmila (Aspida s.r.o. 2012).

Nymbursko je známé svou historií. Řeka Labe protéká kolem gotických hradeb města. Je možné navštívit Vlastivědné muzeum věnované exhibici Bohumila Hrabala, národopisné muzeum je zaměřeno na lidovou architekturu. V okolí okresního města je dále např. Keltské oppidum, archeoskanzen a základy hradiště rodu Slavníkovců. Několik zámků vedle svých expozic nabízí i doprovodné programy. Na zámku Loučeň je možné se pobavit v zahradních labyrintech a objekt Chateau Mcely, v 5 hektarové zahradě, s vyhlášenou restaurací Piano Nobile patří k nejluxusnějším hotelům v České republice. Ve vesnici Ostrá je Botanicus, historická vesnice, známá možností vyzkoušet si stará řemesla a zakoupit si výrobky z přírodních a bio materiálů. Do lokality Nymburska patří i lázeňské město Poděbrady se svými léčebnými prameny. Pro vyznavače turistiky je Nymbursko žádanou oblastí. Řeky Labe a Cidlina jsou rájem vodákům a okolní cyklostezky jsou cílem cyklistů. Část města Milovice tvoří přírodní rezervace, ve které žijí velcí kopytníci, a návštěvníci se mohou pobavit v parku Mirakulum či na tankodromu (Aspida s.r.o. 2012).

V okrese **Praha-východ** leží město Brandýs nad Labem – Stará Boleslav, které je nejstarším poutním místem, proslaveným knížetem Václavem. V regionu je možné navštívit expozici protifašistického odboje v Panenských Břežanech, památník s expozicí Josefa Lady v Hrusicích, Ondřejovskou hvězdárnu s největším českým zrcadlovým dalekohledem, ale i např. pivovary. Toky řek rovněž jako v jiných lokalitách využívají vodáci a cyklisté naopak využívají přilehlé cyklostezky. Nevšední možnost ubytování nabízí např. bývalá středověká pevnost Savoia Castle ve Škvorci. Okres Praha-východ má rovněž řadu historických památek. Jedná se o Zámek Štířín s parkem a golfovým hřištěm nebo zámek Berchtold, který je spojován s řadou legend (Aspida s.r.o. 2012).

4.2.2 Venkovská turistika ve středním Polabí

V kronikách obcí středního Polabí je uváděno, že na úrodné půdě středního Polabí se pěstovala cukrová řepa, pícniny, obilniny, okopaniny, zelenina a luštěniny. Na slunečných teplých svažitéch místech se dařilo ovocným stromům a vinné révě. Dovozem vína z Uher, v polovině 17. století, docházelo v řadě regionů k zánikání vinic. Svahy byly osázeny ovocnými stromy a některé z nich zalesňovány. Zmiňováno je zakládání ovocných sadů a včelařství, které doplňovalo zemědělskou výrobu. V regionech s úrodnější půdou se pěstovala zelenina.

Vedle zemědělské výroby se obyvatelé obcí středního Polabí od pradávna živili hospodařením, přičemž řada pozemků byla využívána jako pastviny.

V současnosti je možné zaznamenat odklon obyvatel obcí od zemědělství. Na soukromých pozemcích zeleninové zahrádky nahradily trávníky s bazénem a rekreačním zázemím.

Střední Polabí však vzhledem k úrodnosti půdy a historickému aspektu bylo a je tradiční zemědělskou oblastí. Zemědělstvím se zde stále živí hodně obyvatel, kteří se věnují výhradně obhospodařování půdy. Vzhledem k tomu, že se jedná o úrodnou půdu, je vedle okopanin a obilovin pěstována především zelenina. Řada dalších farmářů mimo zemědělské činnosti provozuje aktivity venkovské turistiky a vlastní velké nebo malé rodinné farmy.

Venkovská turistika v jednotlivých regionech středního Polabí nabízí široké spektrum různých typů ubytování, kvalitního občerstvení, prodeje masa a dalších produktů. Různorodé jsou i volnočasové aktivity a způsoby relaxace.

Kolínsko

Rodinná farma v Choťovicích na Kolínsku je zaměřena na chov prasat a skotu. Na farmě je prodáváno maso a masné výrobky, čímž je garantována kvalita a původ jak masa i tak i produktů z něj. Pro velký zájem se maso z Choťovic a masné produkty prodávají i v kamenných obchodech v Praze a Hradci Králové. Provozovatel garantuje, že se zvířata narodila na farmě a jsou krmena kvalitním certifikovaným krmivem. Choťovický hotel Na Farmě poskytuje rodinnou pohodu a kvalitní gastronomii. Pokrmy jsou připravovány ze surovin z vlastních zdrojů. V areálu hotelu jsou nabízeny zajímavé aktivity pro děti i dospělé. Jedná se o zajímavou lokalitu s možností sportovního, turistického i kulturního vyžití (Maso z Choťovic 2015).

Rodinný statek Zapletalových je zaměřena na rostlinnou a živočišnou výrobu. Soustředí se zejména na pěstování potravinářské pšenice, sladovnický ječmen, řepku, kukuřici a vojtěšku. Od roku 2006 se statek zaměřuje na poskytování služeb v oblasti péče o krajinu (údržba travnatých ploch, příkopů a dalších i méně přístupných ploch) speciálním mulčovačem, který zpracuje trávu, stařinu i dřevní hmotu až do průměru 6 cm. V zimním období poskytuje služby například v odklizení sněhu. Od roku 2007 provozuje penzion zaměřený na agroturistiku (Rodinný statek Zapletalových 2007).

Mělnicko

Farma Jahodárna Vraňany byla založena v roce 1998 a navázala na rodinnou tradici zemědělského hospodaření a zahradnictví. V současné době farmáři hospodaří na ploše 300 hektarů. Farma je zaměřena především na pěstování jahod a sazenic jahodníku a jejich následný prodej. K prodeji nabízí široký sortiment certifikovaných sazenic a poskytuje poradenství, jak jednotlivé odrůdy jahod pěstovat. Sazenice jsou prodávány, jak přímo zákazníkům, tak jsou dodávány do stovek zahradnictví, zahradních center a prodejen květin. Firemní prodejna nabízí jen čerstvé jahody. Od roku 2000 byl na plantážích zahájen samosběr plodů, při kterém se musí dodržovat předem stanovená pravidla. Jedná se o vyhledávanou formu prodeje, která je u zákazníků oblíbená. Ti kvitují pohyb na čerstvém vzduchu a možnost ochutnávky. Jahodárna garantuje vysokou kvalitu rostlin a předností je přátelský kontakt se zákazníkem. Farma je největším producentem sazenic jahod v České republice. Na farmě je pěstována také zelenina a další ovoce. Pro veřejnost jsou pořádány tematické akce s doprovodným programem pro děti (Jahodárna Vraňany 2020).

Rodinná farma Svačínovi hospodaří od roku 1991 a nyní obhospodařuje 16 hektarů půdy v okolí obce Ovčáry na Mělnicku. K prodeji nabízí čerstvou zeleninu (brambory, cibuli, mrkev, zelí, salát), ale i bylinky (rozmarýn, bazalka a tymián). Jedná se o kvalitní zemědělskou produkci, která získala ocenění na tuzemských zemědělských výstavách. Čerstvé produkty jsou nabízeny zejména na farmářských trzích, dále je možné zeleninu předem objednat a následně na farmě osobně vyzvednout nebo zakoupit v obchodě s lokálními potravinami. Při své propagaci farma uvádí slogan: „Zkuste změnu a nechte se přesvědčit o kvalitě českého soukromého zemědělství“ (Svačina 2009).

Zoopark Zelčín nabízí zážitky, jako je např. ubytování na statku či v tee pee v blízkosti koňských ohrad. Organizovány jsou projížďky na koních (Zoopark Zelčín 2020).

Farma Zemanovi je malou rodinnou farmou, prodávající zeleninu (brambory, mrkev, cibule a jiné), květiny a dekorace, a to téměř celoročně. Zelenina je pěstována na téměř 6 hektarech půdy a je ručně okopávána, čímž není nutné chemické odplevelování. Své produkty nabízí na trzích a v prodejně na farmě. Vzhledem k tomu, že je zelenina sklizena těsně před prodejem, je zaručena její čerstvost. Z rostlinné výroby mají největší zastoupení obiloviny. Farma se zabývá i chovem romanovských ovcí a kříženek s masným plemenem oxford down ovcí, krátkosrsté a čistokrevné Bůrské kozy, prasat, jalovic, králíků a z drůbeže chovem kachen, hus, krůt a slepic. Návštěvníci si mohou prohlédnout výběh se zvířaty (Farma Zemanovi 2014).

Nymbursko

Hotelové ubytování na Nymbursku nabízí Hotel Na Farmě, který je propojením venkovského prostředí s vysokým standardem ubytování a s vyhlášenou gastronomií. Pokrmy jsou připravovány z vlastních surovin. Je zde možné realizovat společenské, pracovní či rodinné akce. Zajímavou nabídkou bude i připravovaný ZOO koutek, kde budou moci zejména děti trávit čas v blízkosti domácích zvířat, poznat je a nenásilnou formou se vzdělávat (Hotel Na Farmě 2017).

Farma Ing. Evy Semecké v Přední Lhotě na Nymbursku se specializuje na tržní produkci kravského mléka. Tradice farmy sahá až do roku 1757. Provozovatelka farmy při své činnosti

vedle znalostí ze studií využívá praktické poznatky ze zahraničních stáží ve Švýcarsku a Holandsku. Mléko si mohou zájemci koupit každý den, přičemž prodejní doba je jednu hodinu. Mléko je čerstvě nadojené zchlazené a bez konzervačních látek. O kvalitě mléka svědčí ocenění Nejlepší mikrobiologická kvalita mléka, které Ing. Semecká získala od Polabské mlékárny v Poděbradech. Na internetovém portále je farma prezentována pod názvem Mléko ze Lhoty (Semecká 2011).

Botanicus Ostrá je představována jako historická vesnice umění a řemesel a bylinné zahrady. Je založena na principech ekologického pěstování kvalitních surovin, jejich zpracování a prodeje výrobků. Ekologické zahrady, kde se pěstují rostliny, zároveň slouží jako zahrady pro vzdělávání a odpočinek. Vysokou kvalitu produkce firmy Botanicus zajišťuje ekologický přístup, bez použití průmyslových hnojiv, chemických postřiků a stimulátorů, přičemž výrobky mají originální a praktický design a při jejich výrobě jsou využívány tradiční receptury. Produkty se prodávají ve vlastních nebo franchisingových obchodech Botanicus v České republice, ale i v zahraničí. Vizi společnosti je zlepšovat služby v obchodech Botanicus a v Centru řemesel, které je jedním z projektů společnosti (Botanicus 1999).

Biofarma Malý Košík je zaměřena na ekologické hospodaření. Pěstuje brambory, obiloviny, ovoce, zeleninu a bylinky. Zabývá se i zpracováváním plodů a jejich prodejem. Je vyhlášena chovem romanovských ovcí, z jejichž mléka se podle tradice biofarmy připravují sýry. Farma provozuje restauraci, kde jsou nabízena slovenská jídla ze salaše, včetně ovčího masa. Na farmě žije mnoho dalších hospodářských a domácích zvířat a mimo ně například divoké prase a osel (Farma Košík 2009).

Polabské národopisné muzeum Přerov nad Labem je nejstarším evropským regionálním muzeem v přírodě, jehož počátky sahají do roku 1895. Je zde prezentována lidová architektura kultury středního Polabí od poloviny 18. století do první poloviny 20. století. Dobové chalupy jsou doplněny figurínami věrně vypovídajícími o životě a práci lidí na polabském venkově. V současné době tvoří muzeum téměř 40 objektů (stodoly, chalupy, kaplička, špýchary) a rozkládá se na ploše dva hektary. Jednotlivé expozice jsou při příležitosti oslav Vánoc a Velikonoc obměňovány a pro návštěvníky je připraven i doprovodný program (Polabské muzeum 2009).

Provozovaný Tankodrom Milovice je určen pro milovníky kolové techniky a adrenalinového vyžití (airsoft, paintball, jízda v bojovém vozidle). V rámci péče o krajinu jsou zde prováděny zásahy zlepšující stav krajiny a vytvářející podmínky pro život ohrožených druhů rostlin i živočichů. Přírozená údržba zeleně je prováděna zejména ovci a kozami. Zajímavostí je úzkokolejná trať, po které jezdí i parní lokomotivy, která spojuje tankodrom s dětským zábavním parkem. V roce 2014 objekt zprovoznil cca 1,8 km dlouhou unikátní úzkokolejku spojující Tankodrom Milovice s dětským zábavním parkem Mirakulum (Tankodrom Milovice 2019).

Ve Dvoře Seletice je možné načerpat atmosféru „starých časů“, prohlédnout si stáje, hospodářské budovy, projet se na koních či ochutnat seletické produkty (Dvůr Seletice 2012).

Na Nymbursku je možné navštívit Zoologickou zahradu Chleby, která je první oficiální porevoluční nestátní zoologickou zahradou v České republice (Zoologická zahrada Chleby 2013).

Praha východ

V okrese Praha-východ sídlí společnost HSM Jenštejn, s.r.o., která je zaměřena na zemědělskou prvovýrobu. Vedle zemědělství příměstská oblast vybízela k aktivitám v kulturně vzdělávací oblasti, k nimž byl následně využit původní zemědělský areál v Radonicích u Prahy a vystaven Zoopark Radonice. V rámci realizace projektu byly zachovány historické zemědělské objekty z dob kolektivizace venkova a při parkové úpravě byly zachovány přirozené biotopy. Po schválení Ministerstvem zemědělství ČR se zařízení stalo školním závodem, kde probíhá praktická školní výuka odborných středních škol (poznávání plemen hospodářských zvířat, jejich ošetřování a znalost jejich potřeb). Pro menší děti byl založen dětský koutek, kde si mohou rodiče i děti odpočinout (Zoopark Radonice 2014).

Biofarma Dolínek nabízí prodej čerstvého koziho bio mléka ze dvora farmy v blízkosti Prahy (Farma Dolínek 2017).

Rodinná farma U Uzlů má dlouholeté zkušenosti s chovem skotu pro produkci mléka a masa. Nabízí prodej mléka a mléčných produktů (jogurt a tvaroh) a dále prodej obilovin a slámy (Rodinná farma U Uzlů Žernovka 2012).

V roce 2010 Němcova selská mlékárna Radonice zahájila projekt Mléko z farmy. Výhodou projektu je možnost nákupu mléčných výrobků přímo od výrobce. V počátku byly prodávány pouze selské mléko a sýry (balkánský a selský). Jedná se o kvalitní mléčné produkty bez konzervačních látek, které jsou vyráběny tradičními metodami, založenými na kvalitních surovinách, s důrazem na nejvyšší kvalitu a čerstvost. Při prodeji mají zákazníci možnost přímého kontaktu s výrobcem a záruku původu, kvality a čerstvosti všech výrobků. Dodávkové vozy farmy přepravují zboží zákazníkům podle vytvořených jízdních řádů a prodej probíhá na jednotlivých zastávkách. Zákazník si vybírá stanoviště dle času či místa. V roce 2014 získala mlékárna ocenění Firma roku 2014 ve Středočeském kraji (Mléko z farmy 2011).

Statek U Škodů poskytuje ubytovací služby na zrekonstruovaném statku z roku 1785, který je dobře dostupný pražskou hromadnou dopravou. K dispozici je zahrada s jezírkiem, rybníčkem a domácím zvířectvem o rozloze 1,3 hektarů. Statek umožňuje rodinné rekreace, pořádání oslav, kurzů a seminářů. Doplňkově je poskytována bylinkářská poradna či regresní psychoterapie. Je zde možnost nákupu bylin, originálních bylinných sirupů, kapek a produktů z medu (Statek U Škodů 2020).

4.2.3 Nedostupnost relevantních dat

Pro získání konkrétních aktuálních informací byla oslovena řada institucí, zabývajících se venkovskou turistikou středního Polabí. Z poskytnutých odpovědí vyplynulo, že nikdo z oslovených nedisponuje konkrétními informacemi dané problematiky. Lze konstatovat, že v České republice není zmapován:

- počet farem ve středním Polabí,
- počet farem zabývajících se venkovskou turistikou ve středním Polabí,

- druh podnikatelské činnosti (živočišná produkce, rostlinná produkce, ubytovací služby, poskytování jiných služeb veřejnosti), včetně jejich počtu,
- zajímavosti a specifika středního Polabí,
- vývoj venkovské turistiky.

Konkrétně Ing. Zdenka Nosková, předsedkyně Svazu venkovské turistiky a agroturistiky, manažerka projektu Prázdniny na venkově, k tématu uvedla: „*V současné době nejsou tato data známa, postupně je zpracováváme podle poptávky jednotlivých regionů, resp. pokud si některý region objedná zpracování dat k venkovské turistice, tak je náš svaz zpracuje. Za zpracování je požadována finanční úhrada. Za účelem relevantnosti údajů byla vypracována metodika, při níž byla kategorizována zařízení tak, aby bylo možné i v budoucnu sledovat vývoj, trendy, sbírat data apod. Vyhledání a zpracování jednoho subjektu trvá cca 1 – 1,5 hodiny a jedná se o poměrně mravenčí práci. Většina farem, pokud nabízejí služby venkovské turistiky nebo agroturistiky má velmi špatné webové stránky, kde se dá špatně najít přehled poskytovaných služeb. V současné době zpracováváme údaje Středočeského kraje a v plánu je Plzeňský kraj. Informace o farmářích ve středním Polabí nejsou v současné době k dispozici. Obecně lze konstatovat, že farmáři se více věnují venkovskému cestovnímu ruchu - agroturistice v hornatých a podhorských regionech, na Vysočině, kde disponují benefitem pohlednější krajiny. Důležitým motivačním prvkem pro poskytování služeb pro návštěvníky je doplnit si nižší příjmy ze zemědělství (méně úrodná půda) příjmy z cestovního ruchu. Statistické údaje k vývoji venkovské turistiky nejsou rovněž k dispozici. Nemáme je ani my, ani nikdo jiný. Teprve minulý rok po zpracování Strategie rozvoje venkovského cestovního ruchu v ČR se s partnery domluvili na způsobu třídění jednotlivých typů zařízení a služeb ve venkovském cestovním ruchu.“*

4.2.4 Aktivní podpora venkovské turistiky

Venkovská turistika je aktivně podporována formou pořádaných soutěží a udělováním titulů ve vybraných kategoriích. Prostřednictvím těchto činností je veřejně prezentována práce farmářů, jejich produkty a služby, výsledky atd. I tyto aktivity podporují venkovskou turistiku a přispívají k její udržitelnosti a rozvoji.

Soutěž „Farma roku“

Od roku 2002 vyhlašuje Asociace soukromého zemědělství ČR (dále jen „ASZ“) soutěž Farma roku. Cílem soutěže je ukázat veřejnosti, že farmář hospodařící na své rodinné farmě může být úspěšným podnikatelem a hrdým člověkem, který pozitivně ovlivňuje svou obec a region. Během let byly představeny realizované podnikatelské záměry a doplňkové aktivity farmářů, včetně jejich mnohdy složitých začátků. Dle organizátorů soutěž vrátila vážnost rodinným farmám, které jsou nedílnou součástí českého zemědělství. Podnikatelské a lidské osudy byly příkladem toho, že kde je vůle, je i cesta. Do soutěže se může přihlásit každý člen ASZ bez ohledu na velikost farmy, výrobní zaměření, či přírodní podmínky, v nichž hospodaří. Farma je hodnocena v pěti kritériích, kterými jsou celkový vzhled farmy, organizace práce, ekonomické výsledky, zamýšlený rozvoj a zapojení rodiny do chodu farmy. Hlavní cenou pro vítěze je finanční odměna ve výši 100 tisíc korun českých (Asociace soukromého zemědělství ČR 2019).

V roce 2017 v soutěži Farma roku zvítězila farma z regionu střední Polabí Včelí farma Cihlářovi. Po navrácení půdy o výměře 45 hektarů byla činnost rodiny zaměřena na pěstování obilnin, olejnin, brambor a zeleniny. V roce 2000 dospěla rodina k závěru, že rozsah hospodaření soustředěné na zemědělskou produkci další rodinu (rodinu dcery) neuživí a zahájila včelí éru. Aktuální mají v sezóně v okruhu 30 kilometrů na 24 stanovištích až 1 700 včelstev. Produkty prodávají v obchodě přímo na farmě, prostřednictvím vlastního e-shopu, v prodejnách a na trzích. Nabídka výrobků z farmy je velmi pestrá: jednodruhové medy, ochucené medy, medový čokomls či zázvor, rakytník nebo skořice v medu (Asociace soukromého zemědělství ČR 2018).

Soutěž „Nejlepší zemědělský hospodář“

Od roku 2002 pod záštitou ministra zemědělství ČR probíhá soutěž o nejlepšího zemědělského hospodáře ve stanovených kategoriích. Cílem soutěže je zviditelnit zemědělství, ocenit nejlepší zemědělce pro jednotlivá výrobní zaměření a regiony ČR. Soutěže se mohou účastnit právně-organizační typy farem a zemědělských podniků. Hodnocení závisí na výsledném výpočtu indexu finančního zdraví, který umožňuje průkazně porovnat výsledky hospodaření podniku s daňovou evidencí a účetnictvím. Pro rok 2019 byly vyhlášeny kategorie: zemědělec roku – smíšená výroba, zemědělec roku – pěstitel, zemědělec roku – chovatel. Dále byly vyhlášeny speciální kategorie: nejlepší ekologický zemědělec, farmářka roku, mladý farmář roku, malá farma roku do 100 hektarů, zemědělec roku s potravinářskou výrobou, objev roku, zemědělec roku v kraji, společensky odpovědný zemědělec roku (Zemědělec roku 2019).

Titul „Nositel tradice lidových řemesel“

Na důležitost ochrany tradiční lidové kultury v souvislosti se zachováním tradičních řemesel upozornilo UNESCO a vyzvalo státy k podpoře kulturního dědictví. Na projekt UNESCO „Žijící lidské poklady“ navázalo v roce 2001 Ministerstvo kultury České republiky projektem „Nositel tradice lidových řemesel“, jehož logo je zobrazeno na obrázku č. 7. Cílem projektu je podpora, ochrana a zachování různých oborů venkovských řemesel. Jedná se o nejvyšší ocenění řemeslníků spojené s propůjčením ochranné známky.

Obrázek č. 7 – Logo titulu Nositel tradice lidových řemesel (Zlínský kraj 2019)

Lidové řemeslo je rukodělnou výrobní činností, která vznikla převážně ve venkovském prostředí a jejíž produkce byla určena zejména pro venkovský trh. Výrobky jsou svým charakterem, estetikou, funkcí i materiálem blízké tradiční lidové kultuře. Smyslem udělování titulu je podpora výrobců, kteří ovládají významné a zánikem ohrožené technologie lidové výroby a podílí se na jejich uchování, předávání následovníkům a prezentaci na veřejnosti (Malcová 2020). Například v regionu střední Polabí titul v roce 2016 získal pan Jiří Rücker

z Peček, řezbář reliéfních forem na perník, a v roce 2017 Petr Král z Mělníka za pletení z proutí (Zlínský kraj 2019).

Titul „Mistr tradiční rukodělné výroby Středočeského kraje“

Na podkladě výzvy UNESCO „Žijící lidské poklady“ a ve vztahu k udělování celostátního titulu „Nositel tradice lidových řemesel“ uděluje Středočeský kraj čestný titul „Mistr tradiční rukodělné výroby Středočeského kraje“. Logo tohoto titulu je představeno na obrázku č. 8. Získání titulu je formou uznání a podpory výrobců, kteří udržují znalosti a dovednosti pro provozování tradičních rukodělných technologií, účinně a kvalifikovaně je prezentují a předávají dalším generacím. Od roku 2012 jsou každý rok oceněni nejvýše tři kandidáti vybraní odbornou komisí Středočeského kraje. Nositel titulu pak může být navržen na titul „Nositel tradice lidového řemesla“. Udělení titulu přispívá k zachování tradiční rukodělné výroby.

Obrázek č. 8 - Logo titulu Mistr tradiční rukodělné výroby Středočeského kraje (Skanzen Kouřim 2019)

V roce 2013 z regionu střední Polabí titul získal Jiří Rücker z Peček (řezbář reliéfních forem na perník). V roce 2016 Marie Antonie Filipová z Kolína (restaurování krojů) a Petr Král z Mělníka (pletení z proutí). Lidé ocenění čestným titulem „Mistr tradiční rukodělné výroby“ a titulem „Nositel tradice lidových řemesel“ ve většině případů se v daném oboru vyučili, následně v něm působili v aktivním pracovním životě, práce byla a je jejich koníčkem a věnovali se jí i ve svém volném čase. Orientace zaměření na ně byla často předávána jejich předchůdci, oni ji předávají na další generace, a to nejen ve své širší rodině, ale i široké veřejnosti prostřednictvím účasti na organizovaných akcích. Díky těmto aktivitám tak tradiční lidová řemesla, která jsou součástí naší kultury, nezanikají, ale nadále zůstávají nedílnou součástí našich tradic a přímo podporují venkovskou turistiku (Zlínský kraj 2019).

O plánovaných akcích je veřejnost informována např. prostřednictvím regionálního tisku a zároveň prostřednictvím webových stránek měst, viz obrázek č. 9.

Obrázek č. 9 – Pozvánka na přednášku a košíkářské dílničky Petra Krále (Brandýsko 2020)

4.2.5 Shrnutí charakteristiky regionu

Jednotlivé subjekty zabývající se venkovskou turistikou ve středním Polabí jsou zaměřeny zejména na zemědělskou produkci. Věnují se pěstování zeleniny a obilovin. Při své činnosti prioritně využívají lokální zdroje, jimiž jsou zemědělská půda a vodní toky. Farmy velmi často rodinného typu jsou provozovány v bývalých zemědělských usedlostech, v historických objektech či v nově vybudovaných vlastních nemovitostech. Ve středním Polabí jen ojediněle farmáři poji své služby s lokalitou, ve které jsou farmy umístěny a zřídka vybízejí ke sportovním aktivitám (vodní sporty, cyklistika, turistika). Jejich aktivity jsou prioritně zaměřeny na rostlinnou produkci, často spojenou s produkcí živočišnou, resp. s chovem hospodářských zvířat. Sporadicky poskytují ubytování a vybízejí k relaxaci v atraktivním prostředí. Činnosti spojené s farmařením jsou každodenní a časově náročné, a proto nezbývá prostor k objemné diverzifikaci a poskytování služeb venkovské turistice. V řadě případů je druh podnikání předáván z generace na generaci, mladí farmáři pokračují v činnosti svých předchůdců.

Podnikající subjekty během let rozšiřují nabídku, která byla předmětem jejich primárního hospodaření. Nespolehají se jen na jediný produkt, sledují vývoj, potřeby a zájmy veřejnosti, čímž zároveň snižují rizika případného neúspěchu. Dochází k plánování, obměňování strategií, tvorbě a realizaci nových projektů a zahajování aktivit směřujících do dalších příbuzných oblastí. Venkovská turistika je dynamická a vybízí k diverzifikaci, kterou je možné zaznamenat v podobě rozšiřující se nabídky. V návaznosti na měnící se poptávku cílových skupin subjekty rozšiřují své podnikání tím, že zřizují dětské koutky, chovají zvířata (možnost jízdy, krmení, mazlení, terapie), rozšiřují sortiment a místa prodeje (farma, trhy, rozvoz), přeměňují své zemědělství na ekologické (maso a výrobky z něj, mléko a mléčné výrobky, mýdlo, výrobky z přírodních materiálů), nabízejí kvalitní gastronomii, budují malá obydlí nabízející

ubytování v bezprostřední blízkosti přírody či zvířat nebo poskytují možnost zapojit se do prací spojených se zemědělskou výrobou či chovem nebo nabízejí možnost využití objektu pro zorganizování společenské a pracovní akce (svatby, oslavy, jednání). Zvyšující se nabídka má za cíl udržet si stávající klientelu, zaujmout potencionální návštěvníky, zvýšit konkurenceschopnost, zajistit stabilní příjem, zvýšit ziskovost, eliminovat sezónnost. Mezi poskytované služby lze zařadit i poradenskou činnost zaměřenou na chov hospodářských zvířat či pěstování plodin.

Oblibu patřící do oblasti venkovské turistiky postupem času získávají venkovské a příměstské aktivity pořádané státní správou, samosprávou, sdruženími, spolky či jednotlivci. Z těchto akcí se tak stává novodobá tradice, která nabízí široké veřejnosti možnost sebevzdělávání, relaxace, komunikace a vytváření vzájemných vazeb. Patří sem například trhy s ukázkami řemeslné výroby – pletení z proutí, tkaní příze, hrnčířství, kovářství. Čím dál více se při těchto příležitostech ožívují tradice dob minulých. Starší generace vzpomíná na své mládí a předává své paměti mladší generaci. Není nic neobvyklého, když při rozsvěcení vánočního stromku na veřejném prostranství mohou děti v doprovodu rodiče vyzkoušet celodřevěnou koloběžku, tak jak na ni jezdili jejich prarodiče. Prožitek z jízdy a atmosféru umocňuje fakt, že za jízdu se platí symbolické vstupné do dřevěné kasičky umístěné v zadní části koloběžky.

Aktivít venkovské turistiky, která je provozována mimo stálé objekty či farmy, je celá řada. Jedná se o trhy, poutě, posvícení, jarmarky pořádané při různých příležitostech (oslava vzniku vesnice, Velikonoce, Vánoce), slavnosti (Svatováclavské, Svatomartinské, masopustní), festivaly, vinobraní, výlovy rybníků, gastronomické či kulturní akce, akce pro děti (Mezinárodní den dětí, pálení čarodějnic, dobrodružné a noční výpravy), atd.

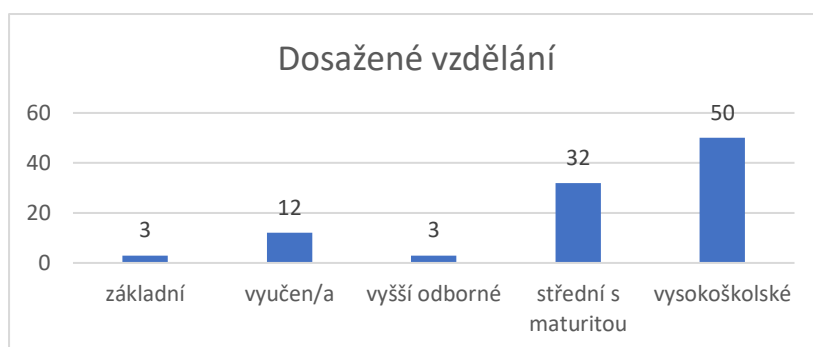
Na organizovaných akcích provozovatelé venkovské turistiky prezentují své produkty a služby. Předností je přímá komunikace, navázání kontaktu - dialogu, bezprostřední reakce, možnost zaujmout, vysvětlit, nabídnout. Pro připomenutí jsou návštěvníkům poskytovány brožurky, letáky a vizitky. Přímou prezentací je i vlastní získaná zkušenost z návštěvy, pobytu na farmě a z nákupu produktů či výrobků. V současné době při rozvoji on-line médií je hojně využívána internetové propagace, ze které byly čerpány údaje o venkovské turistice ve středním Polabí. On-line propagace je závislá na zájmu provozovatele venkovské turistiky o prezentaci, často i na jeho schopnostech věrně zachytit a popsat aktivity, které poskytuje, a kterými se zabývá, s cílem zachytit realitu a zaujmout. Při velkém množství informací nabízených internetovými prohlížeči je nutné, aby provozovatelé věnovali této prezentaci náležitou pozornost. Nebezpečím je složitost vyhledávání a nezajímavost prezentace.

5 Výsledky dotazníkového šetření

V této části diplomové práce jsou uvedeny výsledky dotazníkového šetření, které bylo realizováno u sta respondentů s cílem zmapovat zájem lidí o venkovskou turistiku, specifikovat důvody zájmu či nezájmu o venkovskou turistiku, rozsah informovanosti, včetně zdrojů jejich získávání. Na zjištěném základě budou definovány možnosti a způsoby rozvoje venkovské turistiky, její propagace a udržitelnosti v regionu střední Polabí. Zjištění budou rovněž použita k ověření stanovených hypotéz. K analýze výsledků dotazníkového šetření bylo využito 100 správně vyplněných dotazníků.

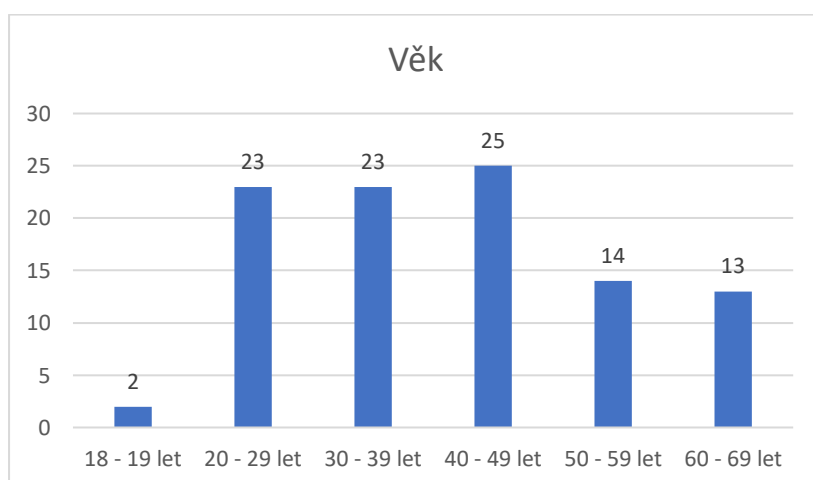
5.1.1 Sociodemografická charakteristika respondentů

Obrázek č. 10 znázorňuje dosažené vzdělání respondentů. Dotazníkového šetření se účastnilo nejvíce lidí s vysokoškolským vzděláním, následovala početná skupina osob se středním vzděláním s maturitou a necelá čtvrtina respondentů měla nižší vzdělání.

Obrázek č. 10 - Nejvyšší dosažené vzdělání

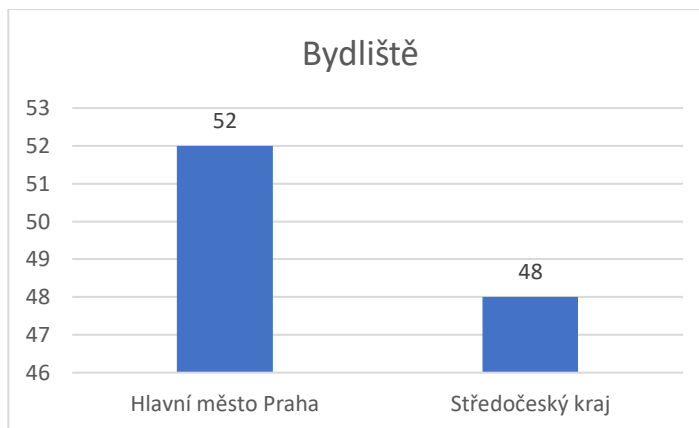
Respondenti byli dle jejich věku rozděleni do šesti skupin, přičemž počet respondentů v jednotlivých skupinách je uveden na obrázku č. 11. Skupiny respondentů ve věku 20 - 29 let (23 %), 30 - 39 let (23 %) a 40 - 49 (25 %) jsou celkem vyrovnané a každá z nich představuje cca 25 % všech respondentů. Další, méně početná, je skupina 14 respondentů (14 %) ve věku 50 - 59 let, 13 respondentů ve věku 60 - 69 let (13%) a 2 respondenti (2 %) ve věku 18 - 19 let.

Obrázek č. 11 - Věková struktura respondentů

Z pohledu rozdělení respondentů dle jejich bydliště 89 % žije ve městě a 11 % na vesnici.

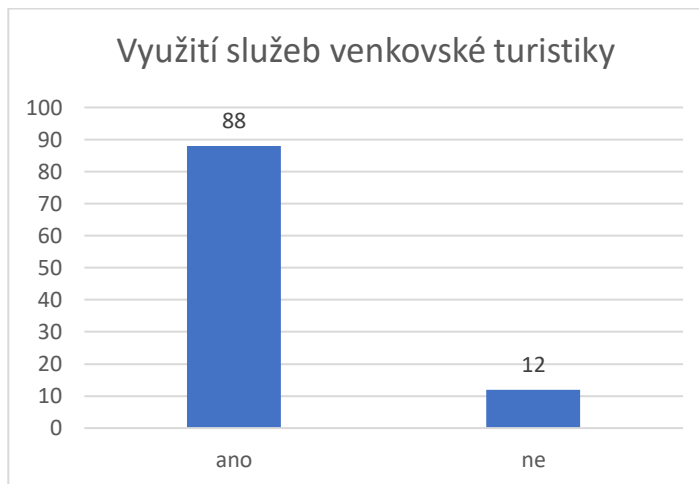
52 respondentů (52 %) žije v Praze a 48 respondentů (48 %) ve Středočeském kraji, viz obrázek č. 12. Konkrétně 16 respondentů v okrese Kolín, 12 v okrese Praha-východ, 9 v okrese Mladá Boleslav, 7 v okrese Nymburk, 2 v okrese Mělník, 1 v okrese Benešov a rovněž 1 v okrese Beroun. Dotazníkového šetření se tak zúčastnili respondenti ze dvou krajů, přičemž jejich zastoupení v krajích je téměř vyrovnané.

Obrázek č. 12 - Bydliště respondentů dle krajů

5.1.2 Uskutečněné aktivity v rámci venkovské turistiky

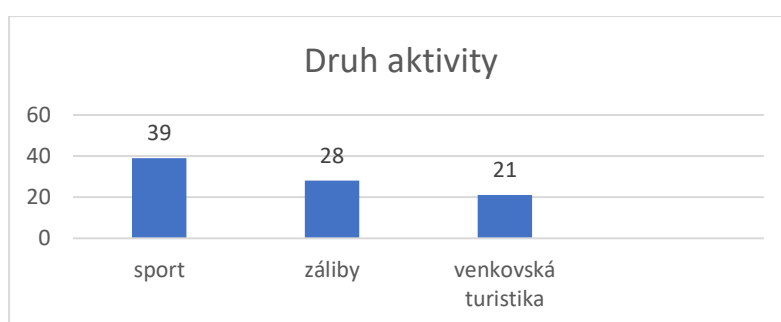
Cílem další otázky bylo zjistit, zda již respondenti využili služeb venkovské turistiky. Odpovědi na tuto otázku jsou předmětem obrázku č. 13. Bylo zjištěno, že 88 respondentů (88 %) využilo služeb či aktivit venkovské turistiky. Tato fakta byla důležitá pro následující otázku, jejichž cílem bylo zjistit, co konkrétně respondenti absolvovali, jaký druh aktivity provozovali.

Obrázek č. 13 - Využití služeb venkovské turistiky

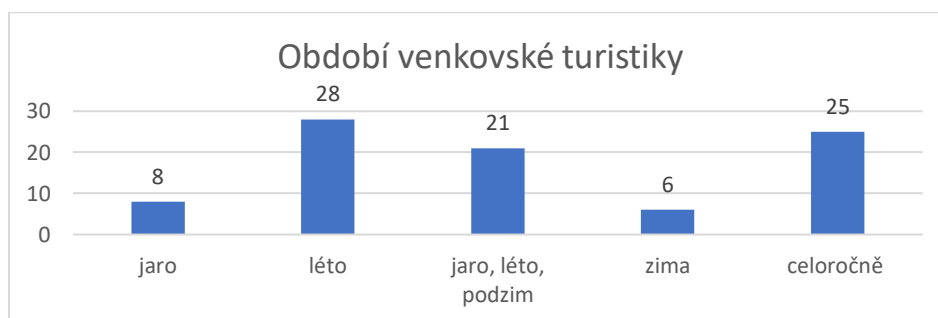
Odpovědi na otázku č. 5 „Druh aktivity v rámci venkovské turistiky“ byly z hlediska vyhodnocení složitější, neboť více než 32 % respondentů uvedlo více než jednu aktivitu, které se v rámci venkovské turistiky věnovali. Vedle houbaření respondenti zmínili cyklistiku, návštěvu farmářských trhů a např. historických či kulturních památek. Odpovědi byly proto zařazeny do tří tematických bloků (sport, záliby a venkovská turistika). Počet respondentů

zařezných do tematického bloku je znázorněn na obrázku č. 14. Pro začlenění odpovědi do určité skupiny byla vodítkem odpověď na obsahově navazující otázku č. 7 „Co se Vám líbilo?“. Pokud respondent např. odpověděl, že nejvíce se mu líbilo zdolávání těžko dostupného terénu, byla odpověď na otázku č. 5, týkající se druhu aktivity, zařazena do bloku sport. Z 88 respondentů, kteří využili služeb venkovské turistiky, 39 z nich (44 %) venkovskou turistiku spojuje se sportovním vyžitím, tj. turistikou, cyklistikou a vodními sporty. Druhou početnější skupinu, čítající 28 respondentů (32 %), představují respondenti, využívající venkovskou turistiku ke svým zálibám a koníčkům. Jedná se o houbaření, rybolov, návštěvu historických a kulturních památek. Celkem 21 respondentů (24 %) sdělilo, že v rámci venkovské turistiky pobývali na farmě, navštívili farmu, farmářské trhy a regionální akce spojené s prezentací a nákupem farmářských produktů. Jedná se o venkovskou turistiku v jejím užším obsahovém pojetí, neboť 21 respondentů aktivně podpořilo farmáře a jejich činnost.

Obrázek č. 14 - Druh aktivity venkovské turistiky

Rovněž k období provozování venkovské turistiky lidé uvedli více odpovědí. Porovnáním údajů bylo zjištěno, že nejvíce využívané je období od jara do podzimu, neboť do této kategorie je nutné zařadit i samostatná roční období, kterými jsou jaro, léto a celoroční období. Je zřejmé, že nejméně atraktivní je zimní období, viz obrázek č. 15.

Obrázek č. 15 – Období realizace venkovské turistiky

V další otázce měli respondenti zhodnotit provozovanou venkovskou aktivitu, zda se jim líbila, nelíbila či je nezaujala. 84 respondentů (95,5 %) hodnotilo venkovskou turistiku pozitivně, 3 (3,5 %) negativně a 1 respondenta (1 %) tato aktivita nezaujala. Jedná se o pozitivní zjištění, neboť většina respondentů hodnotila venkovskou turistiku pozitivně.

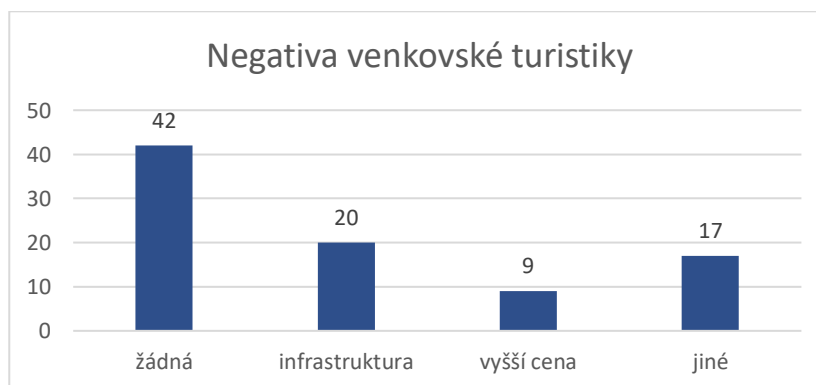
Cílem další otázky bylo zjistit, co se respondentům líbilo. Otázku zodpověděli všichni respondenti, kteří provozovali venkovskou turistiku (88 respondentů), a to i ti, kteří ji celkově hodnotili negativně a neutrálně. Zmínili celou řadu skutečností, které byly dle jejich obsahu podřazeny do třech kategorií. Počet respondentů v jednotlivých kategoriích (venkovské prostředí, aktivní pohyb, farmaření) je znázorněn na obrázku č. 16. Do kategorie „venkovské

prostředí“ byly zařazeny odpovědi 45 respondentů (51 %), kteří uvedli, že nejvíce se jim líbila příroda, klid, čerstvý vzduch, čistota, venkovská atmosféra, kulturní dědictví, zvyky a tradice a ocenili snahu o jejich zachování. Jedná se o nejpočetnější skupinu 51 % respondentů. Do kategorie „aktivní pohyb“ bylo započítáno 22 respondentů (25 %), kteří se odkazovali na pohyb na čerstvém vzduchu, aktivní trávení volného času, možnosti sportovního vyžití a životní styl. 21 respondentů (24 %) uvedlo, že nejvíce oceňují farmy, lidský přístup a komunikativnost farmářů, způsob hospodaření, čistotu, péči o zvířata, možnost nákupu farmářských výrobků a jejich kvalitu. Pozitivním je tak zjištění, že čtyři respondenti, kteří hodnotili venkovskou turistiku negativně a neutrálně shledali určitá pozitiva.

Obrázek č. 16 - Pozitiva venkovské turistiky

V následující otázce měli respondenti uvést, co se jim na venkovské turistice nelíbilo nebo co jim chybělo. Na otázku odpovědělo opět všech 88 respondentů, kteří provozovali venkovskou turistiku a jejich sdělení byla opětovně velmi rozmanitá, viz obrázek č. 17. Celkem 42 respondentů (48 %) uvedlo, že nezaznamenalo žádná negativa, což je pozitivní zjištění. 20 respondentů (23 %) poukázalo na nedostatečnou infrastrukturu, nedostatečnou dopravní dostupnost, kvalitu pozemních komunikací, nedostatečné zdravotní služby a sociální zařízení, nemožnost nákupu zdravotních potřeb a přípravků. 17 respondentů (19 %) nebylo spokojeno s propagací, dostupností informací, čistotou, chováním lidí a s komercionalitou (viz resort Čapí hnízdo). 9 respondentů (10 %) vyjádřilo nespokojenost s cenami farmářských výrobků a služeb. Označilo je za značně vysoké.

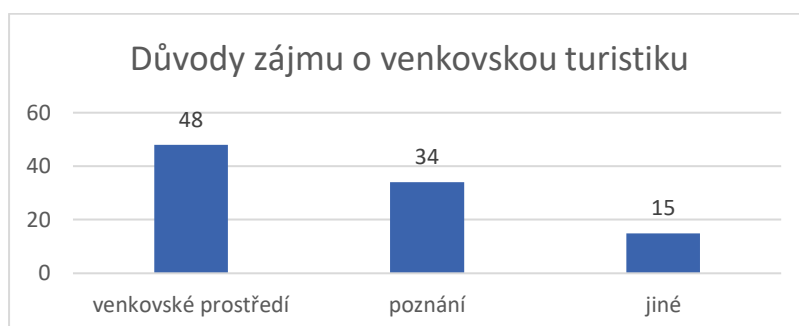

Obrázek č. 17 - Negativa venkovské turistiky

V dalších otázkách byl zjišťován potencionální zájem všech 100 respondentů o venkovskou turistiku, důvody zájmu (viz obrázek č. 18) a důvody nevyužití nabídek venkovské turistiky (viz obrázek č. 19).

97 respondentů uvedlo, že má o venkovskou turistiku zájem a 3 respondenti vyjádřili nezájem, neboť mají jiné zájmy. Respondenti, kteří vyjádřili nezájem, už dále dotazník nevyplňovali a odevzdali jej.

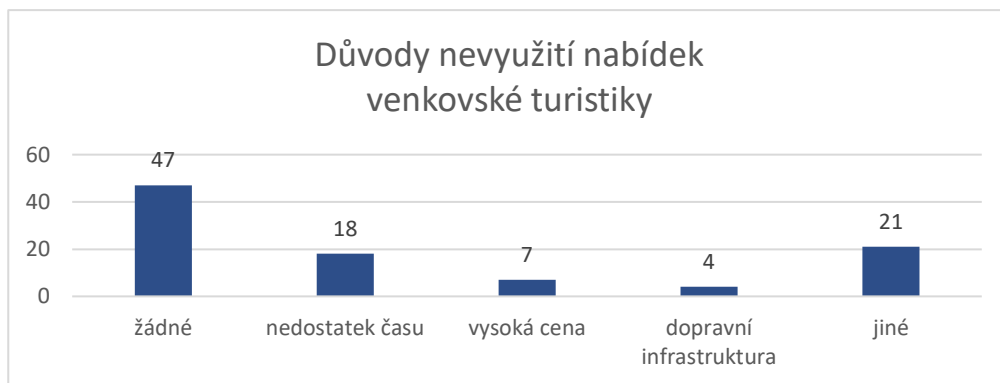
Kladné odpovědi respondentů byly zařazeny do tří kategorií. Počet odpovědí v kategorii venkovské prostředí, poznání a jiné je znázorněn na obrázku č. 18. Celkem 48 respondentů (49 %) má zájem o venkovskou turistiku, neboť chce trávit volný čas ve venkovském prostředí, v přírodě, chce uniknout z města, ruchu, od lidí. 34 respondentů (35 %) má zájem o nová poznání a zážitky. Nejméně, 15 respondentů (16 %), uvedlo jiné důvody. Tito respondenti zmínili aktivní pohyb, provozování koníčků a vhodný způsob trávení volného času. Z uvedeného je zřejmé, že hlavním důvodem pro venkovskou turistiku je venkovské prostředí, klid, čistý vzduch, příroda.

Obrázek č. 18 - Důvody zájmu o venkovskou turistiku

Všech 97 respondentů, majících zájem o venkovskou turistiku, se vyjádřilo i k následující otázce, kde měli uvést důvody nevyužití nabídek venkovské turistiky, viz obrázek č. 19. Tato otázka byla směřována respondentům, kteří vyjádřili nezájem o venkovskou turistiku, ti však již v dotazníkovém šetření nepokračovali. Vzhledem k tomu, že tato otázka byla relevantní pro zjištění případných důvodů nevyužití nabídek venkovské turistiky, byť se v daném případě jednalo spíše o hypotetické důvody, byly i tyto odpovědi zpracovány. Ty byly z důvodu své rozmanitosti zařazeny do pěti níže uvedených kategorií. Z 97 respondentů, kteří mají zájem o venkovskou turistiku 47 (49 %) uvedlo „nic“, resp. respondenty od venkovské turistiky nic neodrazuje. 21 respondentů (22 %) jako důvody nezájmu o venkovskou turistiku uvedlo velký zájem ostatních lidí - přelidněnost, nevyhovující služby a nedostatečnou informovanost. Početnější skupinou čítající 18 respondentů (19 %) jsou respondenti, kteří nemají pro venkovskou turistiku dostatek času. 7 respondentů poukazovalo na vysokou cenu a 4 na nedostatečnou dopravní infrastrukturu.

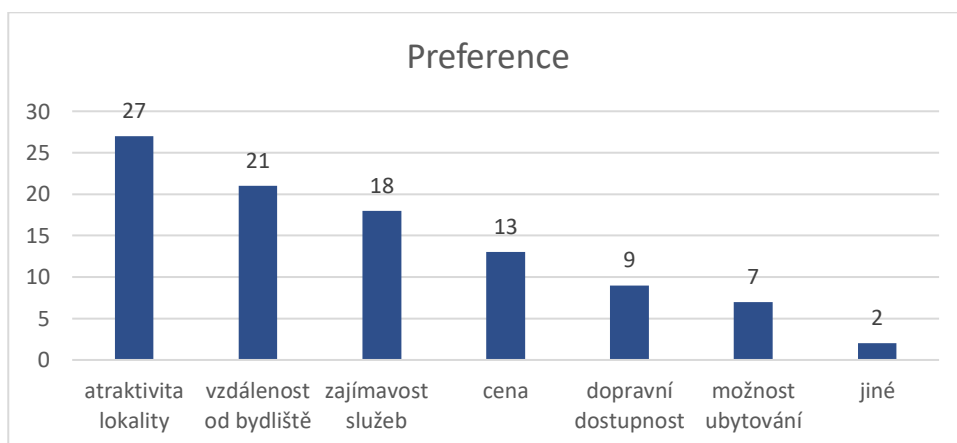

Obrázek č. 19 - Důvody nevyužití nabídek venkovské turistiky

Při dotazování, zda má dle mínění respondentů na využití služeb venkovské turistiky vliv roční období 84 respondentů (87 %) z celkového počtu 97 uvedlo, že roční období má na provozování venkovské turistiky vliv.

Při výběru aktivit venkovské turistiky lidé nejvíce preferují atraktivitu lokality, blízkou vzdálenost od bydliště, zajímavost poskytovaných služeb a cenu. Méně je zajímavá dopravní dostupnost a možnost ubytování. Počet respondentů dle preferencí aktivit je zachycen na obrázku č. 20.

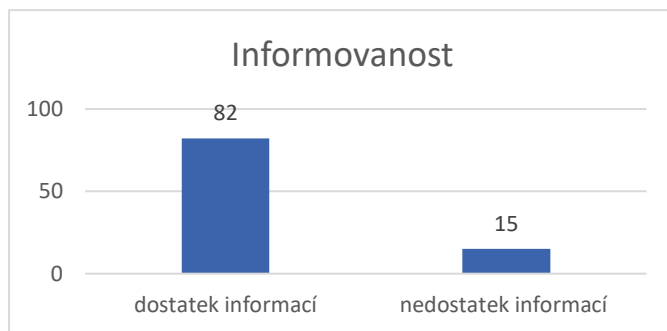

Obrázek č. 20 - Preference při volbě venkovské turistiky

5.1.3 Informovanost o venkovské turistice

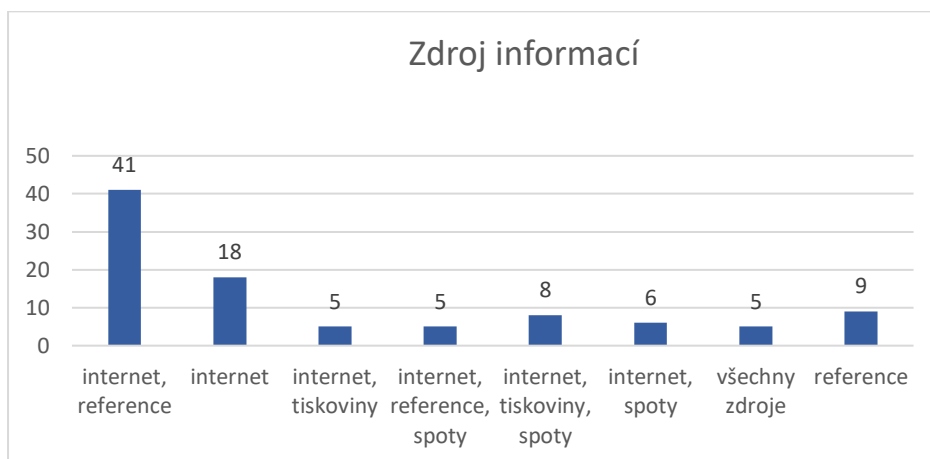
K hodnocení informovanosti 82 respondentů (85 %) uvedlo, že má dostatek informací o venkovské turistice a 15 (15 %) označilo jejich množství za nedostatečné, viz obrázek č. 21.

25 respondentů (26 %) navíc kritizovalo kvalitu informací. Respondenti doplnili, že se informace těžko vyhledávají, jsou roztržité a nejasné, špatně se v nich orientuje a postrádají jistotu jejich aktuálnosti.

Obrázek č. 21 - Informovanost o venkovské turistice

V otázce získávání informací ve většině případů respondenti označili dva a více zdrojů. Odpovědi byly opět zařazeny do níže uvedených kategorií. Z obrázku č. 22 vyplývá, že nejrozšířenějším zdrojem informací je internet, který i v případném spojení s jiným zdrojem využívá 88 respondentů (91 %). Početná je i skupina respondentů, kteří při volbě venkovské turistiky zohledňují reference od známých. Dále respondenti čerpají inspiraci v tištěných médiích, kterými jsou letáky, brožury, publikace, v rozhlasových či televizních spotech nebo ve všech dostupných zdrojích.

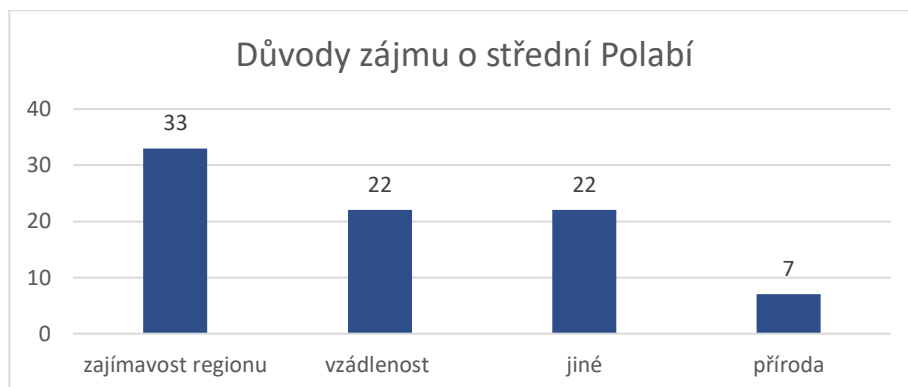
Obrázek č. 22 – Zdroj informací o venkovské turistice

5.1.4 Venkovská turistika ve středním Polabí

Další otázkou byl zjišťován zájem a důvody zájmu lidí o venkovskou turistiku ve středním Polabí. Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že z 97 respondentů majících zájem o venkovskou turistiku má o venkovskou turistiku právě v tomto regionu zájem celkem 84 respondentů (87 %).

Odpovědi respondentů byly zařazeny do čtyř kategorií. Počet respondentů a důvod zájmu o venkovskou turistiku je uveden na obrázku č. 23. Nejvíce respondentů, tj. 33 (40 %), považuje střední Polabí za zajímavý region, který má velké možnosti, a proto by respondenti nabídky venkovské turistiky a služeb chtěli využít. 22 respondentů (26 %) má zájem o tento region, neboť bydlí v jeho blízkosti a je tak pro ně dopravně dostupný. Rovněž tak 22 respondentů (26 %) uvedlo jiné důvody svého zájmu, a to bohatou historii, množství pěkných cyklostezek (možnost aktivního trávení volného času, osobní vztah k regionu (dřívější bydliště, studia, vzpomínky). 7 respondentů (8 %) uvedlo jako důvod přírodu.

13 respondentů (13 %) vyjádřilo nezájem o tuto lokalitu, přičemž jako důvod respondenti uvedli, že se jedná o turisticky nezajímavý region ležící v blízkosti velkých měst, zejména Prahy. Doplnili, že preferují horské oblasti.

Obrázek č. 23 - Důvody zájmu o venkovskou turistiku

5.1.5 Ověření stanovených hypotéz

Pro diplomovou práci byly vytvořeny čtyři hypotézy:

- střední Polabí je pro veřejnost z hlediska venkovské turistiky zajímavou oblastí,
- turistiku ve středním Polabí preferují zejména lidé ve věku 26 - 45 let,
- o venkovský cestovní ruch v oblasti středního Polabí je největší zájem v letním období,
- obyvatelé středního Polabí mají o služby venkovského cestovního ruchu v domovské oblasti menší zájem než lidé z jiných lokalit.

V rámci dotazníkového šetření byl zjišťován zájem respondentů o venkovskou turistiku ve středním Polabí. Bylo zjištěno, že 84 respondentů (87 %) má zájem právě o tento region. Zároveň byly analyzovány i důvody zájmu, z nichž převažuje sdělení, že se jedná o zajímavý region. Respondenti doplnili, že jim oblast není dostatečně známá, chtějí ji lépe poznat, seznámit se s ní, již zde pobývali a rádi se vrátí, oblast v nich vyvolává vzpomínky, je zde uspokojivá infrastruktura. Respondenti kvitují i blízkou vzdálenost regionu od místa jejich bydliště, neboť nechtějí trávit neadekvátní čas cestováním, což souvisí i s vynaloženými finančními prostředky na dopravu, případně ubytování. Jejich rozhodnutí pro využití nabídek venkovské turistiky může být okamžité. K zájmu o oblast středního Polabí přispívá i jeho bohatá historie, kulturní památky, rozvětvená síť cyklistických tras, které jsou využívány jak pro pěší turistiku, tak i jízdu na kolových prostředcích. První hypotéza „Střední Polabí je pro veřejnost z hlediska venkovské turistiky zajímavou oblastí“ byla potvrzena, což dokazuje vysoký zájem respondentů, který představuje 87 % z celkového počtu 97 respondentů, kteří mají o venkovskou turistiku zájem.

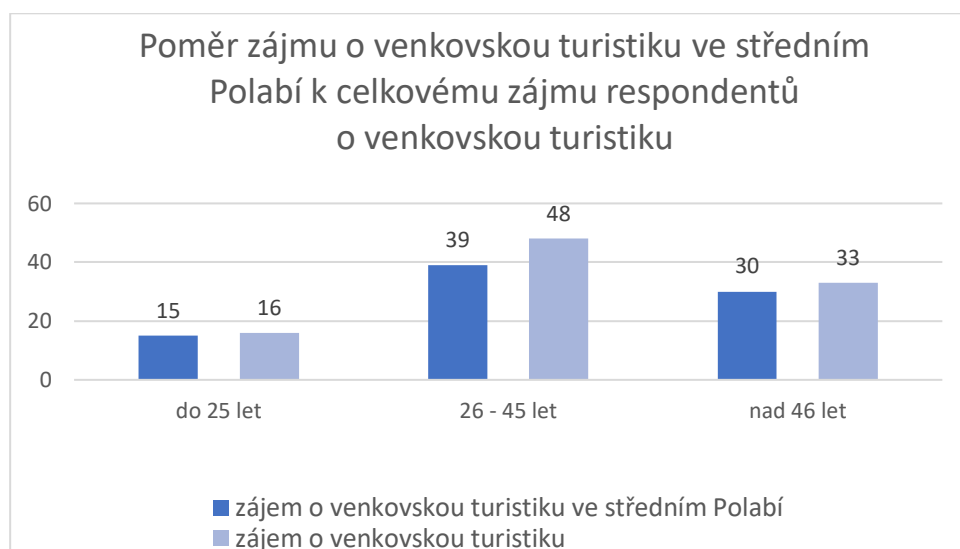
Ověřit druhou hypotézu: „Turistiku ve středním Polabí preferují zejména lidé ve věku 26 - 45 let“ vyžadovalo nutnost vytvořit nový soubor dat dle věku respondentů (do 25 let, 26 - 45 let, nad 46 let), což umožňovaly odpovědi na otázku č. 2, kde respondenti uvedli svůj konkrétní věk. Následně byl zjištěn poměr počtu respondentů majících zájem o venkovskou turistiku ve středním Polabí k celkovému počtu respondentů mající zájem o venkovskou

turistiku, a to vždy v jednotlivých věkových kategoriích, viz obrázek č. 24. Z analýzy údajů 84 respondentů vyplynulo, že o venkovskou turistiku v regionu střední Polabí má zájem:

- 94 % respondentů ve věku do 25,
- 81 % respondentů ve věku 26 - 45 let a
- 91 % respondentů ve věku na 46 let.

Z uvedených dat je zřejmé, že druhá hypotéza „Turistiku ve středním Polabí preferují zejména lidé ve věku 26 - 45 let“ byla vyvrácena. Jako důvod tito respondenti uvedli, že se jedná o turisticky nezajímavou lokalitu, kde je rovinný terén, v oblíbenosti mají jinou lokalitu, neboť střední Polabí je dle jejich mínění turisticky rušnou a přelidněnou oblastí. Převážně se jedná o respondenty, kteří primárně venkovskou turistiku využívají k aktivnímu trávení volného času.

Zájem ostatních respondentů ve věku do 25 let a nad 46 let je o oblast střední Polabí téměř vyrovnaný. V procentním vyjádření je zájem vyšší než 90 %.

Obrázek č. 24 - Poměr zájmu o střední Polabí k celkovému zájmu

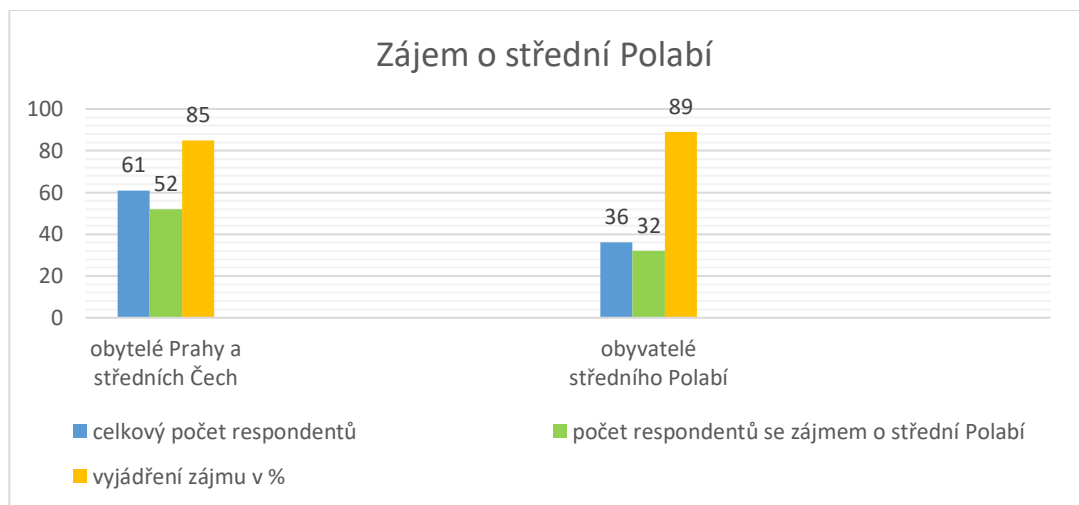
Následná hypotéza „O venkovský cestovní ruch v oblasti středního Polabí je největší zájem v letním období“ byla spíše potvrzena. Užití slovního spojení „největší zájem“ však není příliš příznačné. Lze konstatovat, že venkovská turistika je méně provozována v zimním období. Lidé provozují aktivity venkovské turistiky převážně v období od jara do podzimu. Zimní období však nelze pro provozování venkovské turistiky vnímat a hodnotit jako nezajímavé, neboť řada respondentů jej využívají ke sportovním aktivitám a v adventním čase k nákupu farmářských produktů k obdarování svých blízkých, k nákupu zážitkových pobytů na farmě či návštěvě farmářských trhů, kde se s oblibou seznamují s tradicemi a zvyky našich předků.

Poslední hypotéza „Obyvatelé středního Polabí mají o služby venkovského cestovního ruchu v domovské oblasti menší zájem, než lidé z jiných lokalit“ byla vyvrácena. Při ověřování této hypotézy bylo vycházeno ze skutečnosti, že o venkovskou turistiku ve středním Polabí má zájem 84 respondentů. Respondenti byli dle jejich bydliště rozděleni do dvou skupin (Praha spolu s obyvateli středních Čech a obyvatelé středního Polabí). Toto rozdělení umožnilo odpovědi na otázku č. 4, kde respondenti uvedli okres, ve kterém žijí. Následně byl zjišťován

poměr počtu respondentů majících zájem o venkovský cestovní ruch ve středním Polabí k celkovému počtu respondentů majících zájem o venkovský cestovní ruch dle jejich bydliště. Z analýzy vyplynulo, že o venkovský cestovní ruch v regionu střední Polabí má zájem:

- 85 % respondentů z Prahy a středních Čechy,
- 89 % respondentů ze středního Polabí.

Z celkového počtu 61 respondentů z Prahy a středních Čech má o venkovský cestovních ruch ve středním Polabí zájem 52 respondentů, což je 85 %. Z celkového počtu 36 respondentů středního Polabí má zájem o venkovský cestovní ruch v domovské oblasti 32 respondentů, tj. 89 %. Přehledně je zájem respondentů o střední Polabí z hlediska jejich bydliště znázorněn na obrázku č. 25.

Obrázek č. 25 - Vyjádření zájmu respondentů o střední Polabí

6 Diskuse

Provozování venkovské turistiky je z hlediska zájmu veřejnosti vyhledávanou aktivitou k trávení volného času. Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že 97 % respondentů má o venkovskou turistiku zájem. Jedná se o velmi pozitivní informaci, ze které je nutné při plánování, organizaci, provozování a propagaci venkovské turistiky vycházet. Je možné tedy souhlasit s tvrzením, že lze predikovat budoucí rozvoj venkovské turistiky (Lane 2000). Zájem ze strany veřejnosti vede provozovatele venkovské turistiky k rozšiřování sortimentu produktů, změně hospodaření na ekologické, zkvalitnění poskytovaných služeb a k rozšiřování míst prodeje (prodej mimo farmu). Provedeným výzkumem bylo zjištěno, že respondenti pozitivně hodnotí nově zřizované dětské koutky, možnost kontaktu s hospodářskými zvířaty, kvalitní gastronomii, možnosti ubytování v blízkosti farmy a zvířat, možnost zapojit se do prací na farmě, využití venkovských usedlostí k organizaci pracovních či společenských akcí. Z dostupných zdrojů bylo zjištěno, že v převážné většině provozovatelé venkovské turistiky reagovali na poptávku veřejnosti s cílem zaujmout, zvýšit zájem o jejich nabídku, posílit konkurenceschopnost, zajistit stabilní příjem a eliminovat sezónnost. V oblasti středního Polabí, které je prioritně zaměřeno na zemědělskou výrobu, její provozovatelé rozšířili nabídky i z důvodu obav o neschopnost zajistit sobě a svým rodinám stabilní a dostatečný příjem. Při prezentaci svých produktů a služeb referují o zapojení členů rodiny do podnikání, o společném generačním soužití, o navázání na tradice předků, o nabídce nového produktu. Lze se ztotožnit s názorem Hummelbrunner & Miglbauer (2009), že rozvoj cestovního ruchu ve venkovských oblastech je postaven na místních zdrojích a potenciálu.

Venkovská turistika je vnímána jako neoddelitelná součást života veřejnosti, neboť poskytuje relaxaci, únik z běžné reality, odreagování se od hektické doby, což umožňují především specifika venkovského prostředí. Právě venkovské prostředí 49 % respondentů označilo jako hlavní důvod k využití služeb venkovské turistiky. Přínos, který Lane (2000) označil za těžce pojmenovatelný a zařadil sem odpočinek, zklidnění, uvolnění, lze jednoznačně potvrdit. Respondenti dále vyjádřili zájem o nová poznání a zážitky.

Na udržitelnost venkovské turistiky je nutné pohlížet ve dvou rovinách. Prvním aspektem je zájem veřejnosti o venkovskou turistiku, který je doložen jak odbornými informacemi, tak i provedeným výzkumem. Aktivity v rámci venkovské turistiky absolvovalo 88 % respondentů a 95,5 % ji hodnotilo kladně. Byl zjišťován i zájem respondentů o venkovskou turistiku. I toto zjištění je pozitivní, neboť 97 % respondentů uvedlo, že mají o venkovskou turistiku zájem. Přestože respondenti uvedli enormní zájem o venkovskou turistiku, zároveň zmínili, co by pro ně bylo důvodem nevyužití nabídek venkovské turistiky. Téměř polovina dotázaných uvedla, že neshledala důvody k nevyužití nabídek venkovské turistiky. Druhá polovina však zmínila velký zájem ostatních lidí, nedostatečné služby, nedostatečnou infrastrukturu a informovanost. Přestože je v současné době venkovská turistika hodnocena pozitivně, byl zaznamenán i prostor k jejímu zlepšení. Lze tedy souhlasit s tvrzením Csaholczi et al. (2017), že cestovní ruch je schopen se rozvíjet zlepšením infrastruktury, přilákáním mladých lidí a podporou tradičních vesnic.

Druhým aspektem z pohledu udržitelnosti venkovské turistiky je, vedle zájmu, podmínka, aby si venkovská turistika při svém rozvoji trvale zachovala venkovský charakter a eliminovala komercializaci. Dle Stříbrné (2005) by rozvoj venkovské turistiky měl být nápomocný k zachování venkovského charakteru dané lokality a neměl by poškozovat místní zdroje. S vyjádřením Šimkové (2008), že udržitelný rozvoj venkovské turistiky je přímo závislý na lidském činiteli a souvisí s dodržováním zásad ekologického přístupu, lze souhlasit. Pokud venkovská turistika pozbude svůj charakter, dojde ke snižování či ztrátě zájmu o ni. Zájem je možný zachovat a rozvíjet právě ekologickým přístupem každého jednotlivce, ať již z řad turistů, tak i provozovatelů. Tak jak lidé změnili způsob trávení volného času (aktivní odpočinek, návrat k přírodě a tradicím, stravovací návyky) s odkazem na změnu životního stylu, tak změnili i svůj pohled na životní prostředí. Uvědomují si důležitost ochrany přírody a je jim blízký ekologický přístup. K danému tématu se vyjádřili Peters et al. (2015), když uvedli, že udržitelný rozvoj cestovního ruchu podporuje ekoturistika, která je propojením cestovních motivů a ekologických zájmů. Výstižnější je však tvrzení Hoctor (2001), že ekoturistika je součástí cestovního ruchu založeného na přírodě a je předpokladem jeho udržitelnosti. Je na místě predikovat budoucí rozvoj venkovské turistiky, což je podpořeno i sdělením Farzad (2019), že podmínkou pro její rozvoj jsou rostoucí příjmy rodin a zvýšená pozornost způsobu trávení volného času. Obě tyto podmínky jsou v současné době naplněny, proto je možné konstatovat, že venkovská turistika se bude i nadále rozvíjet.

Z pohledu zachování tradic a kultury venkovské turistiky je nutné zajistit pokračovatele současných provozovatelů lidových řemesel. Většinou jsou jimi rodinní příslušníci, kteří navazují na tradice svých předků. Je však diskutabilní, zda je toto rodinné pojetí dostačující. Veřejnost má zájem o venkovskou turistiku, ale aktivní zapojení ve formě např. restaurování krojů, košíkářství, hrnčířství, a další má rodinný mezigenerační charakter. Pro zachování tradic a zvyků je důležité, aby byly výrobky se svým „příběhem“ více prezentovány na veřejnosti v rámci veřejných akcí (trhy, jarmarky) pořádaných při řadě příležitostí (Velikonoce, Vánoce, slavnosti, festivaly, akce) a do zachování tradic se zapojila širší veřejnost. K obnově a šíření lidové kultury přispívají i národní projekty, které navázaly na projekt UNESCO „Žijící lidské poklady“, jehož cílem byla ochrana lidové kultury v souvislosti se zachováním tradičních řemesel. V České republice jsou udělovány tituly „Nositel tradice lidových řemesel“ a titul „Mistr tradiční rukodělné výroby“. Zmíněné aktivity přispívají k zachování lidové kultury a v dlouhodobém horizontu mohou jednotlivce z řad veřejnosti oslovit, aby nejen nákupem určitého výrobku, ale i aktivní účastí pomohli konkrétní řemeslo obnovit či zachovat. Lidé s uvedenými tituly mají za povinnost aktivně prezentovat své výrobky a výrobní činnosti na veřejnosti. O tom svědčí i upoutávka na akci Proutěné řemeslo z Polabí, při které pan Petr Král z Mělníka, držitel titulu „Nositel tradice lidových řemesel“ a titulu „Mistr tradiční rukodělné výroby“, prezentuje pletení výrobků z proutí (viz podkapitola 4.2.4). Provozovatelé venkovské turistiky prezentují své výrobky a služby při řadě příležitostí, kde je možné se v rámci přímého kontaktu blíže seznámit s původem nabízených produktů a služeb. Výhodou je přímá komunikace, navázání kontaktu - dialogu, bezprostřední reakce, možnost zaujmout, vysvětlit, nabídnout. Pro připomenutí jsou návštěvníkům poskytovány brožurky, letáky, vizitky. Vedle komunikace je velmi významná i vlastní zkušenost, zážitky, dojmy z návštěvy farmy či nákupu produktů, které jsou potom klienty šířeny mezi širší veřejnost.

V rámci dotazníkového šetření bylo zjištěno, že respondenti informace o venkovské turistice nejvíce získávají z internetového zdroje, což uvedlo 91 % dotázaných. Respondenti označili více odpovědí a internetový zdroj spojili i s dalšími zdroji informací. Výsledek výzkumu z oblasti získávání informací ukázal, že ke kvalitní a dostatečné propagaci venkovské turistiky je vhodné využít právě webové stránky. Zpracování kapitoly „Venkovská turistika ve středním Polabí“ odhalilo, že webové stránky neposkytují dostatečné a správné informace. Příspěvky byly zpracovány na amatérské úrovni, obsahově byly nezajímavé, těžce se v nich orientovalo, vzbuzovaly pocit nepřesvědčivosti a neaktuálnosti. Tato zjištění byla potvrzena i některými respondenty při dotazníkovém šetření. S ohledem na tyto skutečnosti je nutné, aby provozovatelé venkovské turistiky, farmáři, města a vesnice své stávající webové stránky zrevidovali. V případě nevyhovující podoby využili k nápravě stavu profesionálních služeb specialistů z oboru informačních technologií. On-line propagace by měla věrně zobrazit realitu a zaujmout, přičemž vyhledávání by mělo být jednoduché. I přes tato zjištění 85 % respondentů uvedlo, že o venkovské turistice má dostatek informací.

Při hodnocení otázky, jaká je cílová skupina venkovské turistiky lze konstatovat, že praktická část diplomové práce nepotvrdila, že by zájem respondentů o venkovskou turistiku ovlivňoval věk. Lze však konstatovat, že v zimních měsících je o venkovskou turistiku menší zájem než během ostatních ročních období. Mezi hlavní důvody pro provozování venkovské turistiky patří venkovské prostředí, které lidé vyhledávají k uvolnění, relaxaci a odpočinku. Zároveň preferují atraktivitu lokality a blízkou vzdálenost od místa jejich bydliště. Jedná se o zjištění, která vyplynula z dotazníkového šetření. Zájem o venkovskou turistiku ve středním Polabí mají větší zájem právě obyvatelé tohoto regionu.

Závěrem lze shrnout, že česká veřejnost má o venkovskou turistiku velký zájem, chce trávit volný čas ve venkovském prostředí, proto je nutné apelovat na ekologické vnímání, aby byl rozvoj venkovské turistiky udržitelný. K rozvoji venkovské turistiky přispěje i zlepšení infrastruktury a zapojení se mladší generace, k čemuž přispívají dotační programy v rámci opatření PRV 2014 – 2020. Problematickou se jeví cenová politika, která negativně ovlivňuje nákup farmářských produktů, bez ohledu na jejich ekologický původ.

Na závěr je třeba rovněž upozornit na nedostatečné výzkumy v oblasti venkovské turistiky, na které poukázala i Ing. Zdenka Nosková, předsedkyně Svazu venkovské turistiky. Dostatečné a pravidelné výzkumy by mohly odhalit další příležitosti pro rozvoj venkovské turistiky a poukázat na nedostatky a hrozby, které její rozvoj negativně ovlivňují.

7 Závěr

Venkovská turistika v regionu střední Polabí je nedílnou součástí života veřejnosti a lze očekávat její další rozvoj. Pozitivní přínos venkovské turistiky je jednoznačný, a to jak pro uživatele a provozovatele, tak i pro regiony, ve kterých je provozována. Uživateli přináší uspokojení jeho potřeb a provozovateli zisky. Významný vliv je možné konstatovat i na regionální úrovni, kde přispívá k rozvoji infrastruktury, zvýšení zaměstnanosti a celkovému rozvoji dané oblasti. Zároveň přispívá k zachování tradic a zvyků, jejich šíření mezi veřejností, čímž dochází k zachování kulturního a historického dědictví, na což pozitivně reaguje i česká veřejnost. Lidé kladně hodnotí činnost farmářů a mají snahu ji podporovat, ať už pobytem na farmě, návštěvou farmy či nákupem farmářských produktů. Vyjadřují oblibu produktů s příběhem.

Z dotazníkového šetření respondentů ze Středočeského kraje a Hlavního města Prahy vyplynulo, že:

- o venkovskou turistiku má zájem 97 % respondentů, bez ohledu na jejich věk, přičemž respondenti měli především vysokoškolské a středoškolské vzdělání,
- lidé využívají služeb venkovské turistiky zejména z důvodu, že je provozována ve venkovském prostředí, neboť chtějí uniknout z rušných měst. Pro relaxaci a odpočinek vyhledávají klidné, čistší prostředí. Dalším důvodem zájmu jsou nová poznání a zážitky,
- služeb venkovské turistiky lidé využívají k trávení volného času, ať již aktivním způsobem, k provozování svých zájmů a koníčků či činnostem souvisejícím s farmařením,
- téměř polovina dotázaných neshledala na uskutečněné venkovské turistice žádná negativa. Ostatní poukázali na nedostatečnou infrastrukturu, vyšší cenu a komercializaci,
- při výběru aktivit venkovské turistiky lidé nejvíce preferují atraktivitu lokality a blízkou vzdálenost od místa bydliště,
- lidé využívají nabídky služeb venkovské turistiky zejména v blízkosti svého bydliště.
- aktivity venkovské turistiky jsou provozovány nejméně v zimním období,
- lidé konstatovali, že mají dostatek informací o venkovské turistice, které čerpají z internetových médií ve spojení s dalšími zdroji, kterými jsou nejčastěji reference a dále např. tiskoviny.

Venkovská turistika ve středním Polabí se bude dále rozvíjet, neboť se z pohledu veřejnosti jedná o atraktivní lokalitu, s bohatým historickým i kulturním dědictvím, řadou možností sportovního vyžití (turistika, cyklistika, vodní sporty), což v dotazníkovém šetření potvrdilo 87 % respondentů. Nejmenší zájem o tuto lokalitu (81 % respondentů) byl zjištěn ve věkové kategorii 26 - 45 let. 19 % respondentů této věkové kategorie považuje střední Polabí za méně atraktivní, zejména z hlediska lokace (rovinatý terén, rušnost - blízkost velkých měst).

Je nutné klást důraz na udržitelnost venkovské turistiky a apelovat na ekologický přístup všech zúčastněných. V této souvislosti je skloňován pojem ekoturistika, která je založena na přírodě a zároveň je předpokladem udržitelnosti venkovské turistiky. Je nezbytné

připomenout, že zájem o venkovskou turistiku je založen právě na venkovském prostředí se svými charakteristickými rysy, které by mělo být ve svém pravém slova smyslu zachováno. Pokud by došlo k narušení venkovského prostoru, ke změně jeho charakteru, lze očekávat snížení zájmu veřejnosti o venkovskou turistiku. Velký zájem lidí o venkovskou turistiku podporuje i změna životního stylu, preference způsobu trávení volného času, návrat k tradicím, ale i ekologické cítění. Tyto hodnoty byly v posledních letech opomíjeny.

K oblasti hodnocení kvality a množství informací o venkovské turistice lze konstatovat, že informace jsou, ale jejich aktuálnost je v reálném čase sporná. Farmáři a ostatní subjekty zveřejňující informace o venkovské turistice by měli provést revizi svých webových stránek. Internetové portály jsou nepřehledné, vyhledávání je složité, zpracování amatérské a velké množství informací je únavné. Vzhledem k tomu, že internet je hlavním zdrojem získávání informací o venkovské turistice, měly by být zveřejněné informace zpracovány profesionály z oboru informačních technologií.

Dále bylo zjištěno, že velmi významným informačním zdrojem jsou reference. Lze dovodit, že reference jsou získávány jak přímou komunikací (rodina, pracovní skupiny, příležitostná komunikace), tak v případě mladší generace prostřednictvím hojně využívaných sociálních sítí. Zážitky a pocity z venkovské turistiky přímo ovlivňují návštěvníka, který je bezprostředně či s časovým odstupem sděluje širší veřejnosti a následně tak přímo ovlivňuje poptávku. Proto by cílem provozovatelů venkovské turistiky měla být snaha o „zprostředkování maximálně pozitivních prožitků“.

Zpracováním diplomové práce bylo zjištěno, že oblast venkovské turistiky není dostatečně zmapována. Ze strany státu či jiných institucí nejsou pravidelné výzkumy prováděny. Není možné zjistit aktuální počet subjektů zabývajících se venkovskou turistikou, efektivitu jejich činnosti, obor podnikání, a tudíž ani vývoj. V této oblasti vyvíjí aktivity Svaz venkovské turistiky a agroturistiky, který se v roce 2019 po zpracování Strategie rozvoje venkovského cestovního ruchu v ČR s partnery dohodl na způsobu třídění jednotlivých typů zařízení a služeb ve venkovském cestovním ruchu. Odstranění tohoto nedostatku by přispělo k odkrytí možností rozvoje venkovské turistiky, k identifikaci nedostatků, k efektivnímu plánování, k vyšším ziskům, k rozvoji venkovského prostoru a ke zvýšení zájmu mladé generace o podnikání v oblasti venkovské turistiky.

Pro rozvoj venkovské turistiky je zásadní, aby se do této oblasti podnikání více aktivně zapojila i mladší generace. K tomu přispívá Program rozvoje venkova 2014 - 2020. Zda je však tato podpora efektivní a dostatečná není v současné době zmapováno.

Při odstranění uvedených slabin bude i v budoucnu o provozování aktivit a využívání služeb v rámci venkovské turistiky ze strany veřejnosti i provozovatelů zájem. K jejímu udržitelnému rozvoji přispěje ekologický přístup a nová mladší generace farmářů.

8 Literatura

- Abdou G, Abdoulaye B, Giray F, Kadađlu B, etin F. 2019. Rural tourism marketing: Lavender tourism in Turkey. *Ciência Rural* **2**:1-15.
- Achylurdyyeva J, Fotiadis A, Nuryyev G, Spyridou A. 2019. The Impact of EU Sponsorship, Size, and Geographic Characteristics on Rural Tourism Development. *Sustainability* **8**:25-41.
- Allayarov SF. 2019. The definition of rural tourism and its features. *The International Ecotourism Society* **1**:67-73.
- Almstedt A, Lundmark L, Pettersson Ö. 2016. Public spending on rural tourism in Sweden. *Fennia* **1**:18-31.
- Aspida s.r.o. 2012. *Cestujeme po Čechách*. Aspida s.r.o., Brno.
- Bachleitner R, Zins A. 1999. Cultural Tourism in Rural Communities: The Residents' Perspective. *Journal of Business Research* **3**:199-209.
- Bakkes JA, Berg M, Westhoek HJ. 2006. Scenario development to explore the future of Europe's rural areas. *Agriculture, Ecosystems & Environment* **1**:7-20.
- Bašovský O, Blažek M, Havlík V, Haufer V, Hoffmann Z, Ivanička K, Mareš J, Votrubec C. 1963. *Oblasti Československa*. Státní pedagogické nakladatelství, Praha.
- Brandýsko. 2020. *Městské listy*. Proutěné řemeslo z Polabí. **3**:24.
- Baum S. 2011. The Tourist Potential of Rural Areas in Poland. *Eastern European Countryside* **1**:108-135.
- Briedenhann J, Wickens E. 2004. Tourism routes as a tool for the economic development of rural areas-vibrant hope or impossible dream? *Tourism Management* **1**:71-79.
- Brown DM, Reeder RJ. 2005. Recreation, Tourism, and Rural Well-Being. *Economic Research Report* **7**:29.
- Burlacu F. 2019. Developing rural areas in Romania with the help of cultural tourism. *Cogito: Multidisciplinary research journal* **6**:186-197.
- Butler R, Hall CM, Jenkins J. 1998. *Tourism and Recreation in Rural Areas*. John Wiley & Sons. Chichester.
- Carneiro MJ, Eusébio C, Kastenzholz E. 2018. Segmenting the rural tourist market by sustainable travel behaviour: Insights from village visitors in Portugal. *Journal of Destination Marketing & Management* **10**:132-142.
- Ciolac R. 2011. Tourism in European rural area – Case study Austria. *Agricultural Management* **4**:109-112.
- Csaholczi A, Iosim, Marin D, Petroman C, Petroman I. 2017. Renaissance Possibilities of the Village by Practicing Rural Tourism and Farm Tourism. *Scientific Papers: Animal Science and Biotechnologies* **1**:282-285.

- Dolorosa E, Halidi F, Imelda I. 2019. Level of Satisfaction of Ecotourism Visitors Mempawah Mangrove Park. *Journal Sains Mahasiswa Pertanian* **8**:11.
- Dumitru EA. 2017. The influence of european funds in visible development of rural areas - case study, place. Ciugud, Alba county. MPRA Paper. Available from <https://ideas.repec.org/p/pramprapa/85207.html> (accessed July 2019).
- Edward K, Krzysztof R, Leslaw C. 2000. Settlement and sustainability in the Polish Sudetes. *GeoJournal* **50**:273-284.
- Er AC, Mohammad Z. 2018. Agro-tourism potentials of agro-ecological paddy farming: A case study in Bachok, Kelantan. *International Conference on Tourism* **9**:201-208.
- Es JC, Fesenmaier DR, Fesenmaier J, Wilson S. 2001. Factors for Success in Rural Tourism Development. *Journal of Travel Research* **2**:132-138.
- Falk M. 2014. Summer weather conditions and tourism flows in urban and rural destinations. *Regional development & globalisation* **54**:26-29.
- Fang Z. 2019. Research on Optimizing the Development Path of New-type Agricultural Tourism Based on Accessibility Technology. *Development and Social Sciences* **5**:1032-1036.
- Farzad M, Nasser R, Rahmatollah M. 2019. Assessing the position of tourism in the rural economy. *Scientific Information Database* **108**:225-236.
- Fleischer A, Tchetchik A. 2005. Does rural tourism benefit from agriculture? *Tourism Management* **4**:493-501.
- François Bela Anne Lacroix Sandrine Lyserb Tina Rambonilazab NadineTurpin, Bel F, Lacroix A, Lyser S, Rambonilaza T, Turpin N. 2015. Domestic demand for tourism in rural areas: Insights from summer stays in three French regions. *Tourism Management* **46**:562-570.
- Gál T, Rafinda A. 2019. The education programme for micro investment in agriculture in Indonesian rural areas. *Practical Application of Science* **19**:23-28.
- Gatner WC. 2004. Rural tourism development in the USA. *International Journal of Tourism Research* **3**:151-164.
- Gosling S, Lane B. 2013. Rural tourism and the development of Internet-based accommodation booking platforms: a study in the advantages, dangers and implications of innovation. *Journal of Sustainable Tourism* **9**:1386-1403.
- Grgic I, Turalija A, Vrsaljko A, Zrakić M. 2017. Ekološka poljoprivreda kao pretpostavka razvoja ekoagroturizma na otocima. **3**:733-748.
- Hallett L, Veeck A, Veeck G. 2016. The Economic Contributions of Agricultural Tourism in Michigan. *Geographical Review*. **3**:335-483.
- Hegarty C, Przeborska L. 2005. Rural and agri-tourism as a tool for reorganising rural areas in old and new member states - a comparison study of Ireland and Poland. *International Journal of Tourism Research* **1**:63-77.

- Hermann H, Mauer M, Schermer M, Stotten R. 2019. Different Forms of Accommodation in Agritourism: The Role of Decoupled Farmer-Based Accommodation in the Ötztal Valley (Austria). *Sustainability* **11**:2841
- Hocor Z. 2001. Marine Ecotourism: A Marketing Initiative in West Clare. *Marine Institute* **5**: 1393-4643.
- Horáková H. 2013. Whose Countryside? Contested Development in the New Rural Recreational Localities in Czechia from the Perspective of the Countryside Capital / Či venkov? Problematika rozvoje v nových rekreačních lokalitách v Česku z perspektivy venkovského kapitálu. *European Countryside* **1**:21-37.
- Hubert J. 2010. Welche Nationalparke braucht Deutschland? *Raumforschung und Raumordnung* **2**:75-89.
- Hummelbrunner R, Miglbauer E. 2009. Tourism promotion and potential in peripheral areas: The Austrian case. *Journal of Sustainable Tourism* **2**:41-50.
- Huylenbroeck G, Durand G. 2003. Multifunctionality and rural development: the actual situation in Europe. The state of art **3**:37-53.
- Chun JH, Lim YW. 2019. Sustainability Evaluation of Ecotourism. *Journal of the Korea Academia-Industrial cooperation Society* **5**:448-455.
- Qin Y. 2019. On Rural Collective Economy and Rural Green Tourism. *International Journal of Enterprise Information Systems* **4**:40-56.
- Jalinik M. 2015. Antropopresja w ekoagroturystyce. *Fundacja Ekonomistów Środowiska i Zasobów Naturalnych* **3**:192-199.
- Janovič D. 2016. Rural tourism – Serbias misses-chance. *Economic of agriculture* **2**:515-529.
- Jaroš J, Košťák J, Šulc J. 1999. Košátkym Slivna a okolí od minulosti k současnosti. *Obecní úřad Košátky, Horní Slivno, Dolní Slivno, Mělník.*
- Jegdić V, Gradinac O. 2016. Development of sustainable tourism in the case of nature park Karwendel, Austria. *University Educons* **2**:125-132.
- Jolliffe L., MacDonald R. 2003. Cultural rural tourism: Evidence from Canada. *Annals of Tourism Research* **2**:307-322.
- Kastenholz E, Lopes de Almeida A. 2008. Seasonality in rural tourism – the case of North Portugal. *Tourism Review* **2**:5-15.
- Kováčik M, Žuffová E. 2018. The Development of Chosen Social and Economic Indicators in Rural Areas of the Slovak Republic. *Acta Regionalia et Environmentalica* **15**:38-42.
- Krisna A. 2019. COMMUNITY SERVICE OF AGRO TOURISM IN SIBETAN VILLAGE. *International Journal of Comunnity Service Learning* **1**:19-21.
- Lane B. 2000. What is rural tourism? *Journal of sustainable tourism* **2**:7-21.

- Landou M. 2011. An in-depth study of ecotourism: an European perspective. Dublin Business School **3**:181-292.
- Majstríková L, Melichová K. 2017. Is rural tourism a perspective driver of development of rural municipalities? Acta Regionalia et Environmentalica **1**:1-6.
- Margit F, Rosemarie S. 1998. Tourism -- an Alternative for Rural Regions in East Germany? Eastern European Countryside **4**:129-138.
- Ming Su M, Wall G, Xu K. 2015. Heritage tourism and livelihood sustainability of a resettled rural community: Mount Sanqingshan World Heritage Site, China. Journal of Sustainable Tourism **5**: 735-757.
- Nie Q, Zhang M. 2019. The Current Situation and Development of Rural Tourism Taking Qianjiaji Village of Xinzheng City as an Example. Advances in Social Science **19**:105-111.
- Oppermann M. 1996. Rural tourism in Southern Germany. Annals of Tourism Research **1**: 86-102.
- Perlín R. 2003. Předpoklady rozvoje českého venkova. Výzkumný ústav zemědělské politiky, Praha.
- Peters M, Strobl A, Teichmann K. 2015. Do mountain tourists demand ecotourism? Examining mode rating influences in an Alpine tourism context. Tourism **3**:383-293.
- Proctor S, Wiggins S. 2002. How Special Are Rural Areas? The Economic Implications of Location for Rural Development. Development Policy Review **4**: 427-436.
- Putra AP, Amalia FR. 2019. Community based agro-tourism development strategy for Sumber village, Songgon, Banyuwangi. International Journal of Applied Sciences in Tourism and Events **3**:68-80.
- Schmudde U. 2011. The Destination Development Outcomes of Mountain Resorts on Tourism Appeal – A Case Study of German Ecotourists to Ansättsfjällen, Sweden. Digitala Vetenskapliga Arkivet **2**:85.
- Shukla DRS. 2019. Agro-Tourism-Prospects, Possibilities and Challenges in India. Journal of Accounting, Finance & Marketing Technology **3**:1-15.
- Slee B. 2019. Chapter 21: Rural Tourism and Recreation in the EU. Rural Policies and Employment **21**:333-350.
- Sroka W. 2009. Vergleich der Berglandwirtschaft in Polen und Deutschland. A comparison of farming in mountainous areas in Poland and Germany **3**:113-146.
- Stříbrná M. 2005. Venkovská turistika a agroturistika. Profi Press, s. r. o., Praha.
- Šimková E. 2008. Udržitelný rozvoj venkova a role venkovské turistiky. Ekonomie a Management **1**:26-32.
- Thilakarathna MPS. 2018. The Role of Spice Gardens in Agro-tourism: A Case Study in Mathale District of Sri Lanka. International Conference on Social Sciences **12**:69.

Wojciechowska J. 2019. The Importance of Regional Products in the Promotion of Rural Tourism. *ResearchGate* 4:137-147.

9 Elektronické zdroje

- Asociace soukromého zemědělství ČR. 2018/2019. Available from <https://www.asz.cz/> (accessed January 2020).
- Botanicus, spol. s.r.o. 1992. Svět Botanicus je světem rostlin. Available from <http://www.botanicus.cz/> (accessed January 2020).
- Dvůr Seletice. 2012. Dvůr Seletice. Available from <http://dvur-seletice.cz/> (accessed January 2020).
- Farma Dolínek. 2017. Prodej kozího bio mléka ze dvora. Available from <http://www.biomleko.eu/> (accessed January 2020).
- Farma Košík. 2009. Biofarma Košík. Available from <http://www.farmakosik.cz/cz/> (accessed January 2020).
- Farma Zemanovi. 2014. Farma Zemanovi. Available from <http://www.farmazemanovi.cz/> (accessed January 2020).
- Hotel Na Farmě. 2017. Hotel na Farmě. Available from <http://www.hotelnafarme.cz/cs/> (accessed January 2020).
- Jahodárna Vraňany. 2020. Jahodárna – Vraňany. Available from <https://www.jahodarna-vranany.cz/> (accessed January 2020).
- Maso z Choťovic. 2015. Maso na farmě. Available from www.masonafarme.cz (accessed January 2020).
- Ministerstvo zemědělství ČR. 2019. Ministerstvo zemědělství ČR. Available from <http://eagri.cz/public/web/mze/> (accessed October 2019).
- Mléko z farmy. 2011. Mléko z farmy. Available from <https://www.mlekozfarmy.cz/> (accessed January 2020).
- Polabské muzeum. 2009. Polabské národopisné muzeum. Available from <https://www.polabskemuzeum.cz/mista/polabske-narodopisne-muzeum> (accessed January 2020).
- Rodinná farma U Uzlů Žernovka. 2012. Farma skotu s výrobou a prodejem mléčných produktů. Available from <https://farma-zernovka.webnode.cz/> (accessed October 2019).
- Rodinný statek Zapletalových. 2007. Zapletal. Available from <http://www.zapletal.biz/index.htm> (accessed January 2020).
- Semecká E. 2011. Mléko ze Lhoty. Available from <http://mlekozelhoty.cz/> (accessed January 2020).
- Skanzen Kouřim. 2019. Mistr tradiční rukodělné výroby Středočeského kraje. Available from <http://www.skanzenkourim.cz/tradicni-lidova-kultura/mistr-tradicni-rukodelne-vyroby-stredoceskeho-kraje/> (accessed March 2020).
- Statek U Škodů. 2020. Statek U Škodů. Available from <http://pohodauskodu.cz/> (accessed January 2020).

- Svačina V. 2009. Svačinova - zelenina. Available from https://svacinova-zelenina.cz/?page_id=2 (accessed January 2020).
- Svaz venkovské turistiky a agroturistiky. 2019. Svaz venkovské turistiky a agroturistiky. Available from www.svazvta.cz (accessed October 2019).
- Tankodrom Milovice. 2019. Tankodrom Milovice. Available from <https://www.tankodrommilovice.cz/> (accessed January 2020).
- Zemědělec roku. 2019. Soutěž o nejlepšího zemědělského hospodáře. Available from <https://www.zemedelecroku.cz/> (accessed March 2020).
- Zlínský kraj. 2019. Nositel tradice. Available from <https://www.kr-zlinsky.cz/celostatni-oceneni-nositel-tradice-lidoveho-remesla-poputuje-i-v-letosnim-roce-do-zlinskeho-kraje-aktuality-15717.html> (accessed March 2020).
- Zoologická zahrada Chleby. 2013. Zoo plná zážitků. Available from <http://www.zoochleby.cz/> (accessed January 2020).
- Zoopark Radonice. 2014. Zoopark Radonice. Available from <http://www.zoopark-radonice.cz/> (accessed January 2020).
- Zoopark Zelčín. 2020. Zoopark Zelčín. Available from <https://zooparkzelcin.cz/> (accessed January 2020).

10 Seznam obrázků

- Obrázek č. 1 - Stav implementace PRV 2007 - 2013 jednotlivých os
- Obrázek č. 2 - Rozpočet PRV 2007 - 2013 do os v porovnání s vyčerpanými dotacemi
- Obrázek č. 3 - Předpokládané alokace finančních prostředků do jednotlivých oblastí
- Obrázek č. 4 - Vztahy ve venkovské turistice z hlediska trvale udržitelného rozvoje
- Obrázek č. 5 - Mapa Polabí
- Obrázek č. 6 - Mapa středního Polabí
- Obrázek č. 7 - Logo titulu Nositel tradice lidových řemesel
- Obrázek č. 8 - Logo titulu Mistr tradiční rukodělné výroby Středočeského kraje
- Obrázek č. 9 - Pozvánka na přednášku a košíkářské dílničky Petra Krále
- Obrázek č. 10 - Nejvyšší dosažené vzdělání
- Obrázek č. 11 - Věková struktura respondentů
- Obrázek č. 12 - Bydliště respondentů dle krajů
- Obrázek č. 13 - Využití služeb venkovské turistiky
- Obrázek č. 14 - Druh aktivity venkovské turistiky
- Obrázek č. 15 - Období realizace venkovské turistiky
- Obrázek č. 16 - Pozitiva venkovské turistiky
- Obrázek č. 17 - Negativa venkovské turistiky
- Obrázek č. 18 - Důvody zájmu o venkovskou turistiku
- Obrázek č. 19 - Důvody nevyužití nabídek venkovské turistiky
- Obrázek č. 20 - Preference při volbě venkovské turistiky
- Obrázek č. 21 - Informovanost o venkovské turistice
- Obrázek č. 22 - Zdroj informací o venkovské turistice
- Obrázek č. 23 - Důvody zájmu o venkovskou turistiku
- Obrázek č. 24 - Poměr zájmu o střední Polabí k celkovému zájmu
- Obrázek č. 25 - Vyjádření zájmu respondentů o střední Polabí